

**Mircea, fișierul este pus la punct .
Trebuie doar să scoți subtitlurile vechi de la sumar
și să urci sumarele actuale.(Executat)**

MINORITĂȚI NAȚIONALE

Sinteze, doctrine, memorii , statistici .1918-1940

MINORITĂȚI NAȚIONALE.....	1
Sinteze, doctrine, memorii , statistici .1918-1940.....	1
A.Documentar LD:"Problema minorităților" 1918-1940.....	8
1.)Calendar: 16 martie –28 dec.1918.....	8
2.Tratatul de la Saint -Germain eu Laye (10 sept. 1919).....	9
▫Tratatul minorităților.Paris, 19 sept.'19.....	9
▫Ratificarea în Parlamentul român ,iul-aug.'19.....	9
a)N.Bașaria:aprecieri și rezerve	9
-Clauze jignitoare privind minoritățile.....	9
b.)Ion Nistor(PNL):Tratatul și Convenția.....	10
-Unirea Bucovinei :NU pe principiile wilsoniene.....	10
-Austria : colonizarea teritoriului cu populații străine.....	10
-Minoritarii colonizați nu pot pretinde autonomia.....	10
-Expansiunea Austriei pe seama popoarelor.....	10
-Coloniștii nu pot fi "naționalități".....	10
-România = stat național unitar , NU stat de naționalități.....	10
#Art.60 (tratată) și art 1.(convenție) restricție a suveranității.....	11
#Nedreptățile făcute ț.mici.....	11
-Lecția de demnitate a lui Ionel Brătianu.....	11
-Art.59 :hotarele Bucovinei.....	11
c) G.G. Mironescu (P.C.D):trataul din '16 / tratatul actual.....	11
/Drepturile întemeiate pe principiul autodeterminării și naționalității.....	11
d) C.Banu (PNL) :protest.....	12
-Respingerea Tratatului.....	12
e) Krakalia (PSD- ucrainean, mai târziu, PȚucrainean).....	12
-Dreptul la autodeterminare ptr minorități!.....	12
-Plebiscit ptr. ucrainenii din Bucovina !.....	12
f.) A.C.Cuza (PND):.....	12
-Legea naționalității.....	12
-Semnarea tratatului nu este inexorabilă.....	12
#Dezavuarea lui Vaida pentru semnarea tratatului.....	12
#Vina lui Take Ionescu.....	13
-Minoritățile.....	13
#Organizațiile jidovești au impus acest Tratat.....	13
g.) N.Iorga (PND) în numele "oposiției naționale" întregi.....	13
▫Tratatul cu Austria.....	13
-Ipoteza unei " <i>legi a popoarelor</i> ".....	13
# Locul fixat poporului român este prea mic.....	13
-Asigurarea minorităților era potrivită altor state.....	13
-Simțul de dreptate și toleranță al românilor.....	14
-Va vota –pentru recunoașterea întregirii.....	14
h.) Al.Vaida -Voevod (prim-ministru , "oposiția națională").....	14
▫Tratatul cu Austria	14
-Înaltă apreciere a atitudinii lui ICBrătianu.....	14
#Ultimatum-ul aliaților(nota din 12 oct.).....	14
▫Semnarea Notei , cu condiții.....	14

-Să dăm dovadă de înțelepciune.....	14
▫"Imaginea României ":atmosfera antiromânească.....	14
#Reprezentanții ai marilor puteri.....	15
# Evreii ostili nouă.....	15
#Români care au slăbit reputația țării.....	15
#Discursuri ca a lui ACCuza.....	15
▫Atmosferă internă.....	15
/Pro și contra semnării Tratatului.....	15
-Poziția intransigentă a PNL-benefică.....	15
-Vaida și-a asumat riscul.....	16
▫Tratatul Minorităților.....	16
-Cedarea în fața împrejurărilor de forță majoră.....	16
-Minoritățile să-și vadă asigurată existența etnică.....	16
-România –o excepție între statele mici.....	16
- Hotărîrea de la Alba Iulia=mai generoasă decât Tratatul.....	16
i.)Take Ionescu (Ministr. de externe) :.....	17
▫ Tratatul cu Austria.....	17
#Monstruozitatea politică a procedurii lui Brătianu.....	17
-Take Ionescu : misiunea sa îndeplinită.....	17
▫Tratatul pentru minorități.....	17
#Eroarea lui ACCuza : vinovăția evreilor.....	17
j) 13 aug.Votul de ratificare a Tratatului cu Austria și a Tratatului pentru minorități.....	17
3.)"Asociația românilor pentru Societatea Națiunilor".....	18
4.) Iuliu Maniu "Problema minorităților ", 11 mai 1924.....	18
▫Problema minorităților.....	18
#Alternative negative:indeferențismul și șovinismul.....	18
-Alternative : desnaționalizare sau dreptate.....	18
5.)Consiliul Național al Femeilor , 9-14 iul.'24.....	18
#Minoritarii din România se plâng peste tot.....	18
▫Statistici, dovezi , argumente.....	19
6.) "Uniunea Internațională a Asociațiilor" ptr.Liga Națiunilor.....	19
a)Comisia Minorităților. Congresul al II-lea (Geneva , aug.'26).....	19
/26 minorități , reprezentând 40 milioane de minoritari.....	19
-România: germani, maghiari, polonezi, ucraineni.....	19
-Excluderea atacurilor contra statelor create prin tratate de pace.....	19
▫Rezoluția.....	19
b)Circulare ale "Uniunii Internaționale pentru Soc.Naț ".....	20
7.a.)aug.'27.Acordul de la Bled. Români din Banatul iugoslav și Timoc.....	20
▫Partidul Românilor din Banatul iugoslav și Valea Timocului.....	20
-Reglementarea învățământului.....	20
-Chestiunea bisericească nerezolvată.....	20
-Importanța acordului.....	20
7b.)Sept.'27.Diferendul cu optanții unguri , sept.'27.....	21
▫ Reforma agrară.....	21
/Ungaria în apărarea expropriațiilor maghiari.....	21
- Diferendul româno –maghiar la Soc.Națiunilor(17 sept.'27).....	21
-Titulescu :demontarea reclamațiilor maghiare.....	21
8)15 mart.'28 .Circulară PNL: optanții unguri.....	21
/Declarațiile lui Titulescu.....	21
-Hotărîrea de la Geneva.....	21
9.) Ermil Pangrati către Vint.Brătianu ,apr.-mai 1928.....	21
/Slaba activitate a asociației ; greutăți financiare.....	22
/Reclamații evreești și bulgare.....	22
10.)Plenara a XII a Un. Internaț. a Asoci. ptr.Liga Națiunilor,Haga,iul.'28.....	22
-Pct.3: Minoritățile naționale.....	22
-România: bulgarii din Cadrilater ; mișcări antisemite.....	22

11.)	Congresul minorităților etnice, Geneva, ? sept. '28.....	22
	-Reprezentanții minoritarilor din România.....	22
	▫ Declarația conducătorilor minorităților din România.....	22
12.)	Presa minoritară din România , 1925.....	22
	▫ Congresul g-ral al presei minoritare din Ardeal și Banat (5-6 dec.'25.....	23
	-Conferința presei din Mica Înțelegere : loialitatea presei minoritare.....	23
13.)	Todor Avram,"Transilvanismul.Sufletul ardelean.Ideea ardeleană.", 1928.....	23
	▫ Colaborări româno-maghiare.....	23
14.)	N.Russu Abrudanu,"Biserica noastră și cultele minoritare " ,.....	23
	1928 Guvern Vintilă Brătianu; ministrul Al.Lapedatu.....	23
	▫ Legea cultelor-dezbateri.....	23
14.a)	Al.Lapedatu (Ministrul cultelor și artelor).....	23
	La Cameră :.....	23
	/Situția anormală după 1918.....	23
	/Întârzierea legii cultelor.....	23
	La Senat :.....	23
	/Mentalități și realități confesionale în România Mare.....	23
	/A venit vremea unificării legislației.....	24
	/Retro':Culte din Transilvania.....	24
14.b.)	dr.I.Matei (raportor la lege).....	24
	▫ Prevederi constituționale.....	24
	/Culte minoritare.....	24
14.c.)	IPS Nicolae Bălan (Senator, mitropolitul Ardealului).....	24
	-Legea și spiritul ei tolerant.....	24
	-Nutrește speranța unirii bisericilor creștine.....	24
	/Retro'Ardeal :3 națiuni, 4 religii recepte.....	25
	-Fără să uităm, iertăm.....	25
14.d.)	Grigore Comșa (Senator, episcop ortodox de Arad).....	25
	-Prea mare generozitate cu pocăiții și sectele.....	25
	-Baptismul –plantă exotică, vicleană.....	25
14.e.)	PSEpiscop Vartolomeu (senator,ortodox).....	25
	-Ceangăii hussiți, convertiți catolici.....	25
14.f.)	Lucian Triteanu (senator ortodox,ardelean, episcop de Roman).....	25
	-Cultul mozaic = cult istoric.....	26
	-Antisemitism versus antiromânism.....	26
14.g.)	Ely Bercovici (senator PNL ,mozaic).....	26
	-Titeanu înalță pe evrei ca să-i lovească.....	26
	-Art.5:încurajează pulverizarea cultului mozaic.....	26
	-Respinge legea: înlăturarea art.5.....	26
14.h)	Horia Carp (senator, UER ?).....	26
	-Repinge aprecierile lui Triteanu.....	26
	▫ Evreii-portret colectiv.....	26
	-Materialismul evreesc.....	27
	-Solidarismul evreesc.....	27
	-Izolarea evreească.....	27
	-Loialitatea evreească față de români.....	27
	-1896.Legea a alungat pe evrei.....	27
	-1918.Evreii:propagandă pentru unire.....	27
14.i.)	Beno Straucher (deputat ,PNL ? , evreu).....	27
	-Salută și votează legea.....	27
14.j.)	P.Gîrbovicianu (senator, ?).....	27
	▫ Toleranța bisericii ortodoxe.....	27
	-Hussiți, armeni gregorienii, ceangăii catolici, lutherani, calvini, mozaici.....	27
14.k.)	Elemer Gyrafăș (senator PNM) Declarație în numele tuturor minorităților, fără deosebire de confesiune și naționalitate.....	28
	/Ministerul Cultelor:bunăvoință netăgăduită și necontestată.....	28

/Miniștrii Goga, Banu, Lapedatu, Goldiș : binevoitori.....	28
▫Legea Lapedatu : neîncredere în minorități.....	28
▫Legea nu respectă drepturile câștigate.....	28
#1000-1540.o singură biserică : catolică.....	28
#1540-Ardeal independent : protestantismul.....	28
#1690.Imperiul habsburgic : 4 religii repute.....	28
#Biserica ortodoxă persecutată de austrieci, nu de unguri.....	28
# 1767 ,Ardealul s-a unit cu Ungaria : religiile repute.....	28
▫1791.Biserica ortodoxă recunoscută.....	29
▫Biserica greco-catolică=sucesiune a Daciei Traiene.....	29
-Confuzia între naționalitate și confesiune.....	29
14.l.)G.Bethlen (deputat maghiar) :.....	29
-Proiectul agravează situația cultelor minoritare.....	29
-Preamărește evoluția "bisericilor istorice" din Transilvania.....	29
-Respinge legea.....	29
14.m.)Fr.Krauter, Arpad Paal, Fritz Conert , Fr. Teutsch ,Ely Bercovici.....	29
▫Resping proiectul, fără argumente.....	29
14.n.) Alexandru Lapedatu (ministrul cultelor ,PNL.),concluzii.....	29
#Tezele respingerii la minorități.....	29
▫Statul român modern :fără substrat clerical.....	29
-Controlul financiar ține de legile contabilității publice.....	30
#Neîncrederea minorităților , nu a statului.....	30
#Pastoralele episcopilor din Ardeal.....	30
15.Legea înv. primar-dr.Angelescu ,1925.....	30
15.a)Ștefan Pop (dir.la liceul Sf.Sava , raportor la lege).....	30
/Stat național unitar :realizarea frăției dintre români și naționalități.....	30
/Principiul libertății : limba maternă în școlile confesionale.....	30
#Episcopii catolic și reformat vor statut "special".....	30
/Naționalitățile să învețe l. română.....	31
15.b)dr.C.Angelescu (ministr.Învățămînt) :.....	31
#Școlile primare cu 4 orientări :București,Budapesta,Viena,Moscova.....	31
#Școlile minorităților: confesionale,antiromânești.....	31
#Evreii cer școli în 3 limbi "materne" : maghiară , germană, rusă.....	31
# Episcopii minoritari boicotează legea.....	31
#Regimul maghiar: nici o școală de stat ,în afara l.maghiare.....	31
#Ungurii ne amenință cu Liga Națiunilor.....	31
-Vor să aplicăm legile lor ?!.....	31
16.Em.D.B.Vasilii , Situația demografică a României , Cluj, 1923.....	31
▫ 1910. Populația Transilvaniei și Banatului ,.....	32
▫ 1910.Transilvania.Populația după religii,.....	32
▫ 1910.Transilvania. Români în orașe.....	32
▫1919.România Mare.Situație demografică:.....	32
▫ 1919.România Mare.Populația urbană pe naționalități.....	33
▫ 1919.Transilvania.(Serviciul de Statistică regională).....	33
17.) M.I Costian, "Regele Carol II si partidele politice " [1933].....	33
▫21 mai'33.Adunarea Național- țărănistă.....	33
-Minoritari maghiari, germani,bulgari și ucraineni :declarații de loialitate.....	33
-Alianțe "nefirești" cu partidele minoritare.....	33
18)Șerban Voinea , "Marxism oligarhic",1926.....	34
/România: 5 milioane (30 %) alte naționalități.....	34
/Deziderate minorități: autonomie culturală, personalitate juridică.....	34
19)C.Georgescu, <i>Vintilă Brătianu Viața și opera</i> ,1936.....	34
▫ Concepția statului unitar=baza organizării statului român.....	34
▫Cetățenii de altă origine și limbă :parte a națiunii române.....	34
-1925.Minoritarii și reforma administrativă.....	34

-1927.Înfățișare și sinceritate cu minoritarii.....	34
20.) Vint.Brătianu,"Memoriu " prezentat CC al PNL,23 sept.'30.....	35
-Neadaptarea minoritarilor în primii ani a fost firească.....	35
-1930.Guv.PNȚa deschis procese închise.....	35
21)PPNegulescu,"Partidele politice" [1923],1926.....	35
▫Partidul Național Maghiar.....	35
-1918.Două partide:PP și PNM.....	35
-1921.Fuziune=PNM.....	35
#Sprijinit de Budapesta :oposiție față de statul român.....	35
▫ Programul PNM.....	36
#Autonomia națională a ungarilor ?!.....	36
#Independența Ardealului?!.....	36
# Miliții instruite în l.maghiară cu păstrarea armelor?!.....	36
▫1923."Pactul dela Ciucea".....	36
-Retro'1920:românii au înțeles durerea patriotică a maghiarilor.....	36
-1923.PNM s-a îndreptat spre PP și nu spre PNR.....	37
22.)Cezar Papacostea , "Între doctrinele și practica partidelor politice", 1926.....	37
▫1926.Programul P.P.-Averescu.....	37
/Revendicări cu caracter național.....	37
#Înstrăinarea orașelor.....	37
-Restitutio in integrum.....	37
23)Șt.P.Mihăileanu,"Legislația ultimilor zece ani ",1940.....	37
▫4 mai.1938.Comisariatul pentru Minorități	37
▫Oct.'39.Legea dobândirii și pierderii naționalității române.....	38
#1939.Refuzul unor minoritari la concentrarea militară.....	38
24)N.Bădulescu "Apărarea muncii naționale",1940.....	38
-Moștenire :minoritate etnică f.puternică economic.....	38
▫ Drepturile minorităților-drepturi"omenești" nu "colective".....	38
▫Drepturile minorităților –clauze secundare în Tratatul de pace.....	38
▫Îngrămădirea minoritarilor în orașe –înăbușă elementul românesc.....	38
▫1940.Statistici comentate.....	38
()Societăți anonime și particulare :20%românești, 80%străini și minoritari.....	38
()Personalul din industr textilă: 55,8%români,44,2% străini și minoritari.....	39
()1938.Firme industriale :55,5% românești, 44,3% străini, minoritari.....	39
()Capitalul bancar (900 bănci):românesc 15%.....	39
▫ Legislația pentru protejarea muncii naț.....	39
25.)Dr.D.C.Georgescu"Creșterea populației României"[iun. 1940].....	39
▫1937.Indicile vital al populației.....	40
▫1940.Evoluția structurii etnice.....	40
26.)Gh.Tașcă,"Factorii economici ai întregirii naționale",1940.....	40
▫Teza maghară:imigrarea străinilor în Transilvania.....	40
▫Teza românească:prezența românească la venirea ungarilor.....	40
▫Frumtaria apuseană a Transilvaniei :mlaștinile Tisei.....	40
▫Direcția economică a Transilvaniei:est și sud.....	40
/Coloniștii sași :legături cu Moldova și Valahia.....	41
27)Sabin Manuilă,"Populația României" ,[1930] ,1938.....	41
▫Criteriul etnic subiectiv la recensământul din 29 dec.1930.....	41
()Repartizarea neamurilor ,pe provincii și mediu urban/rural.....	41
Interpretări LD.....	43
a)Procentul populației pe țară și naționalitate.....	43
b)Români pe provincii , ordine descrescândă :.....	43
c)Minorități cu procent descrescând ,pe provincii :.....	43
d)Populația rurală / urbană pe provincii și naționalitate.....	43
Interpretări S.Manuilă.....	43
/Zonele dificile ,de dezzechilibru.....	43
28)M.Popescu-Spineni,"Organizația învățământului în România ",1938.....	44

/Populația universit.după naționalitate.....	44
29)Partidul Național German –H.O.Roth,1919-1933.....	44
▪1919-1933.Faza democratică.....	44
-8 ian.'19.Mediaș.Adeziunea de unire la România.....	44
-nov.'19.Sighișoara .Programul politic al PNG.....	44
▪1933.Hitlerizarea PNG.....	44
-Congresul de la Sibiu :spargerea unității germane.....	44
-H.O.Roth, Fabricius : conducere biceflă.....	45
-Program naționalist-socialist(hitlerist).....	45
30)Partidul Național Maghiar ,1919-1934.....	45
A.1919?Huedin.Partidul Popular Maghiar.....	45
B.Partidul Național Maghiar.....	45
C.Partidul Național Maghiar fuzionat.....	45
31)Partidul Național Agrar,1932-O.Goga.....	45
A.1932.Programul.....	46
B.1933.Noul program.....	46
-Asigurarea dominației românismului.....	46
-Aplicarea proporționalității numerice în problemele naționale.....	46
-Supravegherea contactelor externe ale minorităților.....	46
-Expulzarea străinilor fără cetățenie.....	46
32.)Partidul Național Democrat -președ.N.Iorga.....	46
/Programul privind minoritățile.....	46
33)Partidul Național Liberal – Gheorghe Brătianu.....	46
▪8 nov.31 Programul PNL.....	46
/Minoritățile = parte din"națiunea politică românească".....	47
-Egalitatea de fapt și de drept.....	47
-Constituția = garant al respectării drepturilor și datoriilor cetățenești.....	47
-Problema minorităților = problemă de ordin cultural , religios și confesional.....	47
--Culte minoritare.....	47
34.)Partidul Social-Democrat.....	47
-Legiferarea și respectarea drepturilor minorităților etnice.....	47
-Unități administrative delimitate potrivit structurii naționale.....	47
-Învățământ de toate gradeleptr.minorități.....	47
-Încetarea examenelor de limba română!.....	48
35.)Partidul Țărănist Radical-Gr.Iunian.....	48
▪Programul oficial al PȚR:.....	48
-Împotriva politicii naționaliste agresive.....	48
-Solidaritate , fără deosebire de limbă sau credință.....	48
-Înlesniri ptr populația românească.....	48
36.)Uniunea Evreilor Români -președ.dr.W.Filderman.....	48
▪27 nov.1909 .Uniunea Evreilor Pământeni.....	48
-1909.Moțiunea UEP.....	48
-"Chestiunea evreilor-români ".....	48
-Emanciparea politică a evreilor.....	49
▪1919.UER= continuatoarea UEP.....	49
-Lupta ptr eliminarea art.7 din Constituție.....	49
-Atragerea evreilor din provinciile alipite.....	49
-iun1929.Congresul I UER.....	49
-Acorduri electorale cu partidele românești.....	49
37)Programul Partidului Național Român, 1921.....	49
▪ Cap.II Politica internă.....	49
-Minoritățile.....	49
38.) Rezoluția de fuziune (PȚ și PNR) nașterea PNTȚ.....	49
▪ VII Regimul minorităților.....	50
39.) Armand Călinescu,[ministr.de Interne] Rostul FRN,.....	50
/Reluarea tradiției Uniunii Naționale a Ardealului.....	50

▫Conlucrarea cu minoritățile naționale.....	50
-România , stat național , unitar.....	50
-Nicăeri în lume minoritățile nu s-au bucurat.....	50
▫ Constituția 1938.....	50
-Drepturile.....	50
-Datoriile.....	51
40.)Gh.Tătărescu , "Mărturii pentru istorie",.....	51
▫Dec.'33.Apel către tineret.....	51
#"Românismul" naționalist =drumul marei rătăcirii.....	51
#Exclusivismul național :alungarea elementelor neromânești	51
#"Românism":suprimarea drepturilor celor de altă origină.....	51
-Să se respecte angajamentele internaționale.....	51
-Să se respecte drepturile minorităților etnice și confesionale	51
#Acțiunea antiminoritarăeste antinațională.....	51
41.) Grigore Gafencu, "Însemnări politice", 1929-1939 ,Ed.Humanitas.1991.....	52
▫1931.Minoritățile Cadrilaterului.....	52
/Bulgarii.....	52
/Coloniștii români.....	52
/Macedonenii.....	52
-Desbulgarizarea Cadrilaterului.....	52
-Vinovăția politicii de stat și a partidelor.....	52
42.)Rezoluția Adunării Naționale din Alba-Iulia,.....	53
▫1.dec.'18.Hotărîrea de la Alba Iulia	53
▫Pct.III 1.Regimul Minorităților.....	53
43.)oct.1919.Planul de muncă al Partidului național român.....	53
/Deplina libertate ptr.popoarele conlocuitoare.....	53
/Repararea marilor nedreptăți.....	53
44.)1920.Programul de muncă al PNR ,Congresul din 24 apr.....	54
/Respectarea angajamentelor internaționale.....	54
45.)1923.V.Madgearu, Doctrina țărănistă.....	54
/Țărănismul -doctrină nonopresivă a minorităților.....	54
/Conlucrarea fracțiunilor țărăniste etnice.....	54
46.)1923.Geza Kiss, Ideologia și tendințele minorității maghiare.....	54
▫ Doctrina maghiară a statului național.....	54
*prof.Victor Concha –întemeietorul științei politice moderne.....	55
-Comunitatea spirituală,morală,tradițională și de limbă.....	55
-"Vis agens" al formării de națiuni și state.....	55
▫Ungaria –stat național poliglot.....	55
-Nu orice grupare națională e creatoare de stat.....	55
-Una din națiuni imprimă caracterul național.....	55
▫Minoritățile etnice în Ungaria.....	55
-1868.Legea naționalității.....	55
-1918.Războiul.Tentativa lui Oscar laszi.....	56
-1 dec.1918.Alba Iulia.....	56
▫Trianonul:minoritatea maghiară.....	56
-Predominarea statului național.....	56
-Noul stat :să ofere mai mult decât "statul mamă".....	56
47) 1923.H.O.Roth,Ideologia și tendințele politice ale minorității germane ,.....	56
▫Constituția României –decepție amară și adâncă.....	56
#Ideologia maghiară regăsită în Constituția românească.....	56
*1868.Legea naționalității din Ungaria.....	57
#Conceptia Constituției românești :cu totul negativă.....	57
▫Cartea de aur a românilor din Transilvania.....	57
-1905.Programul PNR (Sibiu).....	57
-1913."Cartea Verde" a Vechiului Regat.....	57
-Constituția poloneză.....	57

-Constituția georgiană.....	57
-Constituția letonă.....	58
-Constituția cehoslovacă.....	58
▫ Germanii în România.....	58
-8 ian.1919.Ad. Națională.Medias.....	58
▫1919.Programul politic al sașilor (Sighișoara).....	58
-Poporul german :națiune politică deosebită, popor întreg.....	58
-România = stat mixt , nu stat național.....	58
-Solidaritatea triburilor germane.....	58
48.) Nichifor Crainic, Programul statului etnocratic, [1937 ?],.....	59
▫1937.Stat etnocratic românesc = România a românilor.....	59
#Minoritarii ? :năvălire, colonizare ,infiltrație.....	59
▫ Politica etnică :.....	59
-Sporirea numărului românilor.....	59
-Stil unitar al vieții naționale.....	59
-Biserica națională și cultele religioase.....	59
-Cultura națională:în mâna românilor neaoși.....	59
-Cultura minoritarilor.....	60
49.)Octavian Goga ,Naționalism dezrobitor.Permanența ideii naționale,.....	60
A.)1923.Discurs de recepție în Academia Română:Coșbuc.....	60
-Românismul patriarhal ardelenesc.....	60
B.)1923.Conferință la Universitatea din Cluj.....	60
-Alma Mater de la Budapesta.....	60
-Ideea națională.....	61
Invazia străinilor[evreilor].....	61
C.)1927.Pânze de păianjeni.....	61
/Eminescu:doctrina naționalismului organic.....	61
-Clasa diriguitoare :psihologie de mozaic.....	61
-Masele:mentalitate simplistă.....	61
G.)1927.Fierbe în Țară.....	62
/Mișcări "fasciste –antisemite !?.....	62
/Alarma ziarelor "antifasciste".....	62
/Fascism în Ardeal ?.....	62
/Reacție a ideii naționale, da.....	62
-Puncte de înrudire cu mișcărilor similare , da.....	62
▫Evreimea din Ardeal.....	63
-Corp separat în statul român.....	63
-Maghiarofilă.....	63
-Ardealul- loc de invazie evreească.....	63

A.Documentar LD:"Problema minorităților" 1918-1940

1.)Calendar: 16 martie –28 dec.1918

(BCS, Fd,Saint Georges, pch.XLIX, ds.4)

-16 mart.'18 - faimoasele puncte ale lui Wilson

-7 oct.'18 - Austro-Ungaria cere lui Wilson pace separată.

-15 oct.'18- Carol IV , Consiliul de Coroană

-17 oct.'18-Manifestul către popoare (urmat de tratative cu minorități)

-28 oct./ 3 nov.'18 - Revoluția

Iuliu Maniu, Viena,regimentul 64 infanterie (rom.transilv.),dispunea de cca 100 ofițeri .Obligă pe ministr. De război austriac să recunoască organizarea națională și militară a românilor ardeleni .Cu timpul, a avut sub comandă 50.000 soldați români.

Trupele de la Praga (mulți români) s-au organizat cf. instrucțiunilor Centrului militar de la Viena,

dirijat de Maniu. Au avut contribuție la proclamarea republicii cehoslovace .

-4 nov.'18 - parlamentul de la Budapesta detronează pe Carol de Habsburg, instituind guv. contelui Korolyi. Maniu trimite un delegat român (Arad) la Belgrad , să participe la armistițiul (dar nu ajunge). Întocmește un Memoriu pentru aliați , privind chestiunea românească.

-1 dec.'18. **Proclamarea Unirii** , adunarea de la Alba Iulia.

Au cerut-o 3.877.000 (70 %) , din 5.547.000 de locuitori ai Ardealului.

-11 dec.'18 **.Delegația ardelenilor** predă regelui Ferdinand **puterea asupra Ardealului**.

-27 dec.'18 - **Decretul regal** declară și afirmă stăpînirea românească în Transilvania .

(Raportul, semnat de I.ICBrătianu)

-8 ian.'19 **Moțiunea** de recunoaștere a sașilor (Mediaș)

-10 aug.'19 **Declarația șvabilor** din Banat (Timișoara) recunoaștere

(n-au făcut-o mai devreme, deoarece județele din Banat fuseseră ocupate de trupe sârbești)

-6 nov.'19 - **Adunarea generală** a minorității săsești (Sighișoara) ratifică hotărîrea de la Mediaș. Atunci crează și partidul "**Unirea germanilor din România** "

-Minoritatea maghiară, a adoptat o atitudine pasivă, neparticipînd la viața statului. O mică parte a participat la alegerile din 1919.

-4 iunie 1920. București. **Tratatul de la Trianon** (4 iunie 1920) , ratificat de parlamentul român

(Senat, 17 aug; Camera, 26 aug. 1920) ;

-21 sept. 20. Decretul regal pentru unirea Transilvaniei cu România.

(M.O. 136, 21 sept. 1920.)

- 26 iul.'21-Budapesta **.Ratificarea tratatului de la Trianon** de Parlamentul de la

. Abia de atunci minoritatea maghiară a socotit tratatul obligator și pentru ea. De atunci datează și începutul organizării politice a ungarilor din Transilvania .

-28 dec.'22 -întemeierea P.N. Maghiar.

2. Tratatul de la Saint -Germain eu Laye (10 sept. 1919)

▣ Tratatul minorităților. Paris, 19 sept. '19

Semnat de Al. Vaida-Voevod

▣ Ratificarea în Parlamentul român , iul.-aug. '19

Sesiune extraordinară.

(BCS, fd. Saint Georges, pachet XCII, ds. 1.

DAD, MO 27 și 47, ședințele din Senat și Cameră)

Senatul (președ. C. Coandă) a ratificat Tratatul , cu 78 voturi,

dar și-a exprimat **rezerve** (Bașaria , Nistor)

Camera (președ. Duiliu Zamfirescu) a ratificat Tratatul , cu 221 voturi , 13 împotriva , cu

exprimarea unor **rezerve**. (Banu, Krakalia, AC. Cuza, Iorga, Take Ionescu, Vaida)

[L.D. **Atenție ! "Rezervele" se vor perpetua, se vor metamorfoza, sub diverse forme; Consecințele, vor crea mari dificultăți tuturor guvernelor ; vor întârzia adoptarea unui Statut pentru minorități ; determinînd presiuni diplomatice, pretexte, și , în final, desmembrarea din 1940]**

a) **N. Bașaria: aprecieri și rezerve .**

(D.S., Mo. 28, șed. 30 iul.'20, p. 459 - 462) (senator , PNL ? PP?)

/Tratatele de pace cu Austria , au părțile lor de lumină și umbră. Ele consacră dreptul la viață a neamului românesc. **"Pecetluim un mormînt , acela care a fost odată împărăția austro-**

ungară [..] Și dacă nu murea Austro-Ungaria, nu puteam trăi noi"

Armistițiul s-a încheiat pe baza celor " *14 puncte*" ale lui Wilson."

-Clauze jignitoare privind minoritățile

Tratatele au și părți "de umbră " , deoarece conține "**clauze jignitoare** " , privind "**protecția minorităților** " , care , pentru români, este "**inutilă**" și a fost "**impusă** " .

/România este un stat unitar . Dacă se ia în parte fiecare minoritate , proporția este

colosală. **România nu este o Austrie. Nu este un stat poliglot**, ea este un stat național unitar, cu câteva elemente de altă rasă. Ele vor avea drepturile respectate.

Să se facă deosebire între patriotism (o virtute, o calitate) și șovinism (negativ, distrugător)
/ **Grija mare pentru românii din Macedonia, din Serbia.**

b.) Ion Nistor (PNL): Tratatul și Convenția

(DS, MO. 28, șed. 30 iul.'20, p. 462-469) (senator, PNL):

/ Avem fericirea să semnăm un **Tratat care desființează un Stat** ce timp de **aproape 1000 de ani, a zugrumat libertatea popoarelor** pe care le-a subjugat, a zădărnicit dezvoltarea lor, jerfindu-le interesele, **dinastiei Habsburgilor.**

/ Dezmembrarea împărăției austro-ungare, a făcut posibilă **reîntregirea noastră națională** (Bucovina, Banatul, Transilvania)

[Recurs amplu privind războiul mondial, a războaielor și revoluțiilor, de la războaiele punitice la ... rev. franceză... revoluția bolșevică din Rusia, pentru a amplansa contextul problemei. **Recurs amplu privind implicarea României în războiul mondial.**

Omagiază pe cei ce au luptat pentru triumful cauzei românești: Averescu, Brătianu, Coandă, Filipescu, Delavrancea, Coșbuc, Xenopol, Eminescu, Hașdeu, Kogălniceanu, Alex. I. Cuza, Iorga]

-Unirea Bucovinei :NU pe principiile wilsoniene

/Unirea Bucovinei nu s-a făcut pe baza principiilor de autodeterminare wilsoniene.

[...] În baza acestei **concepțiuni de drept istoric** am trăit, am luptat și am și votat reîntoarcerea la țara mamă." (p. 462-465)

-Austria : colonizarea teritoriului cu populații străine

Austria a găsit de bine să aducă în Bucovina, **nemți, unguri și slovaci**, și să favorizeze așezarea de fugari **ruteni** (de pe moștile nobililor polonezi din Galiția și Podolia), pe moșia noastră strămoșească.

-Minoritarii colonizați nu pot pretinde autonomia

Rezultă de aici că acești coloniști în virtutea "*dreptului la autodeterminare*",

ar avea dreptul să hotărască asupra soartei Bucovinei !?

"Nu .Această concepție etse inadmisibilă. Nu este admisibil ca **cîteva colonii de nemți și de ruteni**, pribegiți la noi după răpirea Bucovinei, să determine soarta patrimoniului românesc."

-Expansiunea Austriei pe seama popoarelor

[Recurs amplu în istoria Austriei; mărirea imperială pe seama popoarelor din orient: Boemia, **Ungaria, Ardealul (1699)**, Croația, Polonia, **Bucovina (1775)**, **Banatul, Oltenia**, Bosnia, Herțegovina; **colonizările cu sași, șvabi, sîrbi, ruteni** etc.;

...**Maria Tereza a considerat raptul rușinos**, i-a dat numele de **Bucovina pentru a acoperi "prada"**, la fel cum au procedat rușii cu Basarabia]

-Coloniștii nu pot fi "naționalități"

Este o "mentalitate austriacă" cînd ni se cere **să le recunoaștem ca "naționalități"**.

Să le respectăm, da; să ținem seama de nevoile lor național-culturale, da.

Dar **să se țină seama de deosebirea dintre coloniști și autohtoni.**

Și în Basarabia au fost colonizați bulgari, găgăuți, nemți, Aceștia sunt "naționalități" ?!

Rusia și Austria au împiestrițat populația, anume, ca să slăbească elementul autohton, să-l desnaționalizeze. (p. 465)

-România = stat național unitar, NU stat de naționalități

România, stat național unitar, nu stat de "naționalități", ca Austria.

"Băgați bine de seamă să **nu austriacizați statul românesc !** "

/ **Din cei 17 milioane** locuitori ai României, **14 milioane sunt români**, de una și aceeași rasă, vorbesc aceeași limbă, nedivizată în dialecte, iar **restul de 3 milioane ,se împart în 7 naționalități**, dispersate pe întregul teritoriu (afară de sași și secui, mai compacti)
/România nu este Elveția sau SUA. [Recurs în istoria formării Elveției, a SUA]
Nistor / '20

#Art.60 (tratat) și art 1.(convenție) restricție a suveranității

/ **Articolul 60 din Tratat , și art.1 din Convenția** pentru minorități, fac o **restricție a suveranității românești** ; ele vor trebui **introduse în Constituția viitoare** ; acest fapt ne doare . "**Eu voi vota ratificarea Tratatului**, dar am vrut să-mi exprim jignirea nemeritată .

Și vreau să se scrie toate acestea în Monitorul Oficial , pentru că , poate, va veni o revizuire. " (p. 467)

"Este o restricție a suveranității noastre naționale , ceea ce ni se impune, și acest lucru ne doare cu atât mai mult cu cât **regatul român, înainte de război, era un Stat absolut liber și independent.**"

#Nedreptățile făcute ț.mici

State care n-au luptat în acest război, nu li se impun asemenea obligații :

Danemarca obține Șlesvicul , intră în Liga națiunilor, **nu i se impune nici o clauză** ;

Italia , care cuprinde popoare de altă rasă, **nu i se impune Convenția minorităților**, pentru că este "mare putere" !

-Lecția de demnitate a lui Ionel Brătianu

Față de această ingratură , jignire, credeți că era loc de o politică "de sărut mîna " ?

-Voci : Cine-i de vină ? Brătianu ?

-Nistor: D.Brătianu se va explica el însuși. Nu are nevoie de apărare. Nici alte persoane , care au urmat , nu au avut ce face. **Este o nedreptate făcută statelor "mici".**

Împotriva acestei desconsiderări s-a ridicat Brătianu, găsind aprobarea și admirația tuturor statelor mici. **Istoria își va da verdictul.**

Nistor /'20

-Art.59 :hotarele Bucovinei

În Austria, împărăție -mozaic, erau **2 feluri de cetățenie : cetățenie austriacă și indigenatul.** Cîț a condus Bucovina , el a procedat la fel, acordînd indigenatul.

S-au făcut anchete (reprezentanți din America, Franța, Anglia) și rezultatul a fost

art. 59 din Tratatul de pace privind Bucovina (protocolul adițional) , **prin care s-au recunoscut drepturile României asupra Bucovinei întregi**, în hotarele istorice , Ceremuș-Colacin-Nistru. Aceste lămuriri vor înlătura, poate, nedumeririle dlui Grigorovici (PSD) și mai ales, cerințele dlui Krakalia , pentru plebiscit în Bucovina !

Tratatul cu Austria , bun, rău, **îl acceptăm , îl vom vota , și vom căuta**

să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit pe noi să pecetluim acest tratat cu votul nostru , care pune capăt suferințelor de veacuri ale neamului nostru."

c) G.G. Mironescu (P.C.D) :trataul din '16 / tratatul actual

(DS, MO., 28, șed. 30 iul,'20, p. 469-470)

Punctele wilsoniene nu au anulat tratatele secrete. Tratatul nostru [1916] era secret , nu în ce privește drepturile noastre, ci în ce privea momentul intrării în război.

/Drepturile întemeiate pe principiul autodeterminării și naționalității

Drepturile noastre nu izvorau din acest Tratat [1916] ci din două idei fundamentale :

-orice popor trebuie **să fie liber** (autodeterminarea) ;

-orice popor trebuie **să fie stăpîn pe teritoriul său** (principiul naționalității) ;

Ce am cerut noi prin trataul din 1916, era mai puțin :am sacrificat peste 1 milion de români care

trăiau compact la frontiere, și peste 600.000 români în Macedonia.
Nici un stat nu a fost atât de moerat.

d) C.Banu (PNL) :protest

(DAD, MO. 47, 12 aug.'20, p. 1001- 1002)

-Respingerea Tratatului.

Două guverne românești (unul prezidat de cel ce semnase tratatul din '16, Brătianu ; altul format din generali care contribuiseră la război) **au refuzat să pună semnătura pe un act care nu ține seama nici de sacrificiile făcute, nici de drepturile cîștigate, nici de tradițiile noastre de toleranță, nici de raporturile internaționale .**

După reducerea recunoașterilor teritoriale din Tratatul '16, România a fost pusă în situația dureroasă dacă nu cumva a fost în tabăra învingșilor.

/"Noi, membrii minorității liberale, ne simțim datori să protestăm în numele țării, să rezervăm pentru viitor drepturile României [...] refuzăm ratificarea unui tratat în care sunt clauze pe care un Stat suveran nu le poate primi " (p. 1002)

e) Krakalia (PSD- ucrainean, mai tîrziu, PȚucrainean)

-Dreptul la autodeterminare ptr minorități!

/ **"Știu că tratatele nu pot fi schimbate** , căci se bazează pe consimțămînt reciproc.

Acest tratat nu a realizat , într-adevăr, **dreptul de autodeterminare al popoarelor**. Acest drept dă dreptul fiecărei minorități naționale să decidă asupra felului cum voiește să fie administrată. "

-Plebiscit ptr. ucrainenii din Bucovina !

"Tratatul cu Austria prevede că **Bucovina devine românească**"

"În consecință, noi, social-democrații ucrainenii din Bucovina ,

cerem plebiscitul pentru teritoriile bucovinene locuite de ucrainenii (p. 1002)

f.) A.C.Cuza (PND):

(DAD.,MO. 47, șed. 12 aug.' 20, p. 1002- 1013)

-Legea naționalității.

Cei 6 ani de război, au demonstrat "legea naționalității".În virtutea acestei legi naturale,**popoarele tind la autonomie, la deplina libertate și suveranitate** , la stăpînirea exclusivăa teritoriilor pe care sunt așezate.

ACCuza / '20

-Semnarea tratatului nu este inexorabilă

Pentru unii ,semnarea tratatului este inexorabilă.În numele PND , partid de "doctrină " , nu de "duzină " , declară că **nu consideră "inexorabilă" această semnare** , care "*ni se impune*" și care cuprind **clauze ce nu pot fi acceptate** .

#Dezavuarea lui Vaida pentru semnarea tratatului

Chiar Vaida declarase că < M-am hotărît să fac acest salt în prăpastie, știind că , deși poate eu voi fi o jertfă, totuși țara va fi salvată de urmările grave ale unei rupturi cu aliații. > [Face o lungă digresiune în istoria noastră, atingînd și capitulațiile, trecînd cu lupta pentru unire , epocalui Cuza , etc etc.]

și vine acum Vaida și spune că a fost "obligat" să semneze un tratat care ne știrbește suveranitatea ! **De cine ? De ce ? Pentru ce ?**

-Omagiu lui IICBrătianu

/ I.I.C.Brătianu a apărat cu destulă demnitate și cu nobilă îndărătnicie drepturile României, stabilite prin Tratatul din 4 aug.'16. Țara datorește recunoștință dlui Brătianu pentru asta. **Guvernul gral Coandă a refuzat ; guv. Văitoianu a refuzat .**

Numai Vaida a cedat, l-a semnat , în urma unui ultimatum, fără să ceară votul Parlamentului pentru că nu se pricepe la diplomație.

-Vaida (PNR) :păcat că nu cunoașteți istoria Ardealului !

-Maniu (PNR) :regret f. mult vorbele dvs.

A.C.Cuza :**dacă n-ar fi cedat , putea fi doar un incident diplomatic** ;am fi fost sprijiniți și de alte state ; **s-ar fi reluat tratativele** ; putea, eventual, să demisioneze ; regele ar fi fost nevoit să facă un guvern de "funcționari" ,care ,eventual, ar fi semnat ;**Vaida a comis o mare greșală de politică generală.**(p. 1003-1004)

#Vina lui Take Ionescu

Partea cea mai mare de vină, însă, o are Take Ionescu, care a admis știrbirea suveranității, prin clauzele pentru minorități.

Nu va vota ratificarea tratatului.

A.C.Cuza /'20

-Minoritățile

/Unele sunt așezate de veacuri, elemente utile- sași, unguri, ruteni -nu au avut vreo contribuție la impunerea acestui tratat.

#Organizațiile jidovești au impus acest Tratat

Minoritatea neasimilabilă, cea a jidanilor. Condițiile acestea din tratat au fost anume impuse de organizațiile jidovești , la Conferința de pace.

[L.D.: lipsă text .Se face trimitere la plic Evrei, unde nu este .Caută !]
(1002-1013)

g.) N.Iorga (PND) în numele "opoziției naționale" întregi

(DAD,MO 47, șed. din 12 aug.'20, p. 1013- 1014)

Opoziția națională întreagă , crede că trebuie să formuleze astfel p.d.v :

▣Tratatul cu Austria

-Ipoteza unei "legi a popoarelor"

"Tractatul cu Austria reprezintă **concepția pe care și-au făcut-o Aliații noștri** , despre **viitoarea viață a Europei** , în ipoteza existenței unei **legi a Popoarelor**,menită să asigure **fiecărei națiuni, dreptul ei la viață** și să garanteze armonia posibilă între ele."

Locul fixat poporului român este prea mic

"În această concepție, **ei au fixat poporului românesc un loc** pe care noi îl putem găsi **prea mic** ,dar care , prin acțiunea aceluiași aliați biruitori contra unei tiranii milenare, ca și prin silințele și jefele noastre , pe care ei nu le ignorează și nu le pot ignora , **e închis în hotare cari cuprind marea majoritate a celor care vorbesc graiul nostru și se împărtășesc de sufletul românesc.**" (p. 1013)

-Asigurarea minorităților era potrivită altor state

/Formula de asigurare a minorităților etnice , era menită , desigur, **unor state cu mai mult egoism național decât noi.** (Diplomația creatoare a acestui act...într-o viață seculară, ... în care mulți, nesfârșit de mulți, străini, au căutat adăpost la noi și atîția s-au și contopit cu noi ...dar nimeni n-a părăsit acest pămînt pentru că nu li s-ar fi îngăduit manifestarea lor națională)

-Simțul de dreptate și toleranță al românilor

/" Suntem așa de siguri că nici o îngrădire nu poate întrece simțul de dreptate și generozitate tradițională a poporului nostru (aplauze) , încît **rațiunea noastră nu simte nevoia de a respinge ceea ce jignește sentimentul nostru ."**

-Va vota –pentru recunoașterea întregirii

/"Vom vota , deci, cu încrederea în prieteni, dar mai ales cu siguranța în noi , **un act în care vedem mai ales conducerea unei întregiri naționale** pe care o cere dreptul nostru , trecutul nostru și voința liberă a fraților alipiți ." (p. 1014)

h.) Al.Vaida -Voevod (prim-ministru , "opozitiia națională")

(DAD,MO. 47, șed. din 13 aug. '20, p. 1017- 1022)

▫Tratatul cu Austria .

/Declarația citită de cel mai mare istoric al țării , Iorga, a făcut un act de pietate față de memoria tuturor aceluia care au contribuit la dtrugerea acestei monarhii...

S-a pus în discuție **Conferința de pace și chestiunea minorităților**, ca și cînd ar fi ostile Romniei .

[Evocă împrejurările în care s-au dus tratativele; faptul că ,cu greu , o mînă de români a putut să ajungă în Franța să facă propagandă pentru cauza noastră ,abia în ceasul al 11-lea, în timp ce dușmanii noștri... ; că acum , 1920, era adevărat că "opozitiia națională" și PNR era contrară lui Brătianu, dar ,în 1919,erau colaboratorii săi ;]

-Înaltă apreciere a atitudinii lui ICBrătianu

" Am datoria morală ca să constat că atitudinea primului delegat , d. Brătianu, la Conferința de pace,după a mea judecată,a corespuns pe deplin intereselor României.
(Aplauze)

#Ultimatum-ul aliaților(nota din 12 oct.)

Această tactică a intransigenței , a fost excelentă , pînă în momentul cînd s-a simțit că, dacă se perpetuiază acea tactică, **se risca periclitarea unor mari interese : pierderea unei părți din Banat, Maramureș;nerecunoașterea alipirii Bucovinei și Basarabiei** (p. 1007)

De la Conferință și Aliați, se primise un ultimatum [Nota din 12 oct.]

▫Semnarea Notei , cu condiții

"În aceste condiții[L.D.: **vezi mai jos,conjunctura**] **am luat angajamentul să semnăm Nota din 12 octombrie** "[1919],**punînd anume condiții** (scoaterea din preambulul Tratatului pentru minorități a **pasajului privind Tratatul de la Berlin ;a paragrafelor privind evreii**) ,și astfel , **s-a ajuns la textul definitiv."**
(Aplauze) (p. 1019)

-Să dăm dovadă de înțelepciune

[LD: **confuzia ardelenilor de a vedea în România Mare,un fel de "austro-ungarie mai mică "**]

În ce privește Tratatul cu Austria - care se zice că ar fi știrbit suveranitatea - trebuie să dăm dovadă de înțelepciune.

Austria veche, cu acel conglomerat de popoare, **s-a autodistrus prin politica ei.**

Aceasta trebuie să fie **"un avertisment pentru noi"** , că **"tactica greșită față de naționalități poate duce la dezastru."** (p.1022)

Vaida /'20

▫"Imaginea României ":atmosfera antiromânească.

La Conferință , atmosfera era aceasta : **<România are obiceiul să ia angajamente și să nu le**

țină ... > (exclamări, zgomot , în Parlament) într-un cuvînt, **că nu pricepe să ducă o politică externă loială, clară, consecventă și cinstită ."**

Delegația română a avut greu de muncit , spre a alunga această atmosferă.

Istoria critică va trebui să se pronunțe.

[LD: **chiar așa. Cum de s-a creat această atmosferă despre România ? Ia să-ți dai și tu cu părerea]** **Va veni istoria critică a zilelor noastre** , care va analiza pe bază documentară și **va constata cine și cum a creat această atmosferă.**

#Reprezentanții ai marilor puteri

Se va constata atunci întrucît acei care în calitate de **miniștri plenipotențieri de la diferite state mari au condus politica României** , întrucît **acei cari le-au dat ordine** cum să se conformeze în diferite situații , au contribuit în trecut la condensarea acestei atmosfere

Evreii ostili nouă

și întrucît au contribuit acei străini, **[evreii] nouă ostili**, cari la toate ocaziile căutau **să păgubească reputația țării**, mărind lucrurile relativ mici , **spre a ne ponegri** , în speranța de a-și crea astfel lor și cauzei lor , o situație mai avantajoasă"

#Români care au slăbit reputația țării

au fost și români "zeloși" - durere ! - unii inconștienți , alții sinceri pînă la exagerare - (ex. Duiliu Zamfirescu , care spunea aseară , că noi nu am respectat Tratatul de la Berlin) care au furnizat **informații care au slăbit reputația noastră.**

Pentru că este foarte important cînd și cum se spune un adevăr.

De aceea trebuie **să fim foarte mulțumiți de rezultatele care s-au obținut** atît prin munca d. Brătianu, cît și a celor care au făcut propagandă românească pentru cauza noastră, în țări și continente unde numele de "român" poate nici nu era cunoscut. (p.1018)

#Discursuri ca a lui ACCuza

:) Discuțînd mereu tratatul pentru minorități , trezim nemulțumiri în țară, la minorități, și incităm elementele șovine. Ce impresie pot lăsa în ochii străinătății ... cînd vor citi în "Le temps" sau "Times" ... **declarațiile lui ACCuza de ieri ?** [cu evreii].

"Astfel de discursuri , dlor, echivalează cu fapte, dar cu **fapte criminale în contra țării"**

(vezi la plic Evrei, cum îl pune la punct pe ACCuza , în problema evreească) (p. 1021)

▣Atmosferă internă.

/La Conferința din 12 oct.-dec. '19, noi încă nu răspusesem "verde" ,

primim sau nu primim , ne supunem sau nu ne supunem, hotărîrii Conferinței.

Se spunea că Tratatul din '16 va fi respectat aproape integral, și , pe deasupra ,

noi mai dobîndisem și Bucovina și ridicasem postulatul Basarabiei .

Nu se putea spune că eram "persecutați" ! Conferința aștepta și acceptarea noastră.

/Pro și contra semnării Tratatului

/ În această conjunctură : **primul parlament al României Mari ; guvernul Vaida**; sarcina lui. Să refuze și să continue intransigența ? Să coopereze cu aliații ?

Au urmat vii dezbateri , inclusiv cu PNL (în opoziție)

Poporul voia să se încheie pacea, să se semneze Tratatul.

-Poziția intransigentă a PNL-benefică.

/ "**Blocul parlamentar** " nu voia să acuze, dimpotrivă, să fie **recunoscător PNL** dacă rămînea **intransigent** pe mai departe, ca **să se vadă că în țară sunt elemente care văd o atît de mare nedreptate făcută României** , încît ... nici nu vor să trateze.

/ Pentru PNL -care semnase Tratatul din '16, care dusesese războiul alături de aliați - ,

ar fi fost imposibil să semneze Tratatul, care nu cuprindea postulatele din '16.

-Vaida și-a asumat riscul

Vaida , ca ardelean , era și el pus în mare dificultate ; dar , **văzînd jocul partidelor, și-a dat seama că, dacă nu se angajează nici el, urmează iar dizolvare de parlament, alegeri, guvern de "funcționari " care să semneze tratatul.**

A fost conștient că se expune " **unui blam sigur și inevitabil**" , dar ... în situația geografică și a momentului istoric, nu era posibil "**să facem pe voinicșii**",

"să ne izolăm de cei mari și puternici" , sperînd că vor mai avea ei nevoie de noi

(grîu, petrol, amicitie !)"În aceste condiții am luat angajamentul să semnăm Nota din 12 octombrie "[1919] (p. 1019) (vezi mai sus)

▣Tratatul Minorităților.

/ Roagă **să se compare Tratatul impus Poloniei, Iugoslaviei, Greciei, Ungariei, Cehoslovaciei, Austriei, etc., cu Tratatul iscălit de el, și se va vedea că sunt deosebiri esențiale, în favoarea noastră.**

/ Este adevărat că "**am fost jigniți în suveranitatea noastră, întru atît că nu am fost tratați ca un Stat egal cu marile puteri, ci am fost și noi încadrați în ordinea statelor mici , cu așa numite interese limitate.**"[-----]

-Cedarea în fața împrejurărilor de forță majoră.

/El a declarat ,în 1919 , că **Tratatul minorităților < [...] în forma și în împrejurările în care l-am iscălit , a însemnat nu alegerea liberă în fața unei alternative , ci cedarea în fața împrejurărilor de forță majoră.>** Acest p.d.v și-l menține .

-N.Iorga (intervenție) : "Și al nostru " .

-Vaida: A fost de acord și opoziția de pe atunci (Take Ionescu, Averescu) Mulțumește lui Averescu că, intrînd în cabinet, a stat alături de el cînd a iscălit tratatul.

"Cu tratatul minorităților se face o demagogie deplasată."

- N.Iorga (intervenție) : "Și inutilă "

-Minoritățile să-și vadă asigurată existența etnică

"Acest tratat există, el nu mai poate fi ameliorat."

"Noi nu putem , ca stat născut de pe urma ideilor generoase din Europa ,

" să creem o astfel de stare sufletească la toate minoritățile etnice și confesionale ,

la toți cetățenii români, și în sînul minorităților neromânești, ca limbă,

astfel ca toți , chiar și aceia care au vecini conaționali în apropiere ,

să nu tindă a se rupe de această țară (Aplauze) ...

și să-și vadă asigurată existența lor etnică , libertatea conștiinței lor , libertatea lor de cetățeni mai presus în această Romînie Mare și liberă, de cum sunt asigurate aceleași drepturi la vecinii de aceeași limbă" (Aplauze) (p. 1021)

-România –o excepție între statele mici

Totuși, trebuie să remarcăm că ,din acest conglomerat de state mici, cu interese "limitate"

noi ne-am ridicat cu o treaptă spre marile state, formînd o excepție,

o zonă intermediară , între cei mari și mici, prin textul tratatului. (Aplauze prelungite)

- Hotărîrea de la Alba Iulia=mai generoasă decît Tratatul

[LD: da, este adevărat .De aceea , minoritățile se vor raporta mereu la ea , nu la Tratat]

Hotărîrile de la Alba Iulia -"o platformă de drept mult mai mare și mult mai solidă pentru minoritățile etnice și confesionale din Romînia Mare ,de cum poate să ofere orice tratat al minorităților. " (Aplauze)

Hotărîrile de la Alba Iulia - care deja sunt criticate - sunt " **izvorîte din însuși dorul de a crea**

o înfrățire între popoare și confesiuni , din însuși instinctul poporului român,

de dincolo de munți, **de a satisface pe de-aîntregul exigențele acestor minorități**

și de a da dovada că neamul românesc e destul de generos,ca să nu voiască să devină din

asuprit ce a fost, asupritor "(p. 1021)
Al.Vaida-Voevod' 20

i.)Take Ionescu (Ministr. de externe) :

▣ Tratatul cu Austria.

[LD: este contrat de liberalii N.Angelescu , V.Sassu, și ACCuza ; aprobat de Iorga.
Îl atacă virulent pe Brătianu.Nu este sincer.]

Avem în față un tratat de pace, iscălit de guv. precedent ,care trebuie ratificat.

Declară de la început că **s-a făcut foarte bine că s-a semnat**, nu se mai putea rezista.

#Monstruoziitatea politică a procedării lui Brătianu

"**Nu cunosc monstruoziitate politică mai mare** decât aceea ca, fiind la putere , fără să te atace nimeni, fără să fi făcut alegeri, să declari că datoria țării , o datorie esențială, este **să faci politică de rezistență și apoi să-ți dai demisia** [Brătianu] ,

ca să lași sarcina rezistenței acelor care nu o credeau posibilă ."

Generalul Averescu l-a însărcinat să declare că dsa a fost contra rezistenței, considerînd-o periculoasă.În legătură cu rezolvarea problemei, formula lui era < *să nu faci niciodată sîmbăta, ceea ce trebuia să faci luni !* >

Parlamentul, țara , diplomația, nu trebuiau să aștepte ultimatumum.

/ Nu va da amănunte, pînă nu vine în Parlament Brătianu, care a îngreunat atmosfera ,defavorizînd Țara .

-Take Ionescu : misiunea sa îndeplinită

El, Take Ionescu, aflat la Paris, nu a stîmjenit pe nimeni ;după "pacea" separată de la Buftea, după intrarea Americii în război - care nu semnase tratatul din '16 - , înaintea formării guv. din Ardeal, **cu o mîină de oameni exilați**, a obținut **Declarația celor patru mari puteri, că unitatea națională a Romniei este o obligație** pe care ei o vor satisface.**Acțiunea lui a încetat , în momentul cînd a venit delegația oficială.**

Tratatul a fost semnat de "guvernul Blocului", cu asentimentul Camerei.

Marile puteri au asigurat că hotarele Bucovinei românești, sunt "hotarele istorice".

(p. 1023-24)

▣Tratatul pentru minorități.

#Eroarea lui ACCuza : vinovăția evreilor

ACCuza este în mare eroare cînd consideră chestiunea evreească ,
izvor al tratatului pentru minorități.(**vezi la Evrei**)

Războiul a ieșit din lupta pentru naționalități (Austro-Ungaria, Imperiul otoman, Rusia)Cît timp nu se curmă luptele dintre naționalități, nu se poate ajunge la o pace durabilă.

Este imposibil să croești fruntarii naționale, și să nu rămîină frînturi de naționalități.

Pentru ele s-a dat Statutul minorităților.(p. 1025)

[L.D.vezi mai departe probl.evreească , în concepția lui Take Ionescu .

Din păcate, foi rătăcite.Caută-le!]

-Realități etnice românești

/ Avem **peste 1.000.000 de unguri** (cu săcui împreună) ; avem peste **600.000 șvabi, sași și germani** ;avem **ruteni**, în Bucovina ; avem **bulgari** în Basarabia și Dobrogea ; avem **turci și tătari.În total 3.000.000 supuși români, de altă naționalitate.**

Vreți oare ca, pe lîngă aceste elemente a căror fidelitate trebuie s-o cîștigăm,
să mai adăugăm și pe cei 900.000 evrei ? (p. 1026)

j) 13 aug.Votul de ratificare a Tratatului cu Austria și a Tratatului pentru minorități

(p. 1027) Camera deputaților :
Votanți - 234
Bile albe - 221
Bile negre- 13

3.)"Asociația românilor pentru Societatea Națiunilor"

(BCS, fd.St.G, pch.CLXXVI, ds.4)

În majoritatea statelor membre ale S.N., s-au organizat **Asociații sau Uniuni** , organizații **independente, neoficiale**, care-și propuneau propagarea ideilor SN (peste 38 de tari)

Secretariatul general, la Bruxelles ;

23 aug.'19 - **președinte devine Ermil A. Pangrati** (rectorul Universității București membru PNL) .**Dissescu** , președ. de onoare.

Mai erau în asociație:**D.Gusti, PPNegulescu, Mircea Djuvara , El.Văcărescu.**

A colaborat **cu Institutul Social Roman.**

4.) Iuliu Maniu "Problema minorităților ", 11 mai 1924

(conferință la ISR, inclusă ulterior în vol.de "Politică externă")

[LD: Problema minorităților are literatura sa, istoria sa, teoriile sale științifice, rezolvarea sa. Maniu nu s-a ocupat de latura teoretică, ci de situația minorităților din România, cu referire specială la Hotărârea de la Alba Iulia și Tratatul de pace.]

#Problema minorităților

Adunarea națională n-a hotărât autonomia națională pentru minorități și n-a înțeles să le-o acorde.

Tratatul adițional de pace asigură doar "**autonomie locală sub controlul statului**" , numai în chestiuni culturale sau religioase, și numai pentru sași și secui. (p.233)

"**Ca concluzie** , crede că **soluționarea problemei minorităților** trebuie să mulțumească , de o parte , **aspirațiile juste ale națiunii române**, de altă parte, **dreptele pretențiuni ale minorităților.**" (p. 242)

#Alternative negative:indeferențismul și șovinismul

/ **Indiferențismul** , în primă ipostază, **ar fi un păcat de moarte.**

/ **Intoleranța șovină** , în a doua ipostază, **ar fi o greșală politică.**

"**Apărarea integrității teritoriale** a ființei națiunii unitare , trebuie să meargă **mînă-n mînă cu spiritul de dreptate** și cu justa apreciere a oamenilor și a naționalităților cu care trăim împreună[...]

-Alternative : desnaționalizare sau dreptate

Trebuie să alegem între politica de desnaționalizare forțată și **politica de dreptate națională și socială."**

El, Maniu, era pentru calea a doua.(p. 242)

5.)Consiliul Național al Femeilor , 9-14 iul.'24.

(președ. **Cornelia Emilian**) (BCS, fd.St.G, pch.CDXLI, ds.1)

/La un **Congres pacifist** (în Cehoslovacia)Cornelia Emilian , în numele României, susține o cuvîntare .printre altele, ea spune :

#Minoritarii din România se plîng peste tot.

"**În ciuda tuturor eforturilor făcute de gov.român, pentru a trăi în bună pace cu minoritățile, ei sunt tot timpul nemulțumiți ,mereu ostili, și mereu se plîng peste tot.**

Așa se explică origina unor informații nedrepte la adresa României ,publicate în ziarul "Fellowship of Recociliation" (Londra),care spune :< Poporul român este apatic și clasa intelectuală degenerată exaltă militarismul .>

▫Statistic, dovezi , argumente

Se adresează președ. englez al asociației omoloage ;**oferă statistici, date ,argumente** , despre felul cum sunt respectate drepturilor minorităților.

Învățămîntul în Transilvania

Populația - 5.114.124 / 5842prim./156 sec./ 97 licee /28 comerc/ 44 norm./mil.lei
Români - 57,3% / 3611 44 40 10 22 193
Maghiari - 25,5% / 166 66 40 15 19 87
Germani - 10,6 % / 403 22 13 3 3
Alte minorități / 105 4 4

Culte, biserici / 13mil. locuit. 131.935.228lei

Pentru minorit. 28.624.170 lei 102 ziare maghiare ,teatre.;47 ziare germane

Acestea toate sunt **cifre exacte, oficiale, verificate și de Societatea Națiunilor.**

Toate calomniile și instigațiile la adresa României privind minoritățile, sunt opera diferitelor organizații inamice, care se străduiesc să descrediteze România în lume.

6.) "Uniunea Internațională a Asociațiilor" ptr.Liga Națiunilor.

[BCS, fd.St.G, pch. LXXXII, ds.4, Ermil Pangrati]

a)Comisia Minorităților. Congresul al II-lea (Geneva , aug.'26)

"Uniunea Internațională a Asociațiilor" ptr.Liga Națiunilor.

Memoriul dr.Wilhelm Medinger:Congr I – 1925

/26 minorități , reprezentând 40 milioane de minoritari

Au fost reprezentate **26 minorități** ,reprezentînd **40 milioane de persoane** din cele **350milioane** (populația Europei, fără Rusia și Anglia)

-România: germani, maghiari, polonezi, ucraineni

Germani din Cehoslovacia, Polonia , Iugoslavia, Ungaria ,România , Italia, Danemarca

Maghiari .din Cehoslovacia, România, Iugoslavia) ;evrei (din Letonia, Polonia, Cehoslovacia, Bulgaria,etc.

Din România au fost delegați din partea **germanilor, maghiarilor, polonezilor, ucrainenilor.**

-Excluderea atacurilor contra statelor create prin tratate de pace

/ Congresul a suscitat o vie atenție din partea presei.

Ca și la Congresul I , **a fost exclus atacul contra statelor create prin Tratatul de pace .**

Scopul principal :solidaritatea activă între minorități , pentru a-și ameliora situația.**Prezența a 15 grupe slave, demonstrează că problema nu se limita la germani (10grupe) și maghiari (3 grupe).**

▫Rezoluția

Rezoluția adoptată : preocuparea statelor pentru **reglementarea folosirii limbii materne** în administrație și relațiile oficiale.; **școli în limba maternă ,cu obligativitatea învățării limbii statului** ; limba maternă, în cultul ; dreptul la numele ales ;

egalitatea în viața economică și legislativă ; respectarea proprietății ; viață culturală proprie; dreptul la cetățenie (cf. **Convenției de la Roma**).

/ S-au dezbătut metodele de reglementare a **Contestațiilor între guverne și minorități** ;

Congresul a denunțat tentativele guvernelor de a obține renunțarea unor grupe minoritare de a se constitui în minoritate [la noi ,evreii pămînteni ?] .

b) Circulare ale "Uniunii Internaționale pentru Soc. Naț ".

(președ. Th. Ruyssen ; din 1927, Pangrati , vicepreședinte al Uniunii .
[BCS, fd, St.G, pch. LXXXII , ds.4 , arhiva Ermil Pangrati] :
/ Șed. de la Londra (26 iun.'26) : apariția unui "**Buletin al minorităților** "
/ Reuniunea de la Praga (1 oct.'28) : chestiunea gravă a "apatrizilor"
(oameni fără cetățenie), să fie reglementată de statele europene.
/ "**Liga maghiară**" pentru Societatea Națiunilor din România (Cluj, 1929)
din care rezultă că , la invitația lui Pangrati, asociațiile minoritare au fost invitate la colaborare.

7.a.) aug.'27. Acordul de la Bled. Românii din Banatul iugoslav și Timoc

17 aug.'27

(BCS, fd, St.G, pch. XCIV, ds. 11, Th. Emandi * , extrase presă.)

* **Emandi** a fost ministr. rom la Belgrad , între 1920-'27.

A semnat Acordul de la Bled (din partea română) și Voja Marincovici (din partea iugoslavă)
"Viitorul" (26 aug.'27)

Partidul Românilor din Banatul iugoslav și Valea Timocului

Partidul Românilor din Banatul iugoslav se prezintă la alegeri independent, drept pentru care a trecut la reorganizarea PNR.

Prof. Butoarcă (prof., deputat în Consil jud) -secretar general.

"Nădejdea " - foaie săptămînală (Vîrșat)- a devenit **oficiosul PNR din Iugoslavia.**

Dat fiind numărul lor mare , **românii ar putea trimite în Skupstina iugoslavă, 3 deputați.** Una din revendicări - școală națională a fost deja satisfăcută ,

prin Acordul de la Bled (17 aug.'27) , semnat de Th. Emandi și Voja Marincovici .

" Aurora " (2 sept.'27) elogiază **reglementarea problemelor școlare româno-iugoslavia din cele două Banaturi** (român și sîrb) **și Valea Timocului** (Serbia) ,

ca pe un fapt pozitiv :

-Reglementarea învățămîntului

/ Școlile vor fi susținute de stat ;

/ Limba de predare- maternă , cu excepția obiectelor de studii naționale , care se vor preda în l.națională ; Învățătorii , din țările respective , de naționalitate corespunzătoare ;

/ 2 școli, în comunele mixte.

-Chestiunea bisericească nerezolvată

Chestiunea bisericească încă nu s-a reglementat, deoarece **Constituția iugoslavă este contra oricărui aranjament** în această direcție. Se speră la un acord reciproc.

" Viitorul " (7 sept.'27)

-Importanța acordului

Acordul româno-iugoslav , de la Bled, în probleme școlare dovedește :

/Că se pot rezolva și "problemele delicate " ;

/ Că problema minorităților , cu atîtea campanii "iritante" , se poate rezolva, dacă în dosul lor nu sunt gînduri iridente; Pilda aceasta ar trebui urmată, de minoritățile din alte țări; "Viitorul " (sfîrșit '27) :

În alegerile din Iugoslavia, românii, "dezbinați între ei ",

n-au obținut nici un loc, în timp ce celelalte minorități, da.

"Căderea rușinoasă " a fraților noștri din Torontal, cari, la **250.000 suflete n-au reușit să aibă nici un deputat în Scupscină, este o grea lovitură.**

PNR a obținut doar... 5000 voturi (coeficientul cerut , era de 6200 !)

numai din cauza dezbinării. (Vezi pe larg la Români peste hotare)

7b.)Sept.'27.Diferendul cu optanții unguri ., sept.'27

(Arh.Inst.Centr., fond MPN, dosar nr.5) (Vezi pe larg la fișier Maghiari)
(Studiu documentar , sept.1927)

▣ Reforma agrară

/Ungaria în apărarea expropriațiilor maghiari

Chestiunea "optanților unguri" , nu este în realitate decât un aspect caracteristic al ofensivei pe care Ungaria a întreprins-o violent contra României și altor vecini ai săi, cu scopul de a tulbura ordinea social-politică.

- Diferendul român –maghiar la Soc.Națiunilor(17 sept.'27)

A fost adusă pe tapet ,la Societatea Națiunilor , cu ocazia reformei agrare române. Ungaria s-a erijat în apărătoarea marilor proprietari maghiari,vrînd să compromită România la Soc.Naț. (f.1)

17 sept.'27 - la a 47-a sesiune a Consiliului Soc.Naț. s-a analizat diferendul românomaghiar .**Procesul -verbal** cuprinde expunerea tuturor p.d.v.

-Titulescu :demonstrarea reclamațiilor maghiare.

Titulescu explică conținutul și sensul reformei agrare ; faptul că România este stat suveran și actele sale nu pot fi judecate de un tribunal : "Pentru Ungaria [...] este o problemă bancară, pentru România ,[...] o problemă de ordine socială și politică ." reclamațiile Ungariei , argumentele ei, sunt contrare Tratatului de la Trianon (Titulescu a demonstrat punct cu punct , pretențiile ungare) (p.37- 60)

8)15 mart.'28 .Circulară PNL: optanții unguri.

Vintilă Brătianu către Ermil Pangrati (președ. PNL de Caliacra)
(BCS, fd.St.G, pch. Cl, ds. 3 , Ermil Pangrati)

/Declarațiile lui Titulescu

În urma hotărîrilor de la Viena , în chestiunea optanților unguri,este necesară o **acțiune de solidarizare a tuturor conștiințelor românești** , deasupra intereselor de partid.Să se explice cetățenilor problema.Să se popularizeze declarațiile ministr. de ext., Titulescu

-Hotărîrea de la Geneva

În urma hotărîrilor de la Geneva, **chestiunea optanților unguri nu se mai poate pune fără consimțămîntul României.**

Greșala Consiliului Ligii Națiunilor , prin **sacrificarea principiilor stabilite în sept.'27 [tribunalul de la Haga!] se întoarce împotriva autorității pe care trebuie să o aibă această instit. internațională.**

Prin atitudinea sa, **România salvează principiul suvernității naționale** ; înlătură posibilitatea de a se institui , în hotarile ei, **un regim de favoare pentru străini**; consolidează proprietatea pămîntului care a fost dat țăranilor prin reformă.

9.) Ermil Pangrati către Vint.Brătianu ,apr.-mai 1928

[BCS, fd.citat, pach. CLXXVI, ds. 4)

/Slaba activitate a asociației ; greutăți financiare

Îl pune la curent cu **activitatea asociației**, cu **slaba reprezentare a delegației române**, cu greutățile financiare .

/Reclamații evreești și bulgare

...În 1927 (la Berlin) , el a reușit să spulbere **reclamațiile evreești și bulgărești**.

La conferința de la Haga, se va repeta situația.

Solicită mărirea delegației și suport financiar.

Îi înaintează și câteva memorii- reclamații ale evreilor din România.

V.Brătanu a dat curs

10.) Plenara a XII a Un. Internaț. a Asoci. ptr.Liga Națiunilor,Haga,iul.'28

Haga, 2-7 iul.'28 . (BCS, fd. Pangrati , pch. CLXXVI,ds. 4)

-Delegația României

Delegația României :**Pangrati, I.Pillat, V.Stoica, S.Șerbescu,Mircea Djuvara ;**

-Pct.3: Minoritățile naționale

La pct.III , pe ordinea de zi : Minoritățile naționale.

-România: bulgarii din Cadrilater ; mișcări antisemite

(pentru România :sit.bulgarilor din Cadrilater ; mișcări antisemite)

11.) Congresul minorităților etnice,Geneva, ? sept. '28

("Dimineața", 9 sept. '28)

-Reprezentanții minoritarilor din România

/ A IV -a sesiune a congresului a luat sfârșit. Grupurile minoritare din România au fost reprezentate prin : **Bransch și Csaky** (germani) , **E. de Jakabffy, baron Andor Ambrossy și dr.Ștefan Sulyok**(unguri) , **dr.Kramer** (evreu) **Krakalia** (ucrainean) , **dr.Techeff și prof. Miticoff** (bulgari, Dobrogea de sud) .

/Congresul a criticat **slaba activitate a Soc.naț.** privind minoritățile, **decepția**.

Rezoluția -oglindea aceste critici și decepții.

▣ Declarația conducătorilor minorităților din România.

Șefii minorităților, după lungi deliberări comune (făcute după declarațiile lui Vint.Brătianu în Parlament, care a promis că va face operă de justiție, prin îndepărtarea din legislație a tot ce poate dăuna colaborării) **au făcut la Congres o Declarație**

[se presupune că inspiratorul declarației a fost evreul Kramer]

" **1. Grupurile naționale ale României Mari**, apreciind evenimentele istorice și urmînd tendințele manifestate la Congres, în comun cu minoritățile altor state, **sunt și în viitor dispuși și decizi** - sub rezerva conștinării originalității lor culturale naționale -

a colabora cu pace și prietenie cu poporul român la dezvoltarea și prosperitatea statului român.

" **2. Dat fiind că minoritățile naționale ale României Mari au interese culturale comune**, [...] de a crea un centru comun al activității lor , pentru chestiunile lor culturale naționale"[...] cu ocazia proiectului de lege anunțat în parlament [...]PNL] , reprezentanții minorităților naționale **să ia contact între ei, spre a obține o regulare** [...] pentru a cunoaște dorințele tuturor grupărilor naționale ."

12.) Presa minoritară din România , 1925.

("Reichspost", prelucrat Ludovic Leist)
(BCS, MAf.S, Direcția presei.Colecții spec., fd.Kogălniceanu, pch.LXXI , d.15, p. 200)

▣**Congresul g-ral al presei minoritare din Ardeal și Banat (5-6 dec.'25**

/ Presa austriacă, semnaleză Congresul general al presei minorităților din Ardeal și Banat (5-6 dec.1925) , în prezența **șefului presei din M.Af.Str.**

Congresul a avut caracter " f.cordial" .

Toți vorbitorii au accentuat **necesitatea unei strînse colaborări a ziariștilor români cu cei minoritari.**

-Conferința presei din Mica Înțelegere : loialitatea presei minoritare

...Vicepreșed.Kadar a citit **Raportul** asupra **Conferinței presei Micii Înțelegeri**

(Sinaia),care a aprobat loialitatea presei minoritare.

13.) Todor Avram,"Transilvanismul.Sufletul ardelean.Ideea ardeleană.", 1928

(BCS , Mss 17.685)

▣**Colaborări româno-maghiare**

(Vezi obligatoriu, pe larg, la Maghiari)

14.)N.Russu Abrudanu,"Biserica noastră și cultele minoritare ",

1928Guvern Vintilă Brătianu; ministrul **Al.Lapedatu**

▣**Legea cultelor-dezbateri**

14.a) Al.Lapedatu (Ministrul cultelor și artelor)

În România există o caleidoscopică variație de religie.

La Cameră :

/Situația anormală după 1918

După Unire,situația a fost complicată.Existau episcopi care exercitau jurisdicție bisericească și în alte state (cazul episcopului catolic, Oradea Mare, cu credincioși în Ungaria; a celui din Satu Mare , cu credincioși în Ungaria și Cehoslovacia) dar și credincioși care depindeau de episcopi din străinătate (100.000catolici din Bucovina, supuși episcopului din Lamberg)

Această situație nu era compatibilă cu suveranitatea națională a României.

/Întârzierea legii cultelor

A reglementat în linii mari chestiunea, prevăzînd o **Lege specială pentru regimul cultelor.**

Proiectul Legii a fost înaintat **în 1925** (guv.PNL) (studiat în Senat) ;**guv. a căzut...**

Averescu (PP), prin **ministrul Goldiș**, a vrut să-l reia în 1926, dar ... **guv.a căzut**

La Senat :

/Mentalități și realități confesionale în România Mare

/Ardelenii au venit în statul român cu o **"mentalitate confesională "** ,pe care **au vrut să o impună României Mari.Dar statul român , n-a dobîndit** , odată cu teritoriile sale și poporul său, **tradițiile de organizare și normele de conducere ale statului maghiar, nici metodele lui de guvernare.[...]**

Cultul mozaic era, în 1928, sub 4 regimuri deosebite , iar în unele părți, este

dezorganizată. Odată ce evreii sunt cetățeni români și se bucură de toate drepturile , e firesc să-și organizeze cultul. Trebuie să se reglementeze și reprezentarea cultului în Senat, pentru că ei nu au un șef unic, pe cult.
Pînă atunci, va fi reprezentat prin UER -ul din V.R. (p. 350)

/A venit vremea unificării legislației

Statul român a fost stat național ortodox. El acordă egală protecțiune tuturor cultelor , , pe bazele organizării autonome și democratice a Bisericii.

/ A venit ceasul de unificare a legislației cultelor.

/Retro':Culte din Transilvania.

[**periodizare aproximativă, LD**]

a) Catolicismul regelui apostolic Sf. Ștefan a fost ofensiv și agresiv.

El a dominat în Ungaria pînă la cădere...

b) 1526. Principatul Transilvaniei . Situația religioasă s-a schimbat.

Protestantismul, biruitor în lumea germanică, a invadat Transilvania.

Luteranii (1557) și Unitarieni (1571) au fost recunoscute ca privilegiate.

Alături de catolici, se constituie în Transilvania , **cele 4 religii recepte** ,

suport al celor 3 națiuni privilegiate.

Și unele și altele , erau îndreptate **contra românilor.**

c) 1700. Principatul Ardealului cade sub Habsburgi . Situația se schimbă.

Românii sunt constrinși să treacă la catolicism, producîndu-se **ruptura bisericii române., cu lupta fratricidă cunoscută.**

Al Lapedatu

14.b.) dr. I. Matei (raportor la lege)

Prevederi constituționale

Constituția a fixat doctrina politică tradițională, a legăturii strînse dintre Stat și culte, pe temeiul **libertății și al protecțiunii lor legale.**

Prin înfăptuirea unității noastre politice, și-au făcut intrarea în statul român, o serie de **culte istorice, cu trecutul și tradițiile lor**, străine de viața statului nostru.

/Culte minoritare

Pînă la Constituție, cultele minoritare și-au păstrat intactă organizarea internă veche, peste frontiere, **ignorînd raporturile de drept ce izvorăsc din suveranitatea națională, într-o autonomie completă**, (pe care nu au avut-o nici în Ungaria!), **înlăturînd toate drepturile statului, menținînd doar obligațiile statului.**

/ **Biserica catolică și greco-catolică**, care , în epoca ungurească nu aveau autonomie, acum **cer și și-au luat autonomie deplină.** (p. 419)

14.c.) IPS Nicolae Bălan (Senator, mitropolitul Ardealului)

/ Pe lîngă reforma agrară, financiară, administrativă, era nevoie și de **o reformă sufletească.** Neamul românesc este un neam tolerant. (dovadă , cum au fost ascultați cu răbdare, în Senat, **reprezentanții "internaționalismului " catolic și mozaic**)

-Legea și spiritul ei tolerant

Este de acord cu Legea și spiritul ei tolerant.

-Nutrește speranța unirii bisericilor creștine

Nutrește speranța unirii tuturor bisericilor creștine

/Retro'Ardeal :3 națiuni, 4 religii recepte

În trecut, în Ardeal, cele 3 națiuni și 4 confesiuni recepte (**" cele 7 păcate de căpetenie "** ,cum le numea mitropolitul Șaguna)au crezut că libertatea este un dar pe care Dumnezeu l-a lăsat numai lor! -

Mărturisește că a avut mare satisfacție ,la discuția legii, să vadă **cele 3 națiuni și cele 4 confesiuni " defilînd pocăite la tribuna acestui Senat,**al țării noastre, perorînd cu emfază cuvinte entuziaste despre **principiul libertății de conștiință**, despre **egala îndreptățire și protecțiunea tuturor**.

-Fără să uităm, iertăm

Slavă Ție, **Romnie Mare** ,Tu frumoasă arătare a visurilor noastre ,care **ai avut darul să convertești la sentimente mai creștinești** pe toți aceia care **nu cunoșteau drepturi decît pe seama lor**,iar pe seama noastră numai nedreptăți și asuprire!

Omenește, am avea dreptul la resentimente față de cei ce ne-au asuprit în trecut.

Dar noi, fără să uităm, iertăm." (p. 288)

14.d.)Grigore Comșa (Senator, episcop ortodox de Arad)

-Prea mare generozitate cu pocăiții și sectele

Legea nu încalcă nici un drept al confesiunilor. Dimpotrivă.S-a procedat cu " prea mare generozitate ".

Se pronunță vehement contra baptismului ["pocăiții"] și sectelor.

-Baptismul –plantă exotică, vicleană

/Plantă exotică, cu scopuri viclene, **folosită de unguri ca să lovească în biserica ortodoxă românească**.În 1905, ministrul cultelor,Lukacs , i-a recunoscut , deși nu erau nici 10.000 (din care cca 5000 unguri , restul români) .

/La 1918, **nu au participat la Adunarea de la Alba Iulia**.

/După 1918, în Ungaria erau 70 de predicatori, iar **în România, 915 predicatori**, pentru **cca 26.000 de bapțiști** ! (un predicator la 28 de români !)

Primesc mari ajutoare din America.

/La **Congresul baptist din 1926** (Budapesta) , au participat și **16 predicatori români**.

/ Între 1925- 1928, printr-o decizie guvernamentală , **au fost scoși în afara legii , ca "Biserică "**, **dar lăsați ca " Asociație"** (cu statut, cu drept de a urma școli normale , , cu învățători) (p. 143- 162)

14.e.) PSEpiscop Vartolomeu (senator,ortodox)

-Ceangăii hussiți, convertiți catolici

În Cehoslovacia ,**erezia hussită** (urzită de Wiclef, în Anglia),a fost înfrîntă de armatele catolice (1453) **Hussiți învinși, au venit în țara noastră, unde au fost bine primiți**.

În timpul lui Ștefan cel Mare,**alți hussiți unguri**, goniți din țara lor,prin 1460, s-au așezat pe lîngă Prut,pe lîngă Bacău,înființînd orașul Huși.

Ortodocșii noștri i-au tolerat, fără sa-i convertească.

...Prin 1575, acești hussiți, **s-au convertit la catolicism**, și dăinuesc și azi, sub numele de ciangăi (prin părțile Romanului și Slănic moldova) .

/ Și în Muntenia s-au așezat **catolici și alte credințe**, care au fost tolerați. Domnii noștri, Mihai Viteazul, Brîncoveanu, Șerban Cantacuzino, au făcut danii și bisericilor lor.

(p. 241- 243)

14.f.)Lucian Triteanu (senator ortodox,ardelean, episcop de Roman)

-Cultul mozaic = cult istoric.

/Cultul mozaic este recunoscut prin lege , un "cult istoric ".

-Evreii –portret psiho-colectiv

O încercare frumoasă de **portret psiho-colectiv al evreilor** ,cu **suflet complex** și plin de **antiteze**.

Cel ma **devotat** lui Dumnezeu ... Cel mai **străin** de crațiunea Sa;

Cel mai **idealist**, cu scopuri infinite...Cel mai **materialist** ;

Cel mai **solidar**, când este atăcat ...Cel mai **învrăjbit** în propria-i familie ;

Milostiv și **generos** între ei ... **Egoist** cu alții ;

Așteaptă pe **Mesia** Vrea să fie **stăpînul lumii** ;

Cuviincioși,respectuoși .

-Antisemitism versus antiromânism

În 1916, la Focșani, au dispărut ca prin farmec alimentele din prăvălii;a doua zi , de Crăciun, când au intrat armatele germane ,magazinele s-au umplut !

"Există o chestiune evreească. Nu poate fi negată. Românii batrâni sunt mai

îngăduitori.**Tineretul** , însă, face **"lucruri regretabile"** , ca la Oradea...

Autoritățile și Biserica au luat toate măsurile : tinerii au fost arestați, judecați, întemnițați.

Cel mai mare antisemit de astăzi , nu este A.C.Cuza , ci...**dl.Horia Carp !** care în **"Curierul izraelit"** , debitează, sub semnătura sa,**cele mai grosolane insulte la adresa românilor : "bestii", "hiene", "huligani"**.(p. 220)

în Țara Românească ei **nu sunt persecutați pentru religia lor, ci pentru izolarea lor.** (p. 218- 220)

14.g.)Ely Bercovici (senator PNL ,mozaic)

(p. 228-231)

-Titeanu înalță pe evrei ca să-i lovească

Episcopul Triteanu, "înalță" pe evrei , ca , apoi, "să-i lovească mai tare ".

-Art.5:încurajează pulverizarea cultului mozaic.

Face caz de art.5 al legii (care cerea ca în 6 luni **cultele să-și edifice o organizare unitară**) considerînd că, prin asta,**se încuraja "pulverizarea " cultului mozaic.**

Nu era bine ca, situația din **Transilvania** (moștenită de la Ungaria),să fie generalizată la nivelul țării.În **Vechiul Regat** cultul mozaic este unitar, cu cîteva comunități de rit sefard.

În **Basarabia și Bucovina** , la fel.

-Respinge legea: înlăturarea art.5

Respectîndu-se comunitățile ortodoxe din Transilvania și cele spaniole din Vechiul Regat, "**să se consacre existența comunității unitare evreești pe țară."**

Respinge legea , pînă la înlăturarea art. 5.dar rămîne, ca pînă acum, (p. 228-231)

14.h)Horia Carp (senator, UER ?)

-Repinge aprecierile lui Triteanu

Mîhnit de cuvîntarea episcopului Triteanu,care a atăcat pe evrei, căutîndu-le o "**psihologie specială**" , cu **antiteze**.

Răspunde punctual (vezi la fișier Evrei)

▣Evreii-portret colectiv.

-Materialismul evreesc

/Recunoaște că "evreii de azi luptă pentru a aglomera averi "

Dar care popor n-o face ? Pentru ei banii nu au fost "scop în sine" ci o necesitate organică, pentru a putea supraviețui de 2000 de ani.

Dezrădăcinați, alungați de colo-colo, opriți să cumpere pământ, priviți peste tot ca străini, nedoriți, bănuți , "ținuți în teroare de feodalii care se slujeau de ei pentru a exploata țărănimea" , plăteau ca să se ferească de lovituri .

Acesta este materialismul evreesc.

-Solidarismul evreesc

Recunoaște că "**evreii sunt solidari între ei.**"

Dar care popor nu-i așa ? Nu recunoaște că sunt egoiști.

-Izolarea evreească

Recunoaște că au stat izolați. Dar nu este vina lor că alte popoare "iau ținut la distanță ".

-Loialitatea evreească față de români

Evreii din Ț.R.au fost alături de popor:cînd turcii au venit să înăbușe răscoala din **1821**; alături de revoluționarii din **1848** , pictorul Rosenthal fiind ucis în chinuri, de unguri, în Ardeal ;în [**1864** ?] au dat curs chemării lui **Kogălniceanu** , de a se înscrie în școlile românești, să învețe limba română .

-1896.Legea a alungat pe evrei

Dar a venit anul 1896 , cînd "legea i-a alungat pe evrei".

Evreii și-au făcut școlile lor.

-1918.Evreii:propagandă pentru unire

În 1918, să spuie dr.Angelescu , cum au făcut **evreii din America** ,propagandă pentru Unire. (p.275)

14.i.)**Beno Straucher** (deputat ,PNL ? , evreu)

-Salută și votează legea

/**Salută cu sinceritate legea Cultelor**, menită să aducă "**armonie între confesiuni și oamenii țării noastre.**"

Noi evreii, **am așteptat această lege** cu dorință înfocată; chestiunile religioase și de culte, însă, **conțin o materie foarte penibilă** , care trebuie să fie tratată cu deosebită prevedere, îngrijire și băgare de seamă,cu deplină pricepere, dar și cu delicată aleasă, pentru că **e vorba de chestiune de conștiință** , de chestiuni de culte , de chestiuni spirituale și sufletești , de chestiuni de cum omul se împacă cu Dumnezeuul său , cu conștiința sa. " Votează legea.(p. 413)

14.j.) **P.Gîrboviceanu** (senator, ?)

▣Toleranța bisericii ortodoxe

Biserica ortodoxă a fost tolerantă

-Husiți,armeni gregorieni,ceangăi catolici,lutherani, calvini,mozaici

/ Ștefan cel Mare i-a primit pe **husiți** ;

/ Tot noi i-am primit pe **armenii gregorieni** ;

/ În Moldova, **ceangăii catolici** ;

/ Catolici, **luterani** , **calvini** , **mozaici**...i-am primit;

14.k.) Elemer Gyarfaş (senatorPNM) Declarație în numele tuturor minorităților, fără deosebire de confesiune și naționalitate.

[LD:senatorul maghiar dă "cheia" pentru înțelegerea nemulțumirilor minoritare , nu numai confesionale, ci și în alte domenii. La 10 ani după unire , regimul românesc nu reușise unificarea legislativă a țării întregite.Sigur că minoritarii s-au simțit mai în larg câtă vreme au trăit într-un **regim inertial** , care **păstra neatînse privilegiile și legăturile lor instituționale cu statele de origină**..În fond, era forma prin care se prelungea neacceptarea statutului lor de minoritari într-un stat naționalunitar.]

/Ministerul Cultelor:bunăvoință netăgăduită și necontestată.

A găsit la Ministerul Cultelor, totdeauna, "**o bunăvoință netăgăduită și necontestată.**"

/Miniștrii Goga, Banu,Lapedatu, Goldiș :binevoitori

După iscălirea tratatului de pace [1920],cînd **O.Goga** a fost titularul Ministerului, s-a inaugurat "**un regim hotărîtor binevoitor față de noi** " , regim menținut apoi de următorii miniștrii, **Banu, Lapedatu , Goldiș.**

▫Legea Lapedatu :neîncredere în minorități.

/ Acum [1928] , este **singurul reprezentant politic al ungarilor și germanilor ; regretă neîncrederea în minorități** și "saturarea " cu "**măsuri polițienești**" a Proiectului de lege ;

▫Legea nu respectă drepturile câștigate

[LD: dar drepturile pierdute , de români și alte popoare ?!]

Proiectul nu respectă "drepturile istorice cîștigate" :

[LD: dar până în anul 1000 ce a fost acolo ?]

#1000-1540.o singură biserică : catolică

-Între 1000 - 1540 ,în Ardeal a existat **o singură biserică :cea catolică.**

#1540-Ardeal independent :protestantismul

-Din 1540, în **Ardealul independent** , s-a introdus **protestantismul** (germanii – **luteranism** ;maghiarii - **calvinism, unitarism**)

-În 1604 (pe tronul Ardealului principi protestanți),**biserica calvinistă** a fost **dominantă.** **Germanii** au rămas **luterani. Secuii** , în majoritate, **catolici.**

#1690.Imperiul habsburgic :4 religii recepte

-În 1690 ,au intrat **habsburgii în Ardeal**, preluînd imperium.

S- a semnat "**Diploma leopoldină** " , care **a recunoscut "starea de fapt"**

și **s-a obligat să respecte "drepturile cîștigate"** [religiile recepte]

[LD: în "**starea de fapt**" ,românii și ortodoxia nu existau, nu ?]

#Biserica ortodoxă persecutată de austrieci, nu de unguri

Împotriva bisericii ortodoxe românești, s-au făcut presiuni. Este adevărat.

Dar nu ungurii le-au făcut, ci guvernul austriac din Viena, care au "protejat " ,

"**nu în modul cel mai blînd** " ,**tendența de recatolicizare.**Generalul Bucov a dărîmat nu numai bisericile românești,dar a ucis și mulți secuici din Ciuc.

1767 ,Ardealul s-a unit cu Ungaria :religiile recepte

Legislația ungară (ca și habsburgii în 1690) "**drepturile istorice recunoscute** " și **egalitatea între ele.**

1791. Biserica ortodoxă recunoscută

Biserica greco-catolică = succesiune a Daciei Traiene

[LD :lăsând la o parte persecuțiile bisericilor românești, lăsând la o parte sciziunea produsă între românii ortodocși și greco-catolici, lăsând la o parte "drepturile istorice" recunoscute, **Gyarfas aruncă** în patima discuției o realitate respinsă de tradiția și istoria maghiară : faptul că românii din Transilvania existau acolo de 2000 de ani și că succesiunea și tradiția lor era cea din Dacia Traiană .

Deci creștinism, creștinism daco-traian. Nu mă hazardez eu să adâncesc această ipoteză (compromisă de "daciști" și "protocroniști" penibili) dar este o ipoteză logică și de bun simț N-or fi stat românii 1000 de ani fără religie !]

Au fost recunoscute și drepturile bisericii ortodoxe (art. 60), devenind din "*tolerată*", în exercițiul liberei funcțiuni.

Credința străveche a românilor n-ar fi trebuit să fie alta decât greco-catolică, succesiune a Daciei Traiane.

-Confuzia între naționalitate și confesiune

Nu trebuie făcută confuzie între naționalitate și confesiune.

Maghiarii sunt catolici, reformați-calvini, unitarieni, evanghelici;

Germanii sunt catolici și reformați (p. 137-142)

Elemer Gyarfas

14.l.) G. Bethlen (deputat maghiar) :

-Proiectul agravează situația cultelor minoritare.

-Preamărește evoluția "bisericilor istorice" din Transilvania.

-Respinge legea

Fără a intra în argumente, deși Alex. Lapedatu i-o cere (p. 384-385)

14.m.) Fr. Krauter, Arpad Paal, Fritz Conert, Fr. Teutsch, Ely Bercovici

Resping proiectul, fără argumente

/Deputați germani, maghiari, evrei. Resping proiectul, fără argumente.

Spun doar că **sunt nedreptățiți și vexați de faptul că biserica ortodoxă este declarată "dominantă"** și că cultele lor nu au deplină autonomie. (p. 384, 388, 389, 396)

14.n.) Alexandru Lapedatu (ministru cultelor, PNL), concluzii

#Tezele respingerii la minorități

Minoritarii au înfățișat două motive pentru a nu vota legea :

că ea conține **dispozițiuni "polițienești" jignitoare** ;

că, din ea, rezultă **neîncrederea Statului în minoritari** ;

Demonstrează, argumentează, că aceste supoziții nu sunt reale

#Statul român modern : fără substrat clerical

Statul român modern nu s-a călăuzit niciodată, în actele de guvernare,

de **preocupări cu substrat clerical**. Partidele politice au exclus din programele lor, tendințele clericale. România unită vrea să mențină această tradiție, nu dorește partide politice pe

baze profesionale , care să impune Statului preocupări clericale.**Nici invers.**

-Controlul financiar ține de legile contabilității publice

Faptul că **Statul dorește și trebuie să știe** de unde primesc bisericile bani,e firesc.

Controlul financiar al fondurilor acordate de Stat pentru culte, ține de legile contabilității publice,**este exercitat și asupra bisericii ortodoxe**, de ce au văzut minoritarii , în asta, o neîncredere ?!

#Neîncrederea minorităților , nu a statului

De ce s-au simțit minoritarii lezați de prevederea privind **aprobarea Statutelor bisericilor** , de către Stat !?Dnii Bethlen și Paal s-au impacientat; episcopul reformat Makkay a cerut mai multă încredere !.

Faptul că **funcționarii publici ai cultelor vor depune jurământul pe Constituție și regelui, de ce i-ar fi jignit pe minoritari !?**

Ni se cere încredere ,promițându-ni-se loialitate.

Noi am vrea loialitate, încrederea ar veni firesc.

#Pastoralele episcopilor din Ardeal

-Episcopul catolic Grattfelder (Tmișoara) a dat acea **Pastorală împotriva reformei agrare** ;

-Episcopul catolic Majlath (Transilvania) , acea **Pastorală, contra legii învățămîntului**

-Angelescu ;

-Status-ul catolic din Transilvania mereu **încalcă suveranitatea națională** ; un conducător de căpetenie al cultului maghiar, a primit să fie delegat al guvernului maghiar, la acțiunea de propagandă , în Anglia și America,în timpul Conf. de pace,apoi, după 2 ani ,revine liniștit la conducerea bisericii sale,fiind de 8 ani salariatul statului român, calitate în care invită diverse "misiuni" ;

De aceea a fost necesară introducerea în lege a acestui "control".(p. 427- 434)

Lapedatu / Legea cultelor.1928.

15.Legea înv. primar-dr.Angelescu ,1925

dr.Angelescu , la legea învățămîntului,18 , 19 mai 1925.

(BCS, fd.Saint-Georges, pch.CLXII, ds. Nr. 6, doc. 215

extrase din "Viitorul " , 20 mai 1925)

15.a)Ștefan Pop (dir.la liceul Sf.Sava , raportor la lege)

/Stat național unitar :realizarea frăției dintre români și naționalități

România întregită, stă pe baza indiscutabilă a **unității teritoriale** , a **originii și a limbii**, strînsă într-o conștiință de viață socială, culturală, care formează națiunea.

Statul nostru național trebuie întărit și prin omogenitatea culturii.

Pentru **realizarea frăției dintre noi și naționalități**, trebuie să o legăm cu firul ce constituie cel mai eclactant al omogenității poporului, **limba și istoria patriei.**

Astăzi, la peste **17 milioane de locuitori**, sunt 74,4 % români și 25,6 % străini.

Dintre străini, doar 2/3 vorbesc românește.

Minoritățile nu pot trăi izolate , fără aportul lor cetățenesc.Avînd lebertatea învățămîntului, minoritarii să primească în organizarea lui, cel puțin îndrumarea spre o reală înfrățire a sufletelor.

/Principiul libertății : limba maternă în școlile profesionale

/ În consolidarea țării , **aducem un larg principiu** , acela al **libetății**,

pe care înțelegem să-l acordăm **tuturor cetățenilor.**

De aceea , **limba de predare în școlile profesionale** , este cea maternă.

#Episcopii catolic și reformat vor statut "special"

Din declarațiile **episcopilor Majlath**(catolic) și **Carol Nagy** (reformat) , din Senat, rezultă că ei **voiau un tratament "cu totul special" pentru școlile lor confesionale , ceea ce nu se poate admite.**

/Naționalitățile să învețe I. română

...În Ungaria veche, **erau 18 mil.locuitori**, din care doar **7 milioane erau maghiari**, și , cu toate acestea , **învățămîntul era "maghiar"**.
...**Românii au căpătat**, astfel, **o instrucție și o cultură " ungurească"**.
Să vie acum și la noi, **naționalitățile să învețe I.română.**

15.b)dr.C.Angelescu (ministr.Învățămînt) :

#Școlile primare cu 4 orientări :București,Budapesta,Viena,Moscova

Pînă acum am avut 4 feluri de școli ,:) unele cu tendințe spre București, altele spre Budapesta, altele spre Viena,altele peste Nistru.

"Nu se mai poate.România este unită și școala trebuie să fie unită "

#Școlile minorităților: confesionale,antiromânești

Legea nu vrea să lovească în minorități.Dar s-au înființat sute de școli minoritare clandestine.Numai în ultimii 3 ani, **peste 300 școli primare confesionale !**
Absolvenții lor **au acces la înv. superior din Budapesta .**
Și azi , **se continuă maghiarizarea copiilor români** (ex. , la Satu Mare) ;

#Evreii cer școli în 3 limbi "materne" : maghiară , germană, rusă

Senatorul Weiselberger (evrei) **cere școli cu predare în " limba maternă "** (maghiară-Ardeal, germană-Bucovina, rusă-Basarabia !) a copiilor evrei (în care puțini prof. știu ebraica) ,dar **respinge ideea de a învăța în I.română**, deși... **evreii din Cluj , Oradea ș.a. cer limba română.**

Episcopii minoritari boicotează legea

Episcopii Majlat și Nagy au discutat chiar cu el (Angelescu) legea, iar acum **declară că nu o cunosc**, și că preferă să fie în străinătate , decît la discutarea ei în Senat!

#Regimul maghiar: nici o școală de stat ,în afara I.maghiare

Sub regimul maghiar , nu era **nici o școală de stat , cu altă I.de predare , decît maghiara.** Astăzi, sub regimul românesc ... **au 600 școli primare, și numeroase școli secundare, profesionale !**

-P.S.Patriarhul Miron Cristea : "Noi, în Ardeal, **am fost siliți să învățăm "Tatăl Nostru" în limba maghiară.** Eu am avut onoarea **să mă prezint la împăratul Frantz Iosef și să mă plîng de acest lucru.**Împăratul a spus că este de neînchipuit acest lucru și ne-a îndemnat să rezistăm."

#Ungurii ne amenință cu Liga Națiunilor

-Vor să aplicăm legile lor ?!

-dr.C.Angelescu:Ungurii ne amenință mereu cu Liga Națiunilor .

Noi le răspundem cu legile noastre

Dacă nu le convine, noi **primim articolele din legile lor, în locul alor noastre.**

16.Em.D.B.Vasiliiu , Situația demografică a României , Cluj, 1923

[LD: statistică foarte interesantă și valoroasă ,dând posibilitatea unor constatări,

reflecții ,comentarii, în condițiile lipsei unui recensământ general. :

- ▣ 1910. Populația Transilvaniei și Banatului
- ▣ 1910.Transilvania.Populația după religii
- ▣ 1910.Transilvania. Românii în orașe
- ▣ România Mare. 1919
- ▣ 1919.România Mare.Populația urbană pe naționalități
- ▣ 1919.Transilvania

Vasilii /

▣ 1910. Populația Transilvaniei și Banatului ,

Statistică oficială maghiară Evreii și țiganii lipsesc.Se declarau unguri .

Români	2.909.280	Slovaci	43.098
Unguri	1.249.122	Sârbi...	237.049
Săcui	809.765	Croați.....	5.733
Șvabi	426.240	Ruteni...	164.694
Sași.....	234.085	Alte naț....	105.963
Germani....	70.637		

Evreii, țiganiiasimilați, unguri]

▣ 1910.Transilvania.Populația după religii,

cf. statisticii confesionale :

Români.....	3.535,120		56,1%
Unguri și săcui	1.200.755		19,1%
Sași, șvabi, germani	730.962		11,6%
Sârbi, croați	292.782		4,6%
Evrei (mozaici)	232.292		3,6%
Ruteni ...	164.694.....		2,6%
Armeni, țigani.....	105.969.....		1,7%
Slovaci	43.000.....		0,6%

După ambele statistici, în Transilvania dinaintea unirii,avea cca 3.000.000 străini.

Vasilii /

▣ 1910.Transilvania. Românii în orașe

(statistică maghiară)

Arad - 11.000 (din 63.000) Aiud - 1900 (din 8.600) Alba Iulia - 4.800 (din 11.000)
Abrud- 2.000 (din 3.000) Bistrița - 4.000 (din 13.000) Brașov- 13.000(din 41.000)
Caransebeș-4.100(din 8.000) Cluj - 7.500 (din 60.000) Făgăraș - 2.300 (din 6.600)
Deva -3.000 (din 8.700) Hațeg -1.700 (din 3.100) Hunedoara - 2.008(din 4.500)
Oradea - 4.000 (din 64.000) Orăștie - 4.100 (din 7.600) Odorhei- 1.000 (din 10.200)
Sighet -2.200 (din 22.300) Reghin - 1.200 (din 7.000)Șimleu -1300 (din 6. 800)
Zalău - 370 (din 7600) Lugoj- 7.000 (din 20.000) Satu Mare -1.300 (din 35.000)
Baia Mare -2.600 (din 12,800) Baia Sprie - 1250 (din 4.500) Carei -300 (din 16.000)
Sibiu - 8.200 (din 33.500) Sebeș - 5.400 (din 8.500) Sighișoara - 3.000 (din 11.500)
Mădăraș - 2.600 (din 8.600) Timișoara - 6.000 (din 72.000) Turda - 2.900(din 13.700)
Sîngiorgiu - 500 (din 5.700) Tg.Secuiesc - 130 (din 6.100) Dej-2.600 (din 11.400)
Tg.Mureș- 2.200 (din 22.300)

Total :**126.150 români** (din 668.700 orășeni) (p.63-64)

Vasilii /

▣1919.România Mare.Situație demografică:

Români	11.913.000		70,3%
Evrei.....	1.590.000		9,3%
Unguri.....	1.305.000		7,7%
Germani.....	805.000		4,8%

Ruși, ruteni, ucr.....	615.000.....	3,6%
Alte nații	715.000.....	4,3
Total.....	16.000.000.....	100%
Minorități ,total.....	5.000.000	(p. 69)

Vasiliiu /

▣ 1919.România Mare.Populația urbană pe naționalități

Provincia	Pop.urbană	Români	Evrei	alte naționalit.creștine
Basarabia	482.000	20,3%	50,4%	29, 3%
Bucovina	172.000	11%	49%	40%
Transilvania	852.000	21%	26%	53%
Vechiul Regat	1.600.000	60 %	35%	5%
Total	3.111. 000	28,1%	40,1%	31,8%

(p. 70)

Vasiliiu /

▣ 1919.Transilvania.(Serviciul de Statistică regională)

Români	2.930.120	57,29 %	
Unguri , secui ...	1.305.753	25,00%	
Germani, sași, șvabi	539.427	10,00%	
Evrei	181.340	3,54%	
Alții	157.484	3,08%	
Total	5.114.124		(p. 59-60)

Vasiliiu ,Demografie / 1919

17.) M.I Costian, "Regele Carol II si partidele politice " [1933]

[LD:Context : La 21 mai 1933 ,la Bucur. se desfășoară o mare adunare PNȚ ,avînd menirea să consfințească alegerea lui Vaida ca președ. a PNȚ.Participă peste 100.000 oameni.]

▣21 mai'33.Adunarea Național- țărănistă

-Minoritari maghiari, germani, bulgari și ucraineni :declarații de loialitate

/ Cu ocazia întrunirii s-a făcut și o frumoasă **manifestație antirevizionistă** **oratori minoritari maghiari, bulgari, ucraineni și germani** ,făcînd **declarații de devotament și loialitate față de țara noastră** ,dînd astfel,un răsunător răspuns propagandei revizioniste de peste hotare.

/ **Oratorii români** -printre care **D.R.Ioanițescu** - au spus ,în urale nesfîrșite,că românii nu caută ceartă vecinilor ,dar sunt gata să-si apere hotarele ,cîștigate prin jertfa celor peste 800.000 soldați români si prin unirea de bună voie a fraților noștri.

Costian/'33

-Alianțe "nefirești" cu partidele minoritare

[LD: atinge un aspect f. important și interesant ! unul din păcatele originare ale partidismului românesc sub regimul votului universal .Faptul ca **partidele românești, in intoleranta lor reciproca, au preferat sa faca alianțe nefirești, carteluri electorale discutabile**, mai ales cele din provinciile unite,**cu ungurii, cu evreii, cu bulgarii ,cu ucrainenii**, numai să poata lovi in **partidul advers**]

- Aceste 6 partide-PNL,PC,PCD,PNR,PT,PP -din Vechiul Regat si cele de după Unire, **ar fi fost suficiente si ele ar fi trebuit să atragă în sfera lor si elementele minoritare .**

In loc să se întîmple așa ,nemulțumirile si ambițiile unora **au făcut să mai apară încă 10 partide și,"din lupta înverșunată între cele românești , au profitat grupările minoritare** , care au speculat slăbiciunea de neînțeles a guvernelor ,

de a încheia cu ele carteluri electorale cu tot felul de avantagii ,în dauna Românilor." (pag.162, 172-181)
Costian / '33

18)Șerban Voinea , "Marxism oligarhic",1926

[LD: ca și in alte direcții, Voinea nu poate (sau nu vrea !) sa judece obiectiv nici acest aspect.Pentru el , " oligarhia" (vinovata de toate relele) , este o piedica in respectarea drepturilor minoritatilor .Si ce drepturi]

/România: 5 milioane (30 %) alte naționalități

/România întregită cuprinde în hotarele ei 5 milioane cetățeni de altă naționalitate, reprezentând 30% din populația totală . Ele pun României probleme noi.

/Deziderate minorități: autonomie culturală, personalitate juridică

Pentru a-și menține individualitatea etnică lor trebuie să li se acorde **autonomie culturală**. Tendința lor firească de a obține **personalitate juridică** ,este **realizabilă în cadrul unui regim oligarhic**.

Șerban Voinea / '26 (pag.249)

19)C.Georgescu,*Vintilă Brătianu Viața și opera* ,1936

Constant Georgescu /

▣ **Concepția statului unitar=baza organizării statului român.**

În credința lui V.B.concepția statului unitar trebuia să stea la baza organizării noului stat român și a cerut ca în noua Constituție (încă dela dezbaterile dela Iași) **să se treacă această concepție**.

▣**Cetățenii de altă origine și limbă :parte a națiunii române**

/Nu admitea națiuni străine în România ,ci numai Români de origină și limbă străină.
Combătea cu vehemență orice idee de regionalism sau federație ,deoarece ar primejdi unitatea statului.

-1925.Minoritarii și reforma administrativă

Cu ocazia reformei administrative (1925),i s-a propus de unii ,ca în teritoriile alipite,**primarii să fie numiți de guvern**.

V.B.s-a opus,motivând :<Ori națiunea română este superioară celorlalte și atunci **nu avem de ce să ne temem că un primar ar fi de origină străină** ;sau românii nu au vitalitatea necesară și ,în acest caz,**orice măsură artificială este inutilă, ba chiar primejdioasă, căci sporește și încurajează rezistența minorităților etnice**>

...**Nu admitea însă,regionalismul și tendințele centrifugale** ,în epoca de centralizare și organizare a noului stat. (pag.606 - 607)

-1927.Înfățișare și sinceritate cu minoritarii

/ Față de minoritari,recomanda o politică de înfrățire :

<**trebuie să li se vorbească sincer [...]** să li se arate care sunt drepturile și îndatoririle lor în noul stat> .Într-o conferință la Cercul de studiiPNL(Cernăuți,1927)spunea:

< **Partidul Liberal nu este un partid ce seamănă ura între cetățenii aceluiaș stat.**

Dimpotrivă,deși este un partid național ce urmărește întărirea ce se cuvine elementului românesc,nu poate însă vedea cu ochi buni acțiunile de ură ce se duc sub formă antisemită

sau sub altă formă între cetățenii aceluiaș stat.>

De aceea recomanda ca membrii PNL să aibă un contact strâns cu toate grupările minoritare, pentru a le solidariza cu acțiunea statului român. (pag.608)

Vint.Brătianu / 1918- 1928

20.) Vint.Brătianu,"Memoriu " prezentat CC al PNL,23 sept.'30

(analiza a 2 ani de guvernare a PNȚ)

-Neadaptarea minoritarilor în primii ani a fost firească.

...În primii ani ai României Întregite,era firesc ca minoritățile să nu se adapteze ușor la noua așezare politică.După numeroase străduinți,printr-o politică cinstită de egală îndreptățire ,dar și hotărâtă,se ajunsese să se potolească agitațiunile explicabile la început.

...Fixarea ulterioară ,de către Societatea Naționilor a politicii în materie de minorități, a ajutat și ea.

-1930.Guv.PNȚa deschis procese închise

Actualul guvern,datorită tot făgădueliilor nesocotite făcute peste hotare,și aceleiași demagogii din opoziție,a provocat noi surescitări în sânul lor,și a fost silit să ia măsuri profund nedrepte și dăunătoare elementului românesc.(ex Dobrogea nouă)

Îngăduind imixtiuni din afară,s-au deschis procese închise...

Vint.Brătianu / 1930

21)PPNegulescu,"Partidele politice" [1923],1926

C.Partide naționale (p.90----)

-Caracterizare generală a partidelor "naționale",

/fie ele națiuni asuprite, în fostele imperii multinaționale (PNRomân)

/fie minorități în noile state național-unitare. (vezi fișier Sistem de partide)

▣ Partidul Național Maghiar.

▣ Programul PNM

▣ "Pactul dela Ciucea"

▣Partidul Național Maghiar.

-1918.Două partide:PP și PNM

/După Unire,ungurii s-au grupat ,inițial,în două partide diferite,avînd atitudini diferite față de colaborarea sau respingerea noului stat:

/Partidul Poporului (democrat,mică burghezie,țărani) -deschis colaborării ;

\Partidul Național Maghiar-Josika (aristocrați,industriași,financieri mari)cu o intransigență absolută ,închizîndu-se ca într-o cetățuie,în concepția Ungariei integrale.

-1921.Fuziune=PNM

/După 3 ani de funcționare separată,ele au fuzionat sub numele de **Partidul Național Maghiar** ,avînd ca organ central "*Keleti Ujsag*"(cumpărat de societ.Atheneum dela Budapesta,societate cu caracter cultural,care a dus acțiunea de maghiarizare a popoarelor asuprite în imperiul Sf.Ștefan)

#Sprijinit de Budapesta :opoziție față de statutul român

Atunci s-a bănuț/presupus că fuziunea s-a realizat sub inspirația și sprijinul Budapestei, pentru a-i opune pe toți,în bloc,Statului Român.(Pag.98-99)

▣ Programul PNM

[LD: să ne înțelegem. În epocă ,după Trianon, în cadrul României Mari, **oficial ,ungurii au negat atât intențiile centrifugale cât și substratul revizionist** în dezideratele și acțiunile lor.

Motivațiile **formulelor de autonomie, de descentralizare** , erau prezentate ca decurgând din drepturile constituționale sau angajamentele internaționale.

Admitem această bună credință ,ca ipoteză de lucru.

În acest caz, românii (partide, personalități)care le puneau la îndoială loialitatea , au fost taxați (atunci și în istorii) de "naționaliști" , de "xenofobi" , de " șovini" .

Dar istoria confirmă sau infirmă ipotezele. Anul 1940 a dovedit că "naționaliștii" români avuseseră dreptate .Cred că avem dreptul la o apropiere cât mai mare de adevăr .Aa că analiza lui PPNegulescu (pe atunci coleg cu Goga în PP) eu o consider lucidă și reală]

#Autonomia națională a ungarilor ?!

Programul reclamă "autonomia națională " a ungarilor din Transilvania.

Și românii reclamaseră autonomia Transilvaniei. Dar era un teritoriu istoric românesc ,cu o populație compact românească. **Pe când ungarii** (exceptând cele trei județe ale secuilor) nu sunt compacți, **n-ar putea avea nici autonomie administrativă, necum "națională"**.

#Independența Ardealului?!

PNM nu poate cere **independența Ardealului** ,pentru că nu reprezintă majoritatea ,**doar 25% din populație**, împreună **cu secuii și evreii maghiarizați**.

Tratatul dela St.Germain a consacrat unirea cu România. **Ce vor ungarii?**

Să se izoleze, să rămână despărțiți politicește de poporul român, în așteptarea momentului când ar putea să se ridice contra lui ?

Miliții instruite în l. maghiară cu păstrarea armelor?!

Cer **înlocuirea armatei permanente cu "miliții" instruite în 3 luni, în l. maghiară, cu păstrarea armelor. Vor să se organizeze militarește** ,cu un corp deosebit, străin și dușman, ca la momentul potrivit să acționeze.

(Evocă, citează pe **O. Goga** care s-a străduit să netezească calea într-un apel public:

< Maghiarimea din Ardeal stă încă sub sugestiunea Budapestei [...].starea lor sufletească e încă o paralizantă depresiune sentimentală [...].Protestarea și criticismul sunt apanajul moral din care se întreține o speranță pentru ziua de mâine >) (p.101)

Negulescu/ '23

▣1923."Pactul dela Ciucea"

Către sfârșitul anului 1923, **PNMaghiar și-a schimbat atitudinea** ,schițând o mișcare de apropiere, într-o **înțelegere cu Partidul Poporului**.

Conducătorii acestui partid ,au socotit că era bine **să nu facă caz de ideile pe care ungarii le aveau inițial** ,fiind **o reacțiune sufletească firească și inevitabilă**.(p.102-103)

-Retro'1920:românii au înțeles durerea patriotică a maghiarilor

La această evoluție sufletească se referea **și el ,PPNegulescu, ca ministru al învățămîntului** (gouv. Averescu), în **ieulie 1920**,cînd **răspundea la o interpelare în Senat** că ,**guvernul ,deși a luat act de toate manifestările ostile și provocatoare ale maghiarilor**, n-a găsit de cuviință să reacționeze , **< fiindcă voim să lăsăm patriotismului îndurerat al noilor noștri concetățeni timpul să se calmeze [...] fără îndoială nu e plăcut pentru nimeni să-și piardă patria și să ajungă supus al unui Stat străin.[...]Noi înțelegem durerea patriotică a acestei naționalități și o respectăm, fiindcă suntem un popor civilizat [...] și nu înțelege să se coboare la sentimente josnice de răzbunare politică.>** (p.102)

Și tot la această înțelegere făcea apel ,**la inaugurarea Universității dela Cernăuți** (nov,'20), cînd spunea că datorია noastră era **< să ușurăm acestor cetățeni adaptarea cu noile împrejurări [...].să-i ajutăm să uite un trecut ,care era desigur mai plăcut pentru ei, dar care nu putea să dureze ,fiindcă era nedrept [...] a-i face să se simtă bine în noua lor patrie și să**

trăiască în bună înțelegere cu noii concetățeni. [...] Căci bunătatea este podoaba cea mai frumoasă a puterii. **Pe când dreptatea e o datorie, bunătatea e un dar, și generozitatea ajunge mai ușor la inimă decât justiția.**> (p.103)

-1923.PNM s-a îndreptat spre PP și nu spre PNR

[LD:Negulescu schimbă diapazonul etic (caracteristic gândirii sale de filozof) pe motivația politicianistă(dictată de apartenența la PP) care avusese alte substraturi , și anume adversitatea față de PNR , de politica lui Maniu etc etc.Pentru că "Pactul de la Ciucea" a fost efectiv un act de oportunism politic.]

/Această atitudine a făcut ca **PNM să se îndrepte spre P.Poporului , nu spre PNR** care a guvernat efectiv Ardealul ,sub forma Consiliului Dirigent,dar care nu a reușit să-și atragă simpatia minorităților.

/ **Înțelegerea PNM - PP,poate fi bănuită de un simplu oportunism** ,dar să lăsăm faptele să vorbească.(p.104)

PPNegulescu / 1923.

22.)Cezar Papacostea , "Între doctrinele și practica partidelor politice", 1926

[LD: membru marcant PP ; discurs parlamentar 13-14 dec.1926]

1926.Programul P.P.-Averescu

/Revendicări cu caracter național.

#Înstrăinarea orașelor

Este vorba de **problemele orașelor înstrăinate** , care **poate aduce o calamitate în orice împrejurare de război** ,întrucât, "**în fiecare cetățean străin, din orașele străine care stau ca un lanț în jurul gâtului nostru ,se poate naște ,dacă nu un trădător,dar un dezertor cu siguranță "**

Trebuie să ne temem,trebuie să ne punem neapărat această problemă, trebuie să luăm măsuri,să lecuim acest dureros neajuns.

-Restitutio in integrum

"**Poporul românesc** a suportat în unele părți ale lui mărginașe **o injustiție de mii de ani** ,în care timp nu a fost zi ,nu a fost an, care să nu însemne o lovitură pentru elementul românesc.

Astăzi a venit vremea care ne cere **o restitutio in integrum** ;

a venit timpul să luăm ofensiva națională "(p.98-99)

Cezar Papacostea / 1926

23)Șt.P.Mihăileanu,"Legislația ultimilor zece ani ",1940

[Vol.I "Zece ani de domnie.."] ,p.222 (consilier Înalta Curte de Casație)

4 mai.1938.Comisariatul pentru Minorități .

În scopul asigurării liniștii interne și al întăririi ideii de Stat,prin **Legea de reorganizare a Comisariatului General pentru Minorități** (4 mai'38),pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri,s-a realizat **supravegherea măsurilor legislative și administrative** ale Statului , față de minorități :

pentru **a se putea interveni** ori de câte ori este necesar;

pentru **a obține aplicarea exactă** și unitară a acestor măsuri;

pentru **a studia problemele legislației** în acest domeniu;

pentru **a propune autorităților competente** soluțiunile cele mai adecvate,

pentru **cît mai libera lor manifestare** ,în cadrul Statului român.

Mihăileanu / 40

«Oct.'39. Legea dobândirii și pierderii naționalității române.

Pentru a face posibilă înscrierea în listele de naționalitate, a tuturor locuitorilor din provinciile alipite, prin **Legile privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române**, (27 iul., 20 oct.'39) **s-au simplificat condițiile de înscriere în liste**, și s-a prelungit termenul de înscriere, arătându-se o largă solitudine.

#1939. Refuzul unor minoritari la concentrarea militară

"Cu toată această adâncă și reală solitudine, **unii minoritari**, străini de sentimentele datoriei față de țara unde trăiesc, [...] luând o **atitudine dușmănoasă față de Țara** în care trăiesc, în scopul de a stînjiți și de a se sustrage de la măsurile de apărare națională, **nu au răspuns la chemarea ce li s-a adresat** de organele militare pentru concentrare, și **sustrăgîndu-se de la această îndatorire** a lor, au trecut pe ascuns granița luînd cu ei caii, căruțele și alte lucruri care urmau să fie recheziționate.

Prin Legea din 27 iul.'39, s-a hotărît ca **acestor oameni să li se retragă cetățenia pentru totdeauna**. (p.222-223)
Mihăileanu / 1940.

24) N. Bădulescu "Apărarea muncii naționale", 1940

[Vol. III. "Zece ani de domnie.."] (referent la Serv. Studii BNR)

-Moștenire : minoritate etnică f. puternică economic

Apărarea muncii naționale cuprinde măsurile luate pentru **ocrotirea elementului românesc**, în lupta dusă cu elementele străine **din afara granițelor românești**, cu excepția agriculturii care este concuroasă doar de elementele minoritare, în unele regiuni locuite de sași, unguri, sîrbi, **Concurarea românilor de către străini**, în industrie și comerț, a devenit delicată după război. Odată cu alipirea noilor provincii, **moștenim o minoritate etnică f. puternică din p.d.v. economic**, care are în stăpînire **o mare parte din averea națională**.
Bădulescu / '40

« Drepturile minorităților - drepturi "omenești" nu "colective"

Este adevărat că **minoritățile naționale au drepturi egale, garantate prin Constituție**, dar ele au anumite **"drepturi omenești"**, nu "drepturi colective" de aceeași natură cu nația română. (Cf. Enciclopedia Rom.) (p.183-210)
Minoritarii au numai **drepturi individuale de cetățeni**, iar nu drepturi colective" (p.184 -185)

« Drepturile minorităților – clauze secundare în Tratatul de pace

"Crearea Statului Românesc în noile granițe, este clauza esențială din tratatele de pace, iar asigurarea drepturilor minorităților, **clauza secundară**.

« Îngrămădirea minoritarilor în orașe – înăbușă elementul românesc.

Nu atît numărul populației minoritare a determinat o preocupare specială, **cît îngrămădirea acestora la orașe**, înăbușînd elementul românesc. În unele regiuni, mai ales în nord, (Transilvania, Maramureș, Bucovina, Basarabia) **majoritatea populației este minoritară**. (p.184-185)
(dă diverse grafice de structura a populației, din recensămîntul 1930)
(pe întreprinderi, pe profesii etc..)

« 1940. Statistici comentate

() **Societăți anonime și particulare : 20% românești, 80% străini și minoritari**

<u>Societ. anonime</u>	<u>Firme individuale</u>	<u>Total</u>
Rom. Străine Minorit. tot	R. Evr. Ung. Germ Alte/	

Fabr.	163	123	669	955	463	871	228	408	207	2177
F.Motr.	103	126	195	424	34	48	10	17	13	122

Totalizînd nr.societ.anonime și al firmelor individuale românești, obținem doar **20% din total,deci 80% aparțin minorităților și străinilor.** Această situație a constituit **o piedică serioasă la încadrarea elementului național,** în funcțiile de conducere,de importanță tehnică sau administrativă, **elementul românesc alcătuind masa muncitorilor necalificați.** /Un ex. După aplicarea Legii din 16 iul.'34(privind încadrarea personalului în industria textilă sit.era astfel :(p.191)

()Personalul din industr textilă: 55,8%români,44,2% străini și minoritari

Cifre absolute

Felul pers.	Români	Evrei	Ung.	Germ.	Alți	Total
Consil.de administr.	345	285	20	105	123	878
Administr.Superior.	55	288	15	89	47	494
Administr.inf.	382	951	130	260	91	1.814
Tehnic Super.	17	70	5	41	29	162
Tehn.Inf.	157	197	25	189	130	698
Lucr.calific.	7.556	1.647	1.135	1.886	1.130	13.354
Asimil.calif.	408	973	165	292	79	1.917
Lucr.necalif.	24.023	3.151	6.247	5.293	1.032	39.737
Asimil.necalif.	614	105	154	124	94	1.091
Total	33.557	7.667	7.896	8.279	2.746	60.145
Procentual	55,8%	12,7%	13,1%	13,8%	4,6%	100%

()1938.Firme industriale :55,5% românești, 44,3% străini, minoritari

În anul 1938 ,s-au înscris în Registrul Comerțului :

229.043 firme industriale ,din care 11.056 firme românești (50%)

50% firme străine,din care 71.336 evreești, 46.651 altă origine.

În timp ce **firmele românești**,sunt reprezentate în mare parte de **negustori români dela țară și periferie ,cîrciumari și băcani**,cu capitaluri reduse **celelate firme minoritare**,cuprind **marea finanță**,astfel că **puterea economică a țării se află în mîinile minorităților de origine etnică străină.**(p.192)

()Capitalul bancar (900 bănci):românesc 15%

(9 jum.miliarde),în posesia a cca 900 bănci:

Origina etnică	Capitalul disponibil	%
Evrei	6.267.575.300	67%
Alte minorit.	1.683.827.100	18%
Români	1.403.187.600	15%
Total	9.354.590.000	100 %

▣ Legislația pentru protejarea muncii naț.

(vezi fișier Naționalism)

Bădescu / 1940

25.)Dr.D.C.Georgescu"Creșterea populației României"[iun. 1940]

[Vol .III,"Zece ani de domnie.."] (dir.Of.de Studii din Instit.Centr. de statistică)

▣1937.Indicile vital al populației

/Românii au un indice vital mai ridicat decât populațiile minoritare dela noi.

Astfel, pentru anul 1937,diagrama arată că indicele **pentru români a fost de 165-177%**, la **unguri este de 136%**,la **germani de 134%**,la **evrei 104%**.

De fapt țara noastră închide în sînul ei soluția fatală a acestor probleme,dacă ținem seama că : **marea majoritate a țării este românească și trăește în mediul rural.**

Excedentul natural aparține **95% populației rurale.**

Orașele nu se susțin prin excedent propriu,ci prin aport rural român.

Provinciile curat rom.,dețin 50%din populația țării.

Românii au cel mai ridicat indice vital.

▣1940.Evoluția structurii etnice

"Aceasta arată clar că **evoluția structurii etnice** nu poate avea decât un singur sens:**creșterea continuă și rapidă a numărului românilor,și scăderea treptată și fatală** a importanței populației minoritare."

Dacă la recensămîntul din **1930, românii dețineau 71,9%din totalul populației** pe țară, calculele efectuate de Instit.Centr.de Statistică în 1940 [iunie] indică că proporția lor s-a ridicat la **peste 73 % ,numai în 9 ani.** (p.227-228)

Georgescu / 1940

26.)Gh.Taşcă,"Factorii economici ai întregirii naționale",1940

[Vol.III, P.II , "Zece ani de domnie..."] (p.255-275)(Prof.Facult.de drept,ex-ministru)

[**Atenție L.D.Face un recurs istoric -compilație de la istorici--despre relațiile locuitorilor Transilvaniei cu Principatele Române ,din cele mai vechi timpuri ,la zi. Pune accentul pe relațiile cu sașii .Era iunie'40.Din păcate,studiul este neconvingător]**

▣Teza maghară:imigrarea străinilor în Transilvania

La închegarea unității noastre naționale,au contribuit mai mulți factori:național,istoric, politic.**Factorul economic a fost lăsat în umbră.**

La conferința de la Trianon,**delegația ungară** (78 de persoane),sub președinția contelui Appony, formată din 38 de experți,6 consilieri politici și 14 secretari,**a adus un material documentar impresionant.**În prima parte ,care se ocupa de **problema naționalităților din Ungaria**, se afirma că **această problemă s-a născut ca o consecință a imigrării populațiilor străine în Ungaria.**

▣Teza românească:prezența românească la venirea ungarilor

La această afirmare,**istoricii noștri au răspuns cu f.puternice argumente și o documentare serioasă.**(Recurs istoric ,dela daci,Burebista, Decebal,Traian,Aurelian, pop.migratoare,cnezate, voievodate.pag..255-262):**Ungurii cînd au venit în Transilvania** ,au găsit **o populație românească solid organizată**, cu juzii,cnezii,voievozii ei atît de bine organizată încît au trebuit să o respecte. (p.262-265)(dă și atestări istorice maghiare ,preluate dela istoricii români)

▣Frumtaria apuseană a Transilvaniei :mlaștinile Tisei

Dacă,după lămuririle precedente ,aruncăm o privire retrospectivă,asupra istoriei acestei regiuni,din cele mai vechi timpuri cunoscute,pîna astăzi,**frumtaria de apus a Transilvaniei,a fost mlaștina Tisei** :aici a fost **granița Regatului Dacic**,aici frontiera Daciei Traiane,aici frontiera Regatului lui Arpad și Transilvania,aici granița trasată de marele patriot Ludovic Kossuthla 1848,tot aici **frontiera stabilită în 1919.**

«Direcția economică a Transilvaniei:est și sud.

/Este firesc de aceea că,în Transilvania, întreaga viață economică a fost orientată spre est și sud,nu spre vest.

/Coloniștii sași :legături cu Moldova și Valahia

Această tradiție era atât de înrădăcinată încît **coloniștii sași** (aduși cam pe la 1140),cu toată dorința lor naturală și explicabilă de a se orienta spre Viena și țările germanice,pe căile Dunării, **au preferat legăturile cu Valahia și Moldova.**

La venirea lor,ei au găsit o **puternică organizație comercială a Mocanilor**,care stăpîneau **comerțul cu Orientul**.Șapte veacuri au luptat comercianții sași pentru a înlătura pe comercianții mocani.**Seria privilegiilor acordate de regii unguri comercianților sași**,sunt o dovadă.

Trecătorile Ghimeș,Bicaz ,trecătorile

Rodnei,Bicazului,Tulgheș,Oituz,Buzău ,Teleajen,Bran ,Turnu Roșu au fost tot atîtea **căi de pătrundere în Principate.** (p.268)

(enumeră și descrie diverse episoade din rel.econom.transilv. dar cu accentul pus pe interesul sașilor) (p.269-271)

/Chipul cum s-a dezvoltat Transilvania în cei 20 de ani,arată că **sașii nu s-au înșelat în așteptările lor.** (urmează date economice.**Vezi Fișier Economie**)

Gh.Taşcă / 1940

27)Sabin Manuilă,"Populația României" ,[1930] ,1938

(p.147--) [Enciclopedia României,Vol.I]

«Criteriul etnic subiectiv la recensămîntul din 29 dec.1930

Neamul. Criteriul subiectiv. Declarația liberă a fiecărui cetățean,prin care declara că se simte solidar prin legături istorice,sentiment,aspirații.

()Repartizarea neamurilor ,pe provincii și mediu urban/rural

(p.148)

Nr.	Provincia	Total locuit.	Români	Unguri	Germani	Ruși	Ucr.	Rut.
1	România	18.053.000	71,9	7,9	4,1	2,3	3,2	
	Urban	3.632.000	58,6	11,2	5,3	3,4	1,5	
	Rural	14.421.000	75,3	7,1	3,8	2,0	3,7	
2	Oltenia	1.519.000	97,5	0,2	*	*	*	
	Urban	198.000	91,7	1,0	1,5	0,3	*	
	Rural	1.321.000	98,4	*	*	*	*	
3	Muntenia	4.028.000	93,4	0,8	0,5	0,2	*	
	Urban	1.093.000	82,3	2,8	1,6	0,5	*	
	Rural	2.935.000	97,6	0,1	*	*	*	
4	Dobrogea	811.000	44,2	0,3	1,5	3,4	*	
	Urban	193.000	52,3	1,0	1,3	3,6	*	
	Rural	618.000	41,6	*	1,6	3,3	*	
5	Moldova	2.427.000	89,8	0,9	0,3	0,3	*	
	Urban	591.000	70,8	1,1	1,0	0,9	*	
	Rural	1.836.000	95,9	0,8	0,1	*	*	
6	Basarabia	2.864.000	56,2	*	2,8	12,3	11,0	

Urban	370.000	31,0	0,1	0,8	27,1	5,2
Rural	2.494.000	59,9	*	3,1	10,1	11,8
7 Bucovina	854.000	44,5	1,4	8,9	0,9	27,7
Urban	227.000	33,0	0,3	14,7	1,2	13,9
Rural	627.000	48,7	1,8	6,7	0,8	32,8
8 Transilvania	3.218.000	57,6	29,1	7,9	0,1	*
Urban	516.000	35,9	39,8	12,7	0,4	0,2
Rural	2.702.000	61,7	27,0	6,9	*	*
9. Banat	942.000	54,3	10,4	23,8	0,2	0,5
Urban	169.000	35,0	22,7	31,3	0,7	*
Rural	773.000	58,5	7,7	22,1	*	0,5
10 Criş.Maram.	1.390.000	60,7	23,1	4,8	0,2	1,7
Urban	275.000	33,1	43,7	3,0	0,4	0,8
Rural	1.115.000	67,5	18,1	5,3	0,1	0,9

Provincia	Iugosl.	Bulgari	Cehsl.	Pol	Evrei	Greci	Turci	Țigani
1 România	0,3	2,0	0,3	0,3	4,0	0,1	0,9	1,5
Urban	0,3	1,2	0,2	0	13,6	0,6	0,8	1,1
Rural	0,3	2,2	0,3	0,2	1,6	*	*	1,5
Oltenia	*	*	*	*	0,2	*	*	1,5
Urban	0,4	0,2	*	*	1,6	*	*	2,2
Rural	*	*	*	*	*	*	*	1,4
Muntenia	*	*	*	*	*	2,1	*	* 1,8
Urban	0,2	0,2	0,2	0,2	7,8	0,9	0,2	1,5
Rural	*	*	*	*	*	*	*	1,9
Dobrogea	0,1	22,8	*	*	0,5	1,1	18,5	1,4
Urban	0,3	13,8	*	*	1,8	3,6	13,5	2,1
Rural	*	25,6	*	*	*	0,3	20,1	1,2
Moldova	*	*	*	0,1	Evr.	6,5	0,2	* 1,3
Urban	0,1	0,2	*	0,4	2 3,1	0,6	*	1,3
Rural	*	*	*	*	1,2	*	*	1,5
Basarabia	*	Bulg 5,7	*	0,3	7,2	Găgăuți 3,4	0,5	
Urban	*	3,4	*	1,0	26,8	2,2	0,2	
Rural	*	6,1	*	0,	4,3	3,6	0,5	
Bucovina	*	*	*	3,6	Pol. Huț. 1,5	Evr. 10,8		Țig. 0,3
Urban	*	*	*	6,3		30,0		*
Rural	*	*	*	2,		3,9		0,3
8. Transilvania	*	*	Cehi 0,3			Evr. 2,4		Țig. 2,3
Urban	*	0,1		8,6			1,3	
Rural	*	*			1,3			2,5
Banat	Sîrb. 4,3	Bulg. 1,1	Cehi 1,5		Evr. 1,2			Țig. 1,9
Urban	1,5	0,2			5,8			1,2
Rural	4,9	1,6			0,2			2,1

Criș.Maram.	0,2	*	Cehi 1,7	*	Evr. 6,4	Țig. 1,1
Urban	0,5	0,1			16,7	0,8
Rural	*	*	2,0	*	3,8	1,2

Interpretări LD

LD22 apr.2006.Am făcut exerciții de extracții și comentarii pe statistică.
Merge f. greu, ptrcă în calculator constat că graficele se cam strică
Totuși am înțeles câteva structuri ideatice.Dacă vrei să te mai joci, fă-o .
Vezi situația demografică pe urban / rural, pe provincii .]

a)Procentul populației pe țară și naționalitate

Populația:18.053.000

români (71,9%), unguri (7,9%),germani (4,1%), evrei (4,0%),
ucraineni,ruteni,(3,2%), ruși (2,3%), bulgari (2,0%), țigani (1,9%),
turci (0,9%),cehoslovaci (0,3%),polonezi (0,3%), sârbi (0,3%), greci (0,1%) ,
huțuli (*), găgăuzi (*).

b)Români pe provincii , ordine descrescând :

Oltenia (97,5%),Muntenia(93,4%),Moldova(89,8%),Crișana-Maramureș (60,7%)
Transilvania (57,6%),Basarabia (56,2%),Banat (54,3%),
Bucovina (44,5%)Dobrogea (44,2%),

c)Minorități cu procent descrescând ,pe provincii :

/Unguri (secui): Transilvania (29,1%),Crișana-Maram.(23,4%), Banat (10,4),Bucovina (1,4%),
Moldova (0,9%),Muntenia (0,5%),Dobrogea (0,3%),
/Germani (germani, sași, șvabi): Banat (23,8%), Bucovina (8,9%),Transilvania (7,9%) ,
Crișana-Maramureș(4,8 %),Basarabia (2,8%),Dobrogea (1,5%)
/Evrei :Bucovina(10,8%),Basarabia (7,2%),Moldova (6,52%), Crișana-Maramureș(6,4%) ,
Transilvania (2,4%),Muntenia (2,1%),Banat (1,2%),Dobrogea (0,5%) , Oltenia (0,2%)
/Ruși : Basarabia (12,3%),Dobrogea (lipoveni 3,4%),Bucovina (0,3%),Moldova
(0,3%),Muntenia (0,2%),Banat (0,2%)Criș.Maram.(0,2%) , Transilvania (0,1 %) , Oltenia(*)
/Ucraineni(ruteni) :Bucovina (27,7%), Basarabia (11,0%) , Criș.Maram (1,7%) ,
Banat (0,5%)
/Bulgari :Dobrogea(22,8%) Basarabia(5,7%),Banat (1,1%)
/Țigani :Transilvania(2,3%) ,Banat (1,9%) ,Muntenia (1,8%),Oltenia(1,5%),
Dobrogea(1,4%),Moldova(1,3%) Criș.Maram (1,1%) Basarabia(0,5%) ,Bucovina (0,3%) .
/Polonezi :Bucovina (3,6%) ;huțuli (1,5%)
/Cehi :Banat (1,5%),Criș.Maram (1,7%) ,Transilvania (0,3 %)
/Turci și tătari :Dobrogea(18,5%) , Basarabia-Găgăuți (3,4%)

d)Populația rurală / urbană pe provincii și naționalitate

Populația totală 18.053.000

Urban

Români(58,6%) evrei (13,6%) ,unguri (11,2%) germani (5,3%),ucraineni (3,4%),

Rural

Români (75,3%),unguri (7,1%) , germani (3,8%),ucraineni(2,0),Evrei (1,6%)

Interpretări S.Manuilă

/Zonele dificile ,de dezechilibru

1.Proporția mare dată de unguri,în satele din Transilvania ,se explică prin gruparea compactă

a **secuilor**, care nu apar în statistică separat, datorită declarațiilor libere și individuale la care au avut drept.

2. Ungurii, după limbă, apar mult mai mulți, deoarece mulți s-au declarat vorbitori în maghiară (evrei, țigani).

3. Și germanii, care sunt: germani (Bucov. Basarabia) sași (Transilv.) și șvabi (Banat) au fost reprezentați în aceeași grupă etnică.

4. Evreii reprezintă, după români, cea mai concentrată populație urbană (13,6%).

În declarațiile privind limba, evreii apar mai puțini, deoarece ei vorbesc româna (V.R.), maghiara (peste Carpați), germana (Bucov.) sau ruso-ucr. (Basarab.).

5. Turcii, tătarii, găgăuzii, dau la un loc 1,6% din populație (după limbă), dar trăesc în comunități deosebite, și au indicate religii diferite (mahomedana, creștinism)

L.D.! [Vezi la fișier Biserici procentele pe religii](#)

Mănuilă / 1940

28) M. Popescu-Spineni, "Organizația învățămîntului în România ", 1938

[Enciclopedia României] p.480.

[LD: poate mai revii ... fișare incompletă]

/Populația universit. după naționalitate,

(ex. români /evrei):

218.281 stud.rom. (1,5% din copii cu școală primară)

46.181 stud.evrei (7,6% din copii cu școală primară)

29) Partidul Național German –H.O.Roth, 1919-1933

Cf. Zotta, N. Tulceanu, "Partidele politice din România. Istoricul și programele lor.", 1934

[LD: cu toată rezerva ! prezentare superficială]

▣1919-1933. Faza democratică

(președ. Hans Otto Roth)

Poporul german este o minoritate formată de soartă, redusă de secole la propriile ei forțe, care n-a avut gânduri iredentiste niciodată.

Sașii alcătuiesc grupul conducător al celor 800.000 de germani din România.

Șvabi din Banat nu au o istorie atât de veche, și nici nu sunt așa de bine organizați.

-8 ian.'19. Mediaș. Adeziunea de unire la România

După Unire, sașii s-au acomodată stării politice din România și, la 8 ian. 1919, la Ad. dela Mediaș, au declarat adeziunea la România Mare.

-nov.'19. Sighișoara .Programul politic al PNG

[LD :deși nu participaseră la Ad. de la Alba Iulia, preferă invocarea acelei hotărâri, ca și când România n-ar fi avut Constituție. Trianonul (dar mai ales tratatul St. Germain) încă nu fuseseră semnate, așa că autorii îl invocă degeaba pentru 1919 .]

În nov. 1919, Adunarea Națională a Sașilor de la Sighișoara, a elaborat noul program politic

1. Recunoașterea fără rezervă a statului român.

2. Activitate parlamentară și politică în chestiuni interesînd minoritățile

3. Realizarea programului politic pe baza **Hotărîrii dela Alba Iulia și Tratatul dela Trianon.**

Zotta, Tulceanu/ '33

▣1933. Hitlerizarea PNG

În urma schimbării regimului politic din Germania, o parte din **sașii din Transilvania** au evoluat către noua doctrină inaugurată de dl. Hitler.

-Congresul de la Sibiu :spargerea unității germane

La Congresul din 1933,la Sibiu,au adoptat un nou program,care a dus la **sfărîmarea unității desăvîrșite dintre ei.**

-H.O.Roth, Fabricius : conducere biceflă

Influența hitlerismului mai ales în județele Sibiu,Timișoara,Caraș,Tîrnava Mare și Mică,Hunedoara,Brașova,Năsăud,Suceava,Cernăuți,Cetatea Albă.

Coducătorii hitleriștilor din România sunt **dr.Fabricius** (Sibiu) ajutat de **H.Otto Roth.**

-Program naționalist-socialist(hitlerist)

-Programul este,în mare parte,**o copie a programului mișcării naționalist-socialiste germane**

,adaptat pentru interesele minorității germane din România

Reclamă strîngerea laolaltă a tuturor claselor sociale germane în

Comunitatea germană ;

/Tinde la **organizarea poporului german** care să cuprindă,organic,viața politică,culturală, și economică **a fiecărei colonii germane din România;**

/Înființează "**Jugenbund**" (lagăre de muncă pentru tineret) și "**Selbsthilfe**"(ajută -te singur!);

"Selbsthilfe Arbeitsmanschaft" (trupe de autoapărare ptr.tineret)

/Cer dreptul de a supraveghea conducerea tuturor organizațiilor germane :

culturale,religioase,financiare,presă; (p.37-39)

PNG/ 1919-1934

30)Partidul Național Maghiar ,1919-1934

Cf.Zotta,Tulceanu/ Partidele politice ... , 1934

(Cf.Geza Kiss,conferința la Fundația Carol,15 apr.'23)

[LD: cu toată rezerva ! Prezentare superficială .]

A.1919?Huedin.Partidul Popular Maghiar

După semnarea Tratatului de pace,s-a creat Partidul Popular Ardelean

(Huedin), cu următorul program:

1)**Autonomie națională** pentru maghiari,recunoscîndu-li-se dreptul de a folosi limba maternă în administrație,și justiție,cu autonomia regională în ținuturile curat ungurești.

2) **Căile ferate** preluate și administrate de **cele 3 națiuni din Ardeal**

3) Statul să predea **autonomiei maghiare toate școlile ungurești.**

4) **Menținerea ordinii** pusă **sub autoritatea maghiarilor.**

B.Partidul Național Maghiar

Pentru a contrabalansa acțiunea Part.Poporului - Averescu [LD:aiurea !]s-a format Partidul Național Maghiar,cu **program aproape identic,cu cel al P.P.A.**

C.Partidul Național Maghiar fuzionat

Ambele partide au fuzionat,constituind actualul Part.Naț.Magh, **cu program incomplet** ,dar avînd ca punct principal "autonomia",cuprinzînd principii ultra conservatoare.

Populația maghiară,consideră noua formație politică un fapt împlinit , **fiind dornică să ia parte activă la viața politică a României** , pe baza punctelor fixate la **Marea Adunare Națională dela Alba Iulia și Tratatul dela Trianon.**(p.42-43) [LD: nu Constituția !]

/ Minoritatea maghiară formează un "**partid de naționalitate**" , partide care nu se găsesc în statul maghiar. Dela o minoritate desprinsă din trunchiul națiunii,prinderea de noi rădăcini,este o chestiune de timp,și un teren propice satisfacerii necesităților culturale proprii.

P.N.Magiar / 1919-1934

31)Partidul Național Agrar,1932-O.Goga

Cf.Zotta,Tulceanu, Partidele politice ... 1934,
([Vezi la fișier PNA](#))

A.1932.Programul

La debut : Pentru asigurarea păcii sufletești ,PNA **va inaugura față de toate minoritățile naționale și confesionale,o politică de toleranță** întemeiată pe respectul individualităților etnice.Numai după un an, PNA își schimbă programul,

B.1933.Noul program

-Asigurarea dominației românismului

4) "**Vom schimba legea administrativă** pentru a ne asigura **dominațiunea politică a românismului** înlăturându-se exagerările principiului electiv [...]

-Aplicarea proporționalității numerice în problemele naționale

5) "Cerem :Aplicarea principiului național în **proporționalitate numerică** , la toate **funcțiunile de Stat** și la toate **întreprinderile particulare** din România.
"Aplicarea proporționalității numerice la **institutele superioare de învățămînt**.
6) "**Încadrarea minorităților** într-o ordine de Stat legală,**conformă stării lor numerice**."

-Supravegherea contactelor externe ale minorităților

Supravegherea contactului minoritar cu țările vecine ,ale căror infiltrații au o continuitate pe teritoriul nostru, **excepționînd** firește pe cei care au votat Unirea [[aluzie germani](#)]**și a căror legătură cu țara mamă e garantată** de însăși situația geografică a statului român.

-Expulzarea străinilor fără cetățenie

/ Reintegrarea în patria de origină a tuturor străinilor [aluzie evrei]
introduși prin fraudă în țară, necetățeni în sensul tratatului de pace,
cari nu-și pot legitima existența lor aici prin prisma unei necesități de stat. (p.44-49)
O.Goga / 1932

32.)Partidul Național Democrat -președ.N.Iorga

Zotta,N.Tulceanu,"Partidele politice din România.
Istoricul și programele lor.",1934 [[Vezi obligatoriu fișier PND](#)]

/Programul privind minoritățile

[numerotare L.D.]

7)" **Naționalitățile cu drepturi istorice** și cu **valoare culturală**,vor fi **recunoscute și asociate la conducerea efectivă a țării** ,care este și a lor.

În acest scop ,se impune **asigurarea** pentru naționalitate, **a unei culturi proprii**, asupra căreia **Statul să nu aibă niciun amestec**,decît cel al bunei ordine și a moralității și **garantarea libertății organizațiilor religioase."** (p.50-53)

PND -Iorga /

33)Partidul Național Liberal – Gheorghe Brătianu

Zotta,N.Tulceanu, "Partidele politice din România și programele lor ",1934
(p.63-81)

[[LD: prezentare superficială.Atenție ! vezi la fișier PNL-2](#)]

/Fracțiune **ruptă din PNL** (președ.Vint.Brătianu) în **iunie 1930**.

8 nov.31 Programul PNL

Votat la Congresul din 8 nov.1931

/Minoritățile = parte din"națiunea politică românească"

-Egalitatea de fapt și de drept

"Partidul național liberal **considerând** faptul însemnat că **o parte a națiunii politice românești ,are o origină etnică străină**,constituind **populația minoritară**, convine că ,într-un stat modern și democratic ,**egalitatea de drept și de fapt a cetățenilor este o necesitate absolută**, ea fiind în interesul statului.

-Constituția = garant al respectării drepturilor și datorii cetățenești

Considerând că **legea fundamentală a țării**,însușindu-și dispozițiile tratatelor internaționale ,știind că ,pe de altă parte ,o presiune sau o nedreptățire a populațiunii minoritare s-ar întoarce împotriva intereselor statului și că **naționalitatea este rezultanta și a unei stări de conștiință și de voință**, nu numai a unei origini etnice, pentru aceste motive:

-Problema minorităților = problemă de ordin cultural , religios și confesional

/ **Partidul național liberal luându-și angajamentul ca să vegheze la permanenta aplicare a principiului egalității tuturor cetățenilor ,în drepturi și datorii**,proclamat de Constituția țării,consideră problema minorităților ca o problemă de ordin cultural,religios și confesional.
/ El este hotărât ,în interesul real al statului,să asigure **cetățenilor de altă origină , cu altă limbă și altă religie,liberă dezvoltare în ce privește cultura și biserica** , pe principiul egalității tuturor cetățenilor ;să le asigure acelaș **sprijin moral și material al Statului** ,în raport cu numărul populației minoritare respective." (p.63-81)

--Culte minoritare.

/PNL, recunoscînd însemnata lor menire etnică și socială, **găsește normală datoria Statului de a le da toată ocrotirea, aplicînd cu sinceritate legea pentru regimul general al cultelor**, care le garantează dezvoltarea religioasă în raport cu poziția lor numerică și situația lor materială.
PNL-2 / 1930-'31

34.)Partidul Social-Democrat

C.Gr.Zotta,N.Tulceanu, "Partidele politice din România și programele lor",1934 (p.90-94) (Sursa:Ilie Moscovici,Conf.la Fundația Carol,București,1923)

[LD: aceeași superficialitate: o conferință din 1923, prezentată ca program PSD
Chiar așa,se constată cât de radicali și stângiști sun soc-dem.în probl. minorităților.]

-Legiferarea și respectarea drepturilor minorităților etnice

Legiferarea și respectarea drepturilor minorităților etnice de a fi instruite,administrare și judecate în limba lor proprie, în comune,județe și regiuni,unde locuiesc în masse compacte .

-Unități administrative delimitate potrivit structurii naționale

[LD: ce idioțenie o mai fi și asta ! Probabil autonomia pecrrierii naționale, în limbajedulcorat]

2)Unitățile administrative să fie delimitate potrivit structurii naționale.

Aceste unități se vor putea constitui în regiuni cf.legilor.

-Învățământ de toate gradelepr.minorități

[LD :14 universitati ?!]

3)Să se acorde minorităților naționale dreptul de așezăminte de

înv.public de toate gradele,pînă la Universitate.

-Încetarea examenelor de limba română!

[LD :era vorba de ex de l rom. a funcționarilor din instituțiile publice !]

4)Să se înceteze imediat sistemul vexatoriu cu diferitele examene, prin care ani de- a rîndul sunt șicanați și primejduiți în existența lor muncitorii,funcționarii,învățătorii și profesorii minoritari.

PSD / 1923

35.)Partidul Țărănist Radical-Gr.Iunian

C.Gr.Zotta,N.Tulceanu,Partidele politice din România și programele lor",1934

(p.99-103)

[LD:constat la Iunian o remarcă deosebită : **atenția acordată ridicării populației românești , pentru a o ridica la nivelul minorităților** care au beneficiat de privilegiile în regimurile trecute .Eu consider că , fără a oprima minoritățile, acest handicap istoric trebuia lecut , și, din acest p.d.v.,doleanțele minoritare trebuiau subordonate acestui comandament Așa ar fi fost drept și normal]

▣Programul oficial al PȚR:

[numerotare L.D.]

-Împotriva politicii naționaliste agresive

1)Actualele frontiere ,așezate prin jertfele consimțite ale acestei clase,și consfințite prin tratate,sunt și rămîn de nestrămutat.Ele trebuie apărate .

Este împotriva unei politici naționaliste agresive menită să așeze cetățenii români în tabere naționale.

-Solidaritate , fără deosebire de limbă sau credință

2)Solidarizează în această operă de apărare,pe toți fiii țării,fără deosebire de limbă sau credință,întărind tuturor sentimentul unei egale îndreptățiri la viața publică.

-Înlesniri ptr populația românească

" Înțelege să înlesnească și să asigure populației etnice românești,putința de dezvoltare culturală și propășire pentru **a o așeza în situație de egalitate față cu alte populațiuni etnice** care au dobîndit ,prin puterea împrejurărilor ,o stare culturală și economică superioară.

PȚR-Iunian / 1932

36.)Uniunea Evreilor Români -președ.dr.W.Filderman

Zotta,N.Tulceanu, "Partidele politice din România și programele lor",1934

(p.109-110) [LD: vezi obligatoriu la fișier Evrei]

▣27 nov.1909 .Uniunea Evreilor Pămînteni

UER este continuarea organizațiunii evreilor băștinași,sub denumirea de "Uniunea Evreilor Pămînteni "(27 nov.1909)

-1909.Moțiunea UEP

În Moțiunea din 1909 se scria : "Adunarea generală a evreilor pămînteni hotărăște **creierea unei reprezentanțe a evreilor pămînteni** cari,pînă la recunoașterea calităților ca cetățeni ,**să lupte pentru înlăturarea nedreptăților** ce li se fac prin confundarea lor și în toate ocaziile ,cu străinii".

- "Chestiunea evreilor-români "

Prima acțiune ,un **Memoriu** prezentat **Regelui Carol I ,Guvernului și Corpurilor legiuitoare**. Au editat lucrarea "Chestiunea evreilor-români " (I.B.Borciner) și "**Cuvîntul evreilor -români**" cu un tablou al legilor și măsurilor cari se aplicau evreilor ,considerați străini. Concomitent ,**s-au organizat secțiuni UEP ,în toate județele și orașele din vechiul Regat. În timpul războiului UEP s-a mutat la Iași.**

-Emanciparea politică a evreilor

Înainte de votarea Constituției ,UEP a luat parte la stabilirea normelor de emanciparea politică a evreilor.

≈1919.UER= continuatoarea UEP

După emancipare,**s-a transformat în UER,sub conducerea lui Filderman.**

-Lupta ptr eliminarea art.7 din Constituție

Pentru a îndruma aplicarea principiului egalității cetățenești ,amenințat de **organizațiuni cu program antisemit,care cereau păstrarea art.7 din vechea Constituții**,iar ,după aceea **introducerea principiului clausist în diverse legi**, UER a ținut un contact permanent cu toate guvernele.

-Atragerea evreilor din provinciile alipite

UER s-a străduit să atragă în rîndurile ei și pe evreii dinnoile provincii, a izbutit ,în parte,în Bucovina,Transilvania și Banat,iar în Basarabia cu secțiuni mai puține.

-iun1929.Congresul I UER

/Primul Congres UER,în iunie 1929,a precizat **țelurile organizației**:

Art.I.-UER luptă pentru :

- a)Apărarea drepturilor individuale și colective ale populațiunii evreești,izvorită din Constituție ,legile țării și tratate.
- b)Revendicarea tuturor drepturilor individuale și colective și tuturor intereselor religioase ,culturale,sociale,economice și politice.
- c)Desăvîrșirea în fapt a egalității cetățenești în toate domeniile .

-Acorduri electorale cu partidele românești

În luptele electorale ,UER ,**deși nu este partid politic**,s-a manifestat prin încheierea de **acorduri cu partidele politice românești, respingînd ideea acordurilor cu partidele minoritare**: înainte de 1927, cu Take Ionescu și PNȚ; upă 1927,cu PNL.
UER / 1919-1930

37)Programul Partidului Național Român, 1921

("Patria",29 apr.1921) [Documentar ISISP,L.D.,p.327-333]

≈ Cap.II Politica internă.

Pornind dela principiul suveranității naționale, fixat în constituția statului român, în înțelesul căruia toate puterile emană dela națiune,

-Minoritățile

În privința minorităților din țară,**PNR pretinde respectarea angajamentelor internaționale** depuse și în **programul dela Alba Iulia**
PNR / 1921

38.) Rezoluția de fuziune (PȚ și PNR) nașterea PNT

Programul PNT (votat de cele două congrese), 10 oct. 1926
("Adevărul" , 28 sept. și 13 oct . 1926) [Documentar ISISP, L.D., p. 571- 580]

[LD: unde i-a dus pe ardeleni, apoi PNT, patima pusă în supralicitarea Hotărîrii de la Alba Iulia ! Ei nu au Constituție și nici Legi organice ale statului !
Voi rezolva această pretenție de "stat în stat "]

▣ VII Regimul minorităților

/ Regimul minorităților etnice și confesionale, va fi călăuzit de **Hotărîrile dela Alba Iulia**. De asemenea, **și chestiunea cultelor va fi rezolvată tot în conformitate cu Hot.dela Alba Iulia.**

/PNT va da atenție **educației preoților, nu numai a bisericilor românești, ci și a celor minoritare.**

PNT / 1926

39.) Armand Călinescu, [ministr. de Interne] Rostul FRN,

Cuvîntare la "Ora națiunii", radio, 11 ian. '39
("România", 13 ian. '39) [Documentar ISISP, p. 448-458]

[LD . cred că în 1938, România , în materie de minorități, atinge maximum de acordare de drepturi, și nu ar fi trebuit să dea prilejul neloialității minorităților din România.
Cum să explic asta ? Regim de dictatură ?! Autoritarism ?!]

/Reluarea tradiției Uniunii Naționale a Ardealului

Se reia tradiția Uniunii naționale a Ardealului. (evocă ex. pe care l-a dat Ardealul, cînd toți fiii lui erau uniți într-un mănunchi, cu exemplară coeziune)

▣ Conlucrarea cu minoritățile naționale.

-România , stat național , unitar.

Suntem un stat național. Pămîntul este românesc. Suntem cel dintîi popor care l-a ocupat, muncit, fructificat. "Dacă ulterior **unele regiuni au fost vremelnic supuse dominației străine, aceasta nu a schimbat dreptul nostru fundamental, ci numai l-au încălcat.** Hotarul statului român este hotarul națiunii române."
De aceea îl vom apăra ca pe un patrimoniu sfînt.

-Nicăeri în lume minoritățile nu s-au bucurat...

Dar în hotarul nostru trăesc și cetățeni de altă origine etnică.

" Cu acești cetățeni **avem interese pe care le impun conviețuirea în același stat** și idelul de civilizație și bunăstare comună."

/ " Mai întîi, pretindem că **nicăeri minoritățile etnice nu s-au bucurat de un tratament mai bun ca cel din România. "**

▣ Constituția 1938

-Drepturile

/ Fixează principiul **egalității desăvîrșite în fața legii.**

/ Minoritățile pot întrebuința **limba proprie în religie, presă, reuniuni, autorități administrative și, în anumite condițiuni, în justiție.**

/ Au dreptul **să-și înființeze școli și instituții confesionale proprii,** și am introdus **limba maternă ca limbă de predare în școlile de stat.**

/ Vor primi **o parte echitabilă din sumele afectate** în scop educativ, religios și de caritate.

/ Pot exercita **orice profesie și sunt primiți în funcțiile publice.**

/ **Sunt reprezentate în camerele profesionale și în consiliile comunale,**
iar în localitățile cu majoritate, **au primar și ajutor de primar.**

-Datoriile

/Acest tratament ,nu înseamnă dispensarea minorităților dela deplina supunere față de toate legiurile țării,orice infracțiune atrăgînd după sine sancțiuni.

/"Dar noi **nu înțelegem să punem la îndoială loialitatea minorităților** care locuiesc în țară.De aceea **le chemăm la conlucrare pe terenul politic,** pentru promovarea intereselor superioare de stat."

Armand Călinescu /FRN /1939

40.)Gh.Tătărescu , "Mărturii pentru istorie",

Editura enciclopedică,București,1996

(ingrijită de SandaTătărescu-Negroponete;cuvînt înainte deN.Ș.Tanașoca.)

(p.141-148)

[LD: un Apel exemplar ! Lucid, echilibrat , esențial]

▣Dec.'33.Apel către tineret

(Transmis la radio.)

#"Românismul" naționalist =drumul marei rătăciri

"Este mare durere a timpurilor noastre să vedem cum **unii dintre voi alunecați pe drumul marei rătăciri** ,lucrează **în numele românismului împotriva intereselor românismului.**

#Exclusivismul național :alungarea elementelor neromânești .

Căci voi invocați românismul la fiecare pas al acțiunii voastre;îl invocați cînd **afirmați principiile exclusivismului național** ;îl invocați cînd **voiți să alungați din țară elementele neromânești** , Îl invocați cînd **proclamați dreptul forței** ,Îl invocați chiar cînd ,în ardoarea luptei,**transformați propaganda în violență** și uneori violența, în brutalitate.

Din izvorul curat și sfînt al credințelor naționaliste , se trag și **toate pornirile voastre generoase** , și toate năzuințele voastre și toată lupta pe care voiți să o duceți : prin Națiune, pentru Dreptate.[...]

#"Românism":suprimarea drepturilor celor de altă origină

Dar dusă în numele românismului,lupta voastră se întoarce fără să știți împotriva românismului." "
Voi voiți suprimarea dreptului la viață a celor de altă origină și de altă confesiune.

-Să se respecte angajamentele internaționale

"Tinerilor,luați aminte! **Frontierele României Mari** nu au fost trase numai de jertfele și sîngele martirilor și soldaților noștri ,ci și de voința popoarelor ,alături de care am luptat și care ne-au impus , prin **tratatele care constituiesc drepturile noastre, obligații care constituiesc drepturile celor de altă religie.**"

-Să se respecte drepturile minorităților etnice și confesionale .

România Mare și-a luat ființa odată cu **recunoașterea de către români a drepturilor tuturor minorităților etnice și confesionale** [...]

Această recunoaștere de drepturi a fost **prețul cu care am plătit împlinirea visului de veacuri** ; și respectarea obligațiilor ce am luat condiționează existența însăși a tratatelor prin care a luat naștere statul român întregit.

#Acțiunea antiminoritarăeste antinațională

lată de ce ,acțiunea împotriva minorităților etnice și confesionale,se întoarce împotriva intereselor

țării ;iată de ce acțiunea voastră începută în numele românismului,se întoarce împotriva românismului.(p.141-148)
G.Tătărescu /dec.1933

41.) Grigore Gafencu, "Însemnări politice",1929-1939 ,Ed.Humanitas.1991

(Ed.Stelian Neagoe)

[LD :cu mare plăcere citesc însemnările lui Gafencu.Chair dacă plătește și el un ușor tribut partizanal,îl simt gândind și ca un bărbat de stat și ca un înțelept.Pe lângă toate , un talent literar de portretist remarcabil :din câteva trăsături de condei, lasă posterității portretele unor categorii etnice dobrogene :bulgarii, macedonenii, turcii , tătarii.
De ce am pierdut noi Cadrilaterul ?!]

▣1931.Minoritățile Cadrilaterului

[16 iunie '31] Caliacra (Balcic),hotar Durostor.
Cu prietenii Țoncuc Pencov,Hristu Ștefanov,col.Gorski .

/Bulgarii

" **Bulgari tăcuți și hotărâți ascultă cuvintele noastre** (în regimul PNȚ au avut mai multă libertate și siguranță) "

/Coloniștii români

Coloniștii români discută cu aprindere binefacerile și greșelile guvernării național-tărăniste.Unii sunt mulțumiți fiindcă li s-au clădit case.

Alții au suferit de căderea prețurilor.**S-au exploatat mult și dușmăniile de rasă.**

"*Mihalache nu e om rău,ne declară un agitator colonist.La ce folos ,însă,deoarece e bulgar!* "

/Macedonenii

Macedonenii sunt cu toții **grupați în partidul liberal georgist**. Disciplinați,solidari, vioi,gata de ceartă și de bătaie, laudăroși și plini de viață, sunt cu toții ,cu însușirile și defectele lor,foarte simpatici.

-Desbulgarizarea Cadrilaterului

Din nefericire ,**s-a făcut politică cu naționalismul lor, politică pe pielea bulgarului.** Au fost aduși și băgați în casele oamenilor.

Au primit misiune să desbulgarizeze Cadrilaterul.Și s-a pregătit ,de sus în jos, o situație revoluționară,care,fără a întări românismul în Dobrogea,dezvoltă ,sub protecția autorităților, cel mai calificat banditism.

Regimul nostru [PNȚ] a încercat să îngrădească banditismul,[...]macedonenii au fost scoși astfel din piine.

Li s-au dat ,ce-i drept,pământ și case.Li s-a oprit însă libera mînuire a cuțitului și puștii.[...]

De vină nu sînt ,nici bulgarii care își apără pămîntul și pielea ,**nici macedonenii** ,cărora li s-a vîrît în cap că nu e virtute mai demnă de trecutul lor roman decît **prădarea și alungarea bulgarului.**

-Vinovăția politicii de stat și a partidelor

De vină e politica noastră atît **politica de stat** ,"apărarea intereselor de neam",lăsate pe mîna unor incapabili și neisprăviți ,cît și **politica de partid** ,care **a exploatat în avantajul diferitelor liste electorale diferitele antagonisme de rasă și de credință.** "

...El a cutreierat atunci,multe **sate turcești**,a cutreierat **mahalaua tătărească dela Balcic**,a intrat în cafenele curate și văruiute unde se strîngeau **turci și tătari sfioși** , tăcuți și binevoitori...**a gustat tot farmecul înduioșător al Orientului**

...**Apoi a venit ziua alegerilor..."o urgie absurdă și barbară dezlănțuită de sus în jos,peste o populație pașnică...** (Vezi fișier Etică) (p.141-143)

42.)Rezoluția Adunării Naționale din Alba-Iulia,

relativă la unirea Transilvaniei cu România, din 18nov./1dec.1918 .

"Partidul Național Român,ALBA IULIA,,Tipografia națională, Cluj, 1920]

[LD.23 apr.2006.Ziua I-a de Paști.Revenind iar și iar la invocarea Hotărârii de la Alba Iulia de peste 80 de ani.

lată **vestitul pct III -1 din Hotărâre** , invocat de toate minoritățile , deși nu au participat la adunare , și nici nu s-au constituit ca stat în jurul Transilvaniei , ci a României

lată **vestitul pct.III-1**,pentru care PNR, apoi PNȚși partidele minoritare ardelenene n-au vrut să recunoască nici Constituția din 1923 , nici cea din 1938,și legile organice ce au fixat aceste drepturi

lată **vestitul pct III-1**,pentru care mă zbat (ca istoric) să-i fixeze locul ce i se cuvine **-deosebit de important, marcând desăvârșirea unirii în cadrul Regatului Român** -fără a o ridica la rang de **"constituție condiționată"**

lată **vestitul pct.III-1** care ,dacă s-ar fi aplicat în litera și spiritul său,România ar fi devenit un soi de **minuscul stat federativ** ,ciob de oglindă a defunctelor imperii austro-ungar și rusec , din care s-au desprins statele naționale]

≈1.dec.'18.Hotărîrea de la Alba Iulia .

[...]

"II.Adunarea națională **rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie** , **pînă la întrunirea Constituantei**,aleasă pe baza votului universal."

≈Pct.III 1.Regimul Minorităților

" III.În legătură cu aceasta , ca **principii fundamentale** la alcătuirea noului Stat Român,

Adunarea Națională proclamă următoarele :

1.Deplina libertate națională pentru **toate popoarele conlocuitoare.**

Fiecare popor se va instrui , administra și judeca în limba sa proprie,prin indivizi din sînul său și **fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile legiuitoare și la guvernarea țării, în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.**"

43.)oct.1919.Planul de muncă al Partidului național român

din **Ardeal,Banat ,Crișana și Maramurăș**.,oct.? 1919 ?

,Tipografia "Libertatea", Orăștie .

[LD:"**drepturi**" pentru minorități și "**reparații**" pentru români (nedreptăți de guvernele ungurești) "**Naționalizarea** " instituțiilor de stat(evident în beneficiu noilor realități), cum putea să mulțumească pe toți ?

Doi **termeni antagonici prin esența lor de aplicare** .Cum urmau să se facă aceste

"reparații", fără a nedreptăți minoritățile ?Cum urma să se acorde drepturi egale ,la două entități care ,din start , erau atât de diferite ca nivel economic, cultural ?

Nu intrau acest puncte din program în contradicție ?]

/Deplina libertate ptr.popoarele conlocuitoare

-**Naționalizarea** instituțiilor de stat.

-**Deplina libertate națională** pentru toate popoarele conlocuitoare .

-**Egala îndreptățire** și deplină libertate confesională [...]

/Repararea marilor nedreptăți

/ Repararea marilor nedreptăți pe care ni le-au făcut guvernele ungurești și anume:

prin naționalizarea [maghiarizarea] tuturor școlilor de stat ,de la grădinele de copii, pînă la universitate.

Noua școală românească ,fortificată și lărgită pînă la pretențiile cele mai moderne , să purifice cu un zel neadormit urmele unei culturi străine de firea noastră și să întremeze sufletul românesc, cu o cultură românească și latină.

44.)1920.Programul de muncă al PNR ,Congresul din 24 apr.

[L.D : prima folosire a **conceptului de minorități** la PNR .Prima referire și la **angajamentele internaționale**

Dar Trianonul și Saint-Germainul încă nu fuseseră semnate]

/Respectarea angajamentelor internaționale

Cap.II, Politica internă.[...]

/ Respectarea **angajamentelor internaționale** și **hotărârile Ad.** de la Alba Iulia, privind minoritățile .

45.)1923.V.Madgearu, Doctrina țărănistă.

(Conferința la ISR), p.86.

[LD:**ideologia de clasă a țărănismului** presupunea **antagonisme economice-sociale** cu sistemul de exploatare capitalist ,pe de o parte, și **colaborarea "de clasă"** cu mișcările similare ale minorităților naționale, pe de altă parte .

Complicate și cu alte obiective politice (mai ales electorale),așa s-a explicat alianța PȚ (apoi PNT) cu **partide minoritare**,cu sacrificarea ,uneori , a obiectivelor naționale.

(ex. cu PNUcrainean în Basarabia ;cu PNBulgar în Cadrilater), numai pentru a lovi în partidele adverse din Regat (PNL sau PP)

/Țărănismul -doctrină nonopresivă a minorităților

"Țărănismul , ca **mișcare politică a clasei țărănești** în lupta împotriva **întregului sistem de exploatare și dominație economică și politică a societății capitaliste** , nu poate să manifeste **nici o tendință de opresiune față de minoritățile etnice** conlocuitoare. [...]

/Conlucrarea fracțiunilor țărăniste etnice

chiar dacă mișcarea politică țărănească din lăuntru aceluiaș Stat ,**poate fi vremelnice împărțită pe naționalități** , ideologia ei socială fiind aceeaș,**conlucrarea diferitelor fracțiuni țărănești etnice se impune de la sine**, și deschide perspective largi pentru cea mai fericită deslegare a problemei minorităților." (p.86)

Madgearu /1923

46.)1923.Geza Kiss, Ideologia și tendințele minorității maghiare

13 mai'23 - Conferința la ISR ,p. 227-238

[L.D.vezi obligatoriu, context și argumente la **fișier Maghiari**

O prezentare pedantă, nu lipsită de informații ,argumente și nuanțe doctrinare

O remarcabilă performanță de a susține **ideologia și doctrina statului național maghiar**,găsind explicații teoretice ,ocolind (sau trecând superficial) peste politicile de desnaționalizare a altor popoare ,peste istoria antebelică.

O atitudine demnă –dar nu resemnată -față de situația în care maghiarii din Transilvania **s-au "trezit"** din "**națiune dominantă**" ,în postura de "**minoritate națională**"

Mărturisind că ,deocamdată ,această minoritate nu și-a articulat încă o doctrină specifică ,face un **enunț avertisment :statul român trebuie să acorde minorităților, mai multe drepturi decât**

au avut în "patria mamă"]

▣ Doctrina maghiară a statului național

Ideologia maghiarilor este o **reproducere a principiului filozofic** de stat, a "stului național" care pe vremea aceea **predomina totul**.

***prof. Victor Concha –întemeietorul științei politice moderne**

" **Această doctrină** , pe care au propovăduit-o cei dintâi **cultivatori ai filozofiei de stat** , între care **prof. Victor Concha** (care trebuie considerat întemeietorul adevărat al științei politice moderne în Ungaria), învață că , **deși oamenii sunt la fel din p.d.v anatomic și al funcțiilor vitale fiziologice**, totuș **posedă însușiri de tot deosebite** , care îi leagă laolaltă pe cei cari au aceste particularități, **deosebindu-i de alte grupe de oameni**.

-**Comunitatea spirituală, morală, tradițională și de limbă**

"Chiar natura-mamă a creat asemenea deosebiri, prin **trăsăturile diferitelor rase**.

Înăuntrul raselor se arată apoi acele **însușiri comune mai intime**, la care trăsăturile feței joacă un rol mai puțin important ,pentru că ele **se exteriorizează prin manifestări spirituale și morale** și sunt **exprimate** mai ales , printr-o **sensibilitate asemănătoare** , prin **aceleși mod de a cugeta**, prin **concepții și tradiții comune**, în genere vorbind prin **felul de valorificare al bunurilor morale**, iar în afară ajung să-și aibă expresia în **limba comună**.

-**"Vis agens" al formării de națiuni și state**

" **Acestea leagă laolaltă pe toți cîți le posedă** ,ca **membri ai unei națiuni și în ele zace vis-agens al formării de state**.

▣**Ungaria –stat național poliglot.**

-**Nu orice grupare națională e creatoare de stat**

[LD:într-o remarcă , Geza Kiss ține să remarce că nu toate națiunile au forța morală de a-și alcătui "state naționale" Deși n-o spune, acesta ori este rasism pur și simplu, ori este un dispreț față de națiuni care n-au această forță sau vocație !

Și nu se refera la "sălbateci" sau popoare pe o treaptă de dezvoltare primitivă, ci la popoare europene , cu vechi tradiții istorice statale și culturale :cehii, polonezii, românii.

Și toate astea pentru a justifica misiunea asumată de nația maghiară , creatoare de stat .]

"Iar națiunile , care posedă forța morală și materială **de a-și îndeplini chemarea generală** umană potrivit propriilor concepții deosebite, acelea vor putea alcătui un Stat propriu ,pe care-l vor menține pînă vor avea și puterea de care v-am amintit.

Nu fiecare grupare națională e în stare , așa dar, de a crea un Stat." (p. 231)

-**Una din națiuni imprimă caracterul național**

În același stat ,însă, pot trăi mai multe feluri de grupări naționale.

Atunci doctrina vorbește de **state poliglote ,față de statul curat național**.

Dar **una dintre națiuni trebuie să se reliefeze spre a da Statului caracterul său național**, spre **a-i imprima pecetea individualității sale**.

▣**Minoritățile etnice în Ungaria**

Acest principiu pune în discuție **problema minorităților etnice**.

- **ce și cît pretinde de la stat** caracteristica problematică națională ?

- **ce drepturi pot fi asigurate** așa- numitelor minorități etnice ?

- **unde este limita** pînă la care pot merge așa -numitele drepturi minoritare ?

-**1868. Legea naționalității**

"**În viața politică a Ungariei** a ajuns foarte repede să predomină , **prin consens tacit** ,

concepția că aplicarea **legii de naționalități din 1868 este în conflict cu caracterul de stat național**, cum considerau toate partidele politice maghiare. Ungaria, adoptând curentul de idei predominant. **Și această ideologie nu s-a schimbat.** (p. 232)

-1918. Războiul. Tentativa lui Oscar laszi

Toate protestările timide care s-au manifestat sporadic pînă la războiul mondial, au avut însemnătate neglijabilă și nici n-au pornit de la partidele politice ca atare, ci în răstimpuri foarte distanțate - **de la unul din membrii izolați ai lor.** "

A venit apoi pierderea războiului. Gruparea care a încercat, sub conducerea lui Oscar laszi, să lanseze cunoscuta nouă ideologie, putem spune că era mică.

-1 dec. 1918. Alba Iulia.

[LD: **Aprecieri incitante care-mi completează părerea că ardelenii nu s-au putut sustrage mentalității în care trăiseră în regimul maghiar, cu singura deosebire: rolurile erau inversate și națiunea "alcătuitoare de stat" avea alte trăsături decât ale foștilor stăpâni.**]

" A urmat, apoi Alba Iulia. **Ea reprezintă în anumite privințe și în chip ceva mai larg, punctul de vedere al legii de naționalități din 1868.**

▫ **Trianonul: minoritatea maghiară**

A urmat apoi preluarea puterii de Stat și prin aceasta **ungurimea din Ardeal și Banat a devenit "minoritatea maghiară"** La urmă, pacea de la Trianon." (p. 233)

-Predominarea statului național

[LD: **extrapolând teoriile lui, am avea de a face cu statul poliglot român. De ce nu?** Națiunea română s-a dovedit în stare de a-și crea acesta stat național, și este firesc să-și creeze un regim în care, etc etc...]

Recunoaște că **nu are pregătirea necesară pentru a aprofunda problema.**

Dar constată că, dintre curentele moderne ale filozofiei de stat, **doctrina statului ațional pare a domina teoretic și real viața de stat.**

Mentținerea și apărarea acestui stat, poate fi asigurată prin **reliefarea caracterului său național**(p. 235)

-Noul stat : să ofere mai mult decât "statul mamă"

Minoritatea maghiară se recrutează din ținuturile desprinse din teritoriul Ungariei, după pacea de la Trianon. **Creșterea unor noi rădăcini, necesită timp îndelungat.**

"Dacă noul stat își dă silința și poate realiza pe acest teren faptul de a oferi mai mult decât ar putea oferi în realitate < statul mamă >, în noile împrejurări modificate, atunci putem spune cu cel mai mare temei: chestiunea minorităților aceluia stat este pe deplin rezolvată." (p. 236)

Geza Kiss / 1923

47) 1923. H.O. Roth, Ideologia și tendințele politice ale minorității germane,

24 mai 1923, Conferința la ISR, p. 239- 250

[LD: **Este adevărat că, spre deosebire de maghiari, germanii și-au declarat apartenența la statul român, la Hotărârea de la Alba Iulia. De remarcat că au făcut-o condiționat, pentru a-și păstra întru totul privilegiile de "nație receptă" (ne mai folosind acest termen) pe care au avut-o în statul austro-ungar.**]

▫ **Constituția României –decepție amară și adâncă**

Ideologia maghiară regăsită în Constituția românească

Noua Constituție a României a cauzat "o decepție amară și adâncă". "Toată ideologia politicii

minoritate ungară se reînnoiește între noi pe această nouă lege fundamentală a Statului. În nici una din dispozițiile acestei Constituții, nu găsim o cât de slabă aluzie la Hotărârile de la Alba Iulia sau[...] la legea ungară a naționalităților din anul 1868.*

*1868. Legea naționalității din Ungaria.

[LD: 23. apr. 2006. Și astăzi se dă o mare bătălie pe aceste formule consacrate de Constituție. Trebuie să pătrunzi în profunzimea nuanțelor ce desemnează "*națiunea unitară*", "*stat național unitar*" etichetate ca fiind când **reacționare, rasiste, de dreapta**, când ca **noțiuni de drept istoric**. În epocă (ca și acum) fiecare înțelegea (sau era interesat să înțeleagă) altfel aceste noțiuni politico-juridice, încât este destul de dificil să se sesizeze substratul

Legea a stabilit întâia dată acea "**teorie primejdioasă a <națiunii unitare ungară >**".

E vorba de acea teorie după care "**fiecare român, german, sârb și slovac, care era cetățean ungar**, constituia un membru al **națiunii unitare ungară**."

Prin aceasta **noțiunea rasei maghiare s-a identificat cu noțiunea de drept a cetățeanului ungar**, care s-a produs aici din acel **amestec nefast al noțiunilor politice** care a format punctul de plecare al celor mai multe măsuri de maghiarizare."

/ **Legea** a dat dovadă de mare **înțelepciune**, face onoare autorilor ei - Francisc Deak și baronul Eotvos - și **dacă ar fi fost aplicată**, minoritățile ar fi trăit fericite.

Ea ar putea constitui un **model** pentru statele nou formate în centrul Europei.

(explică legea -vezi la Geza Kiss)(240)

#Concepția Constituției românești :cu totul negativă.

Concepția Constituției în chestiunea minorităților este **cu totul negativă**

și **lasă rezolvirea problemei** celei mari a minorităților **pe seama unor legi speciale**.

Prin aceasta, **chestiunea minorităților este despuiată de însemnătatea** care i se cuvine în realitate, în politica statului. În mod consecvent, **dezvoltarea ulterioară va putea duce la grele lupte pe terenul luptei naționale**.

Noi putem afirma că nu le dorim și nu le-am dorit."(p.242)

«Cartea de aur a românilor din Transilvania

În "Cartea de aur" (colecția documentelor istorice ale românilor din Transilvania), se găsesc **Hotărârile de la Alba Iulia în fel de fel de variații**.

-1905. Programul PNR (Sibiu)

În programul PNR (1905, Sibiu), **hotărârile de la Alba Iulia privind minoritățile sunt conținute aproape textual**. Ele constituie recunoașterea propriului trecut politic al românilor din Transilvania, cea mai sublimă expresie a experienței lor politice. Hotărârile de la Alba Iulia fac parte din "șirul noilor idei mondiale despre **dreptul de autodeterminare a popoarelor și despre protecția minorităților**."

-1913. "Cartea Verde" a Vechiului Regat.

/ În "Cartea verde" românească a Vechiului Regat (evenimentele din 1913, de pe vremea lui Titu Maiorescu), doc. 2 scrie textual :<**Pentru apărarea individualității naționale a românilor din Pind, între Samarina și Metzovo, care vor fi încorporate la Albania, marile puteri vor interveni să scrie nu numai în tratatul internațional care va înlocui tratatul de la Berlin, dar și în Constituția sau statutul organic al Albaniei principiul ca administrația tuturor localităților unde majoritatea va fi română, ca și toate bisericile și școlile românești, limba întrebuințată să fie cea română.**>

Guvernul român pretindea deci, în 1913, drepturile macedo-românilor.

Nu numai în tratate, dar și în constituția Albaniei !(p.245)

-Constituția poloneză.

/Constituția polonă : "**Minorităților din Statul polon li se garantează cu concursul federațiilor**

lor autonome, deplina și libera dezvoltare a individualității etnice "

-Constituția georgiană

/Constituția georgiană : "**Orice minoritate etnică are dreptul de a alcătui unități naționale și de a dezvolta liberă și nestînjinită cultura ei "**

-Constituția letonă

/Proiect de lege leton : " **Toți cetățenii letoni de naționalitate germană alcătuiesc [...]pe baza art. 116 din partea a II-a a Constituției letone, o unitate autonomă germană , cu caracter de drept public.**"

-Constituția cehoslovacă

/Constituția ceho-slovaciei : (art. 134) " **Orice fel de desnaționalizare forțată este interzisă.Neluarea în considerare a acestui principiu poate fi calificatăca fapt penal.**" (p. 245)

▣ Germanii în România.

Poporul săsesc, ca și celelalte populații germane, s-au acomodat noii stări politice din România Mare.

-8 ian.1919.Ad. Națională.Medias

/La **8 ian.1919**, sașii, în **Adunarea națională de la Medias**, a declarat adeziunea sa de bună voie. În primăvara **1919**, soldații și ofițerii noștri, se și luptau în rîndurile armatei române, pe Tisa, **contra trupelor lui Béla Kun.**

/Aceste hotărîri politice nu ar fi fost posibile , decît **pe baza celor promise la Alba Iulia** în care au văzut "**magna carta**" a politicii române de Stat.

Roth /'23

▣1919.Programul politic al sașilor (Sighișoara)

Ca autor al noului **Program politic** ,hotărît la **Adunarea națională a sașilor** (nov. 1919 ,Sighișoara),se considera în stare să definească mai bine ideea fundamentală a principiilor politice .

-Poporul german :națiune politică deosebită, popor întreg

/"**Un popor minoritar** ca cel al germanilor din România Mare ,dispune de tot ce trebuie presupus pentru ca un popor să poată ridica pretenția de a fi privit **ca o personalitate etnică deosebită** și încheagată,**ca o națiune politică deosebită.** (citează din lucrarea lui Dașcovici <esența națiunii este conștiința proprie>)Această condiție esențială [...]

o împlinește poporul german din România în mod absolut."[...]

" Așa dar , e firesc ca ideea fundamentală a programului politic al germanilor din România Mare să constea în **pretenția de a fi recunoscuți ca o individualitate deosebită , ca popor întreg "**

-România = stat mixt , nu stat național

/ **România este un stat mixt.**Cu 30% populație minoritară (5 milioane)

România nu se poate numi stat "național" . "De aceea este foarte **regeretabil** că noua Constituție , nu numai în definiția noțiunilor, ci și în toată ideologia și dispozițiunile ei izolate **acceptă pe deplin teoria Statului Național.**[...]Nouă nu ne este cu putință de a clădi politica noastră națională pe temeiul acestei teorii de stat [...]" (p. 247)

-Solidaritatea triburilor germane

/ Reprezentanții parlamentari ai germanilor din România , trebuie să formeze un partid parlamentar unitar și independent. "Germanii din România Mare manifestă prin partidul lor parlamentar german [...] **solidaritatea de nedesfăcut a tuturor triburilor germne** din țara

noastră , în **Transilvania, Banat, Bucovina și vechiul Regat."**

/Cadrul activității politice a PG se poate rezuma astfel:

- 1.Recunoașterea fără rezerve a statului român ;
 - 2.Deplina activitate politică și parlamentară ;
 - 3.Realizarea programului politic pe baza Tratatului de pace și a Hotărârilor de la Alba Iulia.
- H.O.Roth / 1923.
-

48.) Nichifor Crainic, Programul statului etnocratic, [1937 ?],

Tipografia ziarului "Universul", Colecția naționalistă. p.1-56.

■1937.Stat etnocratic românesc = România a românilor

/ Numele vrea să definească lapidar ceea ce Nicolae Iorga înțelegea ,încă din 1909, prin cuvintele:<**România a românilor , a tuturor românilor și numai a românilor** >

Formula fiind prea lungă, ea a fost contractată în formula : <**România a românilor** >

(Prefața, p. 1-7)

România a fost și trebuie să fie statul etnic al românilor, al românilor "neaoși" , care există prin "voința și puterea neamului nostru " .

Factorii lui principali sunt : pământul, sîngele, sufletul și credința.[...]

"Calificat după reprezentanța profesională, statul etnocratic **nu e nici burghez, nici țărănesc, nici proletar** ; el e **statul totalitar al muncii românești** " [...](p.17-18)

- Statul etnocratic este stat creștin.

- Temelia statului este munca organizată.

#Minoritarii ? :năvălire, colonizare ,infiltrație

/Pământul românesc este locuit și de **oameni de altă rasă și credință**,veniți prin **năvălire** (ungurii), **colonizare** (germanii) sau **infiltrație vicleană** (evreii, care sunt "o primejdie permanentă pentru orice stat național ".)

/Minoritarul care se dovedește **dușman al statului etnocratic român** , își pierde dreptul de cetățenie română, și **va fi expulzat**. (p. 11- 13)

-Minoritarii vor fi reprezentați proporțional. (p.17-18)

■ Politică etnică :

-Sporirea numărului românilor

Pentru statul etnocratic , sporirea numărului românilor este de primă necesitate.

În acest scop, se preconizează :

- a)Schimb de populație cu țările vecine;
 - b)Repatrierea românilor din America ;
 - c)Colonizări masive la granițe;
 - d) Colonizări în locul evreilor scoși din proprietățile rurale
- (p. 18-20)

-Stil unitar al vieții naționale

Conceptia de viață a statului etnocratic este spiritualistă.Ea imprimă un **stil unitar al vieții naționale , în morală, cultură, legislație,economie, creație** etc.

-Biserica națională și cultele religioase

/ Așezămîntul prin care se exprimă spiritualitatea este Biserica, care este **biserica neamului românesc**.

/**Culte "istorice" vor fi libere**, cu condiția respectării statului și interzicerea

prozelitismului.**Cultul talmudic,al urii împotriva creștinismului, nu va fi subvenționat**.Rabinii nu se vor bucura de anumite îndreptățiri preoțești.

Nu se vor admite sectele , sub nici un motiv. (p. 21- 24)

-Cultura națională:în mâna românilor neaoși

Cultura e chipul spiritual al neamului.Instituțiile și întreprinderile de difuzare a culturii ,vor fi în mîna **românilor neaoși** și sub controlul statului.

-Instituțiile și întreprinderile de difuzare a culturii , vor fi în mîna **românilor neaoși** și sub controlul statului.

-Tipografiile, revistele românești vor fi scrise numai de **români neaoși**

-Cultura minoritarilor

Minoritarii vor avea imprimate în limba lor, în proporție justă ;

Nici un ziarist evreu nu va face pe **minoritarul ungar, rus sau altul...**

(p. 25-28)

Nichifor Crainic/ 1937.

49.)Octavian Goga ,Naționalism dezrobitor.Permanența ideii naționale,

Editura Albatros,București,1998.

Studiu introductiv ,îngrijire ,note ,Constantin Schifirneț

[LD: vezi art. lui Goga la fișierele PP (1919-1932) , PNA (1932-1935) , PNC (1935-1937)
perioade în care el s-a găsit înregimentat în respectivele partide.]

A.)1923.Discurs de recepție în Academia Română:Coșbuc

-Românismul patriarhal ardelenesc

" **Vrăjmășia stăpânilor străine** ,care-și pusese **ca țintă desființarea noastră**, ne-a supus unei **despueri metodice** vremuri îndelungate .**Clasa conducătoare** ne-au absorbit-o elementele dominante .**Biserica** a tânjit în umbrăsub persecuții rușinoase , **școala** nu ne-a împărtășit cu binefacerile ei.Nu ne-a rămas decât **țăranul** ,rob al gliei secătuit de regimul <Aprobatelor și Compilatelor>sub principii Transilvaniei, această <*misera plebs contribuens*>,răslețită prin satele de munte și câmpie și devenită mai târziu **un rezervoriu de forțe risipite** când de dragul politicii din Burgul de la Viena ,când de năzuințele recente ale imperialismului unguresc Într-o vreme când **cele două principate dunărene** ,cu tot cortegiul de mizerii ale vasalității turcești,**aveau totuși o pătură conducătoare în stat și un impuls de civilizație proprie,în Ardeal,românismul** nu trăia decât în cadrul unei **vietii patriarhale**. [...] Din căsuțele lor , în a doua jumătate a secolului al 19-lea, după înlăturarea întocmirilor feudale ,**au început să se pornească** ,pe ici pe colo ,**copii** cu ochii limpezi tivțiți în lacrimi **duși să învețe carte** în orașele vecine.Cele **câteva licee românești** din Ardeal au devenit **focarele umile ale unui început de cultură** " (p. 204)

B.)1923.Conferință la Universitatea din Cluj

-Alma Mater de la Budapesta

...Peste 20 de ani de când fusese și el student la Budapesta ,unde s-a cheltuit inerețea înfrigurată a **generației sale de universitari ardeleni** .

Un tablou întunecat și mișcător : "tăcerea noastră dinaintea furtunii"

"În această perioadă, o concepție de stat nenorocită, purtând în ea germeul morții, a făcut să ne zbatem sub zvârcolirile ei cele din urmă, cele mai îndărătnice și mai violente .[...] **E un aspect posomorât de ansamblu ,capitol de strangulare a unui popor.**

Pagina cea mai tristă însă care ne urmărește și azi ,ca o boalădeadolescență ,e **închisoarea intelectuală în care am trăit noi** , lupta surdă și desnădăjduită ce-am dat **pentru a ne crea un acord între sufletul moștenit și percepțele civilizației care venea să ne înstrăineze** ...Alma Mater de la Budapesta ...Sub zidurile ei reci și sure ,patru ani de zile s-a plimbat revolta mea . [...]Treisute de studenți români smulși din umbra satelor ardelenesti , aruncați pradă

molohului , acolo, în metropola dușmană.

E o poveste umilă, amară,și plină de înțeleș [...] Un angrenaj savant, o vastă șurubărie era angajată la distrugerea noastră.**Pedagogia opresorului avea la bază ideea de a ne face ienicerii culturii maghiare.**" (p. 230-231) .

-Ideea națională

"De atunci,**pipăindu-mi conștiința** , m-am întrebat de atâtea ori :**în ce religie ne-am închinat de ne-am putut păstra sufletele intacte** ,refractare la otrava dimprejur ?

Cum s-ar putea numi taina noastră , miracolul acestei izolări ,instinctul sigur care ne-a smuls totdeauna din ghiarele valului ? Este domnilor, **ideea națională, credința fanatică a patrimoniului specific al neamului.**

Din doctrina veacului al 19-lea,introdusă definitiv în toate fibrele continentului,**noi ne-am ales cu această moștenire** ." (p. 233)

"Ideea națională e luntrea cu care plutim noi și din care dorim să înregistrăm curente mari de simțire universală" (p. 250)

Invazia străinilor[evreilor]

[LD: aluziv și parabolic, sunt vizați în mod deosebit evreii Și asta în 1923,înainte ca Hitler să –și înceapă cariera]

"Dăm impresia că **suntem un trup deșirat și bolnav** , și pe trupurile bolnave [...] **se ivesc de obicei parazitii.** Uitați-vă împrejur , din toate părțile globului ,**călători după noroc ca într-o nouă Californie** ,descind pe acest pământ binecuvântat cu care nu au nimic comun decât exploatarea lui.Din toate părțile **granițele ne sunt invadate de musafiri** cu privirea scrutătoare ,**semănători de corupție și de blesteme**, făcând să crească spuma incertă a orașelor și trezind o dâră de penibilă descurajare în sufletul neprihănit al țărănilor noștri .**Acest val de străinism crește neconținut ca o coloană de cuceritori** ivindu-se pretutindeni și lăsând în urmă o filozofie amară ,convingerea lor cea mai fermă ,că nouă de aceea **ne-a fost dat să ieșim din robia egipteană ca să între ei în Canaan** .(p. 238)

C.)1927.Pânze de păianjeni

Din volumul **"Mustul care fierbe"** .(p. 253-265)

/Eminescu:doctrina naționalismului organic.

"Din scrisul lui Eminescu s-a încheșat mai întâi **doctrina naționalismului organic** , care a îndrumat întreagă ideologia vremii ,și al cărui rezultat e **România de azi.**

După divagațiile școalei latiniste ,după retorica ușoară cu care ne obișnuiseră imitatorii romanticilor francezi,acest chinuit se coboară **cel dintâi în tainele existenței noastre** ,și smulge de acolo din adâncime ,**dogmele imutabile pentru religia unui popor luptător.**

[...] Călător în toate regiunile locuite de români,**el creează pe seama unei entități etnice formula unirii politice <de la Nistru pân'la Tisa >**[...]

Articolele sale din "Timpul" sunt împletituri de fulgere ,care țâșnesc di **sufletul unui mare reformator**.El vine cu **ideea purității de rasă** ,în care gășște **singura salvare pentru un neam fărămițat sub atâtea domnii ostile** ,copleșit de <neagra străinătate > .

Devine **predicatorul încercuirii unui patrimoniu strămoșesc** și se încheșe în <scripturile bătrâne >ca într-un turn de apărare , de unde lovește fără milă orice infiltrație bastardă." (p. 254)

-Clasa diriguitoare :psihologie de mozaic

[LD: de acord cu toate ,afară de ceea "**armonie de ansamblu**" a țărănimii ,pe care o gășesc idealizată]

Moșneagul-cărturar ardelean care-i ținea acel limbaj de sinceră autoanaliză, vedea limpede în miezul lucrurilor.**Frământările** care făcea din România Nouă un furnicar de pasiuni ,**se reduceau la constatările lui.**

"Pe solul național întregit ,în care **pătura țărănească prezintă singura armonie de ansamblu,clasa diriguitoare ,crescută la adăpostul civilizațiilor străine și-ale unor orânduri**

de stat cu totul deosebite, se înfățișează în cele patru provincii , cu **stigmatul fatal al originii** ,susținând astfel **un particularism sufletec** , **un penibil ferment de dezagregare** ,moștenirea granițelor de ieri ,care dă **aspectul unei psihologii de mozaic** îndrumării noastre de stat ."

-Masele:mentalitate simplistă

"Granițele se perpetuează cu toată puterea formidabilă a inerției și **diriguesc mentalitatea simplistă a maselor**.[...]

Sociologul de mâine când va cumpăni **acest proces de reintegrare sufletească** , urmărind boala ,o **va explica în toate fenomenele** ei și va stârni, poate , hazul contemporanilor cu multe învolburări tragice de astăzi.

Până atunci însă **granițele își mențin ravagiile lor** , făcându-ne să pătimim de ele mai mult ca de toate capricioasele friguri valutare ."

G.)1927.Fierbe în Țară

În vol. "*Mustul care fierbe*" , (p. 310-321)

/Mișcări "fasciste –antisemite !?

" Fantezia colorată a honigmanilor și rosenthalilor ,unite cu setea de scandal, cea mai remarcabilă însușire profesională a lor ,**ticluesc zilnic povești** de roman foileton de cea mai ordinară speță.Nu știu la ce se reduce adevărul la Vechiul Regat ,pentru care se vor găsi destui mai bine informați decât subsemnatul să puie lucrurile la punct și să lămurească lumea **cât de departe au ajuns <mișcările fascisto-antisemite >**

/Alarma ziarelor "antifasciste"

"Presa de bulevard de la București **a alarmat publicul** cu **pretinsele orori ale așazisului fascism din Ardeal** și cu **antisemitismul feroce de aici** .

...Un singur număr din **ziarul "Lupta"** , pornită în lume sub **girul moral al d-lui Fagure** și frații săi de nume, cu slove cât pumnul și cu-o specială arhitectură de subtitluri vorbește de **<fascismul militar din Cluj>**, de **<complotul de la Sighetul Marmației >**,în care se plănua ca **<să le ia averile și să le împartă celor care intră în rândurile fasciștilor >**, de **<pârjolul care se va dezlănțui contra evreilor >**și o întreagă serie de monstroase combinații pe cari numai timoarea isterică de "ghetto" le poate pune în circulație.

Toate aceste prăpăstii se dau cu o perfidă aparență de verosimilitate , ca venind de la **<redacția noastră de la Cluj >**[...] La Sighet în Maramureș de pildă totul e cert și precis, catastrofa bate la poartă :**<în tot Ardealul au produs senzație știrile [...] acolo se plănuește un pogrom pentru ziua de Iom Kipur.>**

Firește, se dă și numele teribilului urzitor , este un domn **Manolache** [...] iar mâna lui dreaptă e **fascistul Ferencz Joska** , **ambasadorului lui Horthy** ...

/Fascism în Ardeal ?

"E o glumă de rău gust ,o invenție de redacție ,**un spirit deplasat** de creier obosit **fantomă** care se lansează .**Fascism întrupat din doctrina domnului Mussolini** , cu ritualul de la Roma și cu cămășile negre de pe Via Appia ? **Fascism, cu binecuvântări ad hoc de la amiralul Horthy** ,cum pretind honigmanii în tulburatele lor înfrigurări de testament vechi ? **Fascism cu o rețea de organizații** gata să dea **<lovitură de stat >**și să dezlănțuie **<pârjolul >? Nu știm, n-am auzit, n-am văzut ."**

/Reacție a ideii naționale, da.

" Reacțiune puternică și agitată a ideii naționale ,da , există,și apare în proporții tot mai largi în toate colțurile Ardealului .**Această mișcare o recunoaștem și-o propagăm și noi**.[...] Ramurile intelectuale ale societății , **întrețin curentul: studenții, profesorii , advocații , preoțimea, învățătorii și alte tagme.**

Da,trebuie spus adevărul întreg ,**aici la noi fierbe în țară, fierbe conștiința națională redeșteptată** ,dând la o parte rețelele uzate ale politicianismului trivial și pretinzând **întronarea**

unei morale noi ,după experiențele triste de-o jumătate de deceniu.

-Puncte de înrudire cu mișcările similare , da.

"Că firberea poate avea **puncte de înrudire cu recenta evoluție** sufletească a întregului continent și că **o surdă comunicare subterană** aduce de departe **acest fluid e probabil**,fiindcă exemplele din vecini totdeauna și-au găsit răsunetul și aici și mai ales fiindcă aparatul de înregistrare al mulțimii în timpul din urmă a devenit mult mai simțitor.

Se prea poate ca și din **mișcarea particulară a Italiei** de astăzi **să se fi degajat o vagă repercusiune de suprafață.**

Zbuciumul din Ardeal însă e specific local, sunt ranele noastre care dor, [...]

Dacă judecata pripită a spiritelor ieftine nu e dispusă să vadă în această alvie profundă de revendicări naționale ,deci **o maimuțareală de fascism** [...] sau **dacă** agitata elaborare de energie aneamului nostru de aici poate trece în ochii unora ca **o manevră subversivă a dictatorului de la Budapesta** [...] **lucrul e regretabil ,esența lui însă rămâne neschimbată.**

■Evreimea din Ardeal

"Din primele momente și până să scriem aceste rânduri,**evreimea din Ardeal** , cu toate beneficiile politice și culturale de care a învrednicit-o congresul de pace – această nouă revărsare a Nilului- **nu și-a putut găsi locul în noua ordine de stat** .

-Corp separat în statul român

Fără putință de mlădiere în materie politică ,**plină de exagerări și de nevroză, indiscretă și inadaptabilă**,această populație ,în loc de a-și căuta o formulă de apropiere ,robită de speculațiuni pur materiale,**și-a menținut rostul de corp separat** în cadrele statului român.

-Maghiarofilă

"Mai mult decât atât.Dintr-o ciudată **înclinare spre paradox**,care a constituit dintotdeauna una din stigmatele rasei,**evreii moșteniți de noi în Ardeal** ,într-o vreme când corelegionarii lor din capitala Ungariei erau aruncați în Dunăre de către detașamentele lui Horthy,**aici s-au menținut în rolul lor de maghiarofili iremediabili**

În toată viața lor publică din Ardeal ei **au afișat un maghiarism particular**,un fel de **protestare** lărmuitoare de fiecare clipă,**o mârâitură** cinică și enervantă,**dovadă școlile** lor și mai ales **dovada aproape toată presa zisă ungurească din Ardeal** ,confecționată după tipicul lor de scribi, tot atât de departe de neamul lui Arpad ca și Ierihonul de Keckement...**Pe această spărtură s-a furișat zilnic neîncrederea la noi**, au intervenit însă în curând rezoane pozitive mult mai palpabile.

-Ardealul- loc de invazie evreească

[LD: **acest gând va deveni obsesie la Goga și-l va determina ,ajuns la guvernare peste 10 ani (nov.'37) să dea o lege de revizuire a cetățeniei ,act ce i-a adus precipitata îndepărtare de la guvern**Despre această revizuire am susținut eu referat la Yad Washem, în 1985,stârnind reacții negative.Vezi și la Ancel care face ceva referiri la p.d.v.]

" Din primele zile ale războiului general,**Ardealul a devenit un loc de scurgere** pe seama **evreimii de la nord**.Sub presiunea ofensivelor rusești,**valuri întregi** apăreau acești **oaspeți nepoftiți** cu figura stranie ,cu o căutătură neastâmpărată sub căciula de pisică sălbatecă.**Ei au năpădit sate și orașe până la linia Mureșului** , producând pretutindeni perturbații economice ,lăsând în urmă revoltă și dezgust .

La această zestre fatală, s-a mai adăugat **invazia pe urma persecuțiilor ungurești**, plus **metodica imigrare în căutarea unui Canaan.**"

" **Puneți laolaltă aceste infiltrații** continuie ale unor străini cu care n-aveam absolut nimic de împărțit ,**cântăriți numărul îngrozitor** al acestor intruși pe care nci un tratat internațional nu ne obligă să-i ținem în spinare și **veți vedea că prezența lor schimbă radical raporturile demografice** din acest colț de pământ .**Este o tragedie a cifrelor** implacabilă care **ne palmuește la tot pasul** și pe care intuiția populară o simte

Goga /Naționalism dezrobitor
